

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU (CEZA VE CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU)
ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA HUKUKUNDA İFTİRA SUÇU

Yüksek Lisans Tezi

Selçuk KOCA

Ankara-2015

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU (CEZA VE CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU)
ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA HUKUKUNDA İFTİRA SUÇU

Yüksek Lisans Tezi

Selçuk KOCA

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Devrim GÜNGÖR

Ankara-2015

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU
ANABİLİM DALI

TÜRK CEZA HUKUKUNDA İFTİRA SUÇU

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Devrim Güngör

Tez Jürisi ve Üyeleri

Adı ve Soyadı

İmzası

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(...../...../20....)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin Adı ve Soyadı

Selçuk KOCA

İmzası

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iv
GİRİŞ	1
1. KONU İLE İLGİLİ TEMEL AÇIKLAMALAR	4
1.1. İftira Kavramı	4
1.2. Hukuki Konu	9
1.3. Fail	18
1.3.1. Genel Açıklamalar	18
1.3.2. Basın ve Yayın Yoluyla İşlenmesinde Sorumluluk Hali	21
1.4. Mağdur	23
1.4.1. Genel Açıklamalar	23
1.4.2. Tüzel Kişiler	27
1.4.3. Diplomatik Dokunulmazlık ve Yasama Dokunulmazlığı	29
1.4.4. Küçükler ve Akıl Hastaları	30
1.4.5. Ölüler	32
2. İFTİRA SUÇUNUN UNSURLARI	34
2.1. Suçun Maddi Unsuru	34
2.1.1. Eylem	34
2.1.1.1. İhbar	36
2.1.1.2. Şikâyet	38
2.1.1.3. Yetkili Makamlara Yapılması	39
2.1.1.4. Basın ve Yayın Yoluyla İşlenmesi	43
2.1.2. Hukuka Aykırı Bir Fiil İsnadı	46
2.1.3. İsnat Gerçek Dışı Olmalıdır	56
2.2. Suçun Manevi Unsuru	60
2.3. Hukuka Uygunluk Sebepleri	68
2.3.1. Genel Açıklamalar	68
2.3.2. Kanun Hükümünün Yerine Getirilmesi	69
2.3.3. Yetkili Mercinin Emrinin Yerine Getirilmesi	70
2.3.4. Meşru Savunma ve Zorunluluk Hali	71
2.3.5. İlgilinin Rızası	71

2.3.6.	Hakkın Kullanılması	72
2.3.6.1.	İhbar ve Şikâyet Hakkı.....	72
2.3.6.2.	Basının Haber Verme Hakkı	77
2.3.6.3.	Eleştirme Hakkı.....	80
2.3.7.	İddia ve Savunma Dokunulmazlığı.....	83
3.	SUÇA ETKİ EDEN SEBEPLER VE SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	91
3.1.	Cezayı Ağırılaştırıcı Sebepler	91
3.1.1.	Fiilin Maddi Eser ve Delillerinin Uydurulması	92
3.1.2.	Mağdur Hakkında Tutuklama ve Gözaltı Dışında Başka Bir Koruma Tedbirine Başvurulması	98
3.1.3.	Mağdurun Tutuklanması veya Gözaltına Alınması	100
3.1.4.	Mağdur Hakkında Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis veya Müebbet Hapis Czasına Hükmedilmiş Olması	101
3.1.5.	Mağdurun Mahkûm Olduğu Hapis Cezasının İnfazına Başlanması	102
3.2.	Etkin Pişmanlık.....	103
3.2.1.	Adli veya İdari Soruşturma Başlamadan Önce İftiradan Dönülmesi	104
3.2.2.	Kovuşturma Başlamadan Önce İftiradan Dönülmesi.....	106
3.2.3.	Mağdur Hakkında Hüküm Verilmeden Önce veya Mağdurun Mahkûmiyetinden Sonra veya Cezanın İnfazına Başlandıktan Sonra İftiradan Dönülmesi.....	107
3.2.4.	İsnat Edilen Fiilin İdari Yaptırım Gerektiren Bir Fiil Olması.....	108
3.2.5.	Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen İftira Suçunda Etkin Pişmanlık	108
3.3.	Suçun Özel Görünüş Biçimleri	109
3.3.1.	Teşebbüs	109
3.3.2.	İştirak	111
3.3.3.	İçtima	112
3.3.3.1.	Aynı Mağdura Karşı İşlenen Eylemler Bakımından	112
3.3.3.2.	Birden Fazla Mağdura Karşı İşlenen Eylemler Bakımından	114
3.3.3.3.	Diğer Suçlarla Birleşmesi	115
3.4.	Yaptırım, Kovuşturma Ve Görevli Mahkeme.....	118
3.5.	İftira Suçunda Zamanaşımı	120
3.6.	Benzer Suçlardan Farkı.....	121
	SONUÇ.....	124
	KAYNAKÇA.....	127

ÖZET	132
ABSTRACT.....	133

KISALTMALAR

AD.	: Adalet Dergisi
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFY	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CMK.	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
K.	: Karar
İBGK	: İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
İÜHFM.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
m.	: Madde
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yıl
YCGK.	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YD.	: Yargıtay Dergisi

GİRİŞ

Çalışmamızın konusu “Türk Ceza Hukuku’nda İftira Suçu”dur. İftira suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun İkinci Kitabı’nın “*Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler*” başlıklı Dördüncü Kısmı’nda yer alan İkinci Bölüm’deki “*Adliyeye Karşı Suçlar*” arasında düzenlenmiştir.

İftira suçu ile ilgili genel olarak TCK’da iki madde bulunmaktadır. İlki iftirayı, nitelikli hallerini, zamanaşımını, basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçlarında hükmün ilanını düzenleyen 267. madde, ikincisi ise iftira suçuna ilişkin etkin pişmanlığı düzenleyen 269. maddedir. 268. maddede, işlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek amacıyla, başkasına ait kimliği veya kimlik bilgilerini kullanan kimsenin iftira suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılacağı düzenlenmiş olup bu hüküm çalışmamızın esas konusunu oluşturmamakla birlikte yeri geldiği zaman bu düzenlemeye de değinilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümünde, iftira kavramı ve iftira suçuyla ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. “İftira kavramı”, doktrinsel tartışmalar ve pratik uygulamalar bağlamında “suçun hukuki konusu”, “fail” ve özellik arz eden durumlar çerçevesinde “mağdur” bu bölümün konularını oluşturmaktadır. Bu bölümde verilen temel bilgilerle sonraki bölümlerin daha iyi anlaşılması amaçlanmaktadır.

İkinci bölümde, iftira suçunun “maddi unsur” ve “manevi unsur”una yer verilerek suçun oluşması için uygun hareket tipleri ve failin suçu işlemedeki manevi unsuru incelenmiştir. Daha sonra “hukuka uygunluk sebepleri” başlığı altında iftira suçu açısından önem taşıyan “kanun hükmünün yerine getirilmesi”, “yetkili merciin

emrinin yerine getirilmesi”, “meşru savunma ve zorunluluk hali”, “ilgilinin rızası”, hakkın kullanılması kapsamında “ihbar ve şikâyet hakkı”, “basının haber verme hakkı” ve “eleştirme hakkı” ile son olarak iftira suçu açısından uygulanabilirliği doktrinde tartışmalara sebep olan “iddia ve savunma dokunulmazlığı” ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, yeni kanunda nitelikli hal olarak düzenlenen maddi iftirayı da içeren “cezayı ağırlaştırıcı sebepler”; iftiradan dönülmesi halinde uygulanacak “etkin pişmanlık” hükümleri; teşebbüs, iştirak ve içtimayı ele aldığımız “suçun özel görünüş şekilleri”; “yaptırım, kovuşturma ve görevli mahkeme”, suça ilişkin özel bir düzenleme içeren “iftira suçunda zamanaşımı” ve TCK’da düzenlenen “benzer suçlardan farkı” konularına yer verilmiştir.

5237 sayılı TCK’nın getirdiği değişiklikler, suça ilişkin teorik tartışmalar ve Yargıtay kararları ışığında pratik uygulamalar çalışmamızda önemli bir yer tutmaktadır. Çalışma konumuz, iftira suçunun son düzenlemesi çerçevesinde suçun uygulama alanının genişletilip disiplin yaptırımı gerektiren isnatların da suç kapsamına alınması sebebiyle İdare Hukuku’yla; hukuka uygunluk sebeplerinden hakkın kullanılması ve iddia ve savunma dokunulmazlığının anayasal dayanakları olması sebebiyle Anayasa Hukuku’yla bağlantılıdır.

Çalışmada, suçun hukuki konusuna ilişkin doktrinsel tartışmalara yer verilerek ve kanunda düzenleniş yeri de göz önünde bulundurularak suçla ihlal edilen hukuki menfaatlere vurgu yapmaya çalışıldı. Buradaki temel amaç; iftira suçuna ilişkin tüm unsurları ayrıntılarıyla ele almak, suçun hukuki konusunu tespit etmeye çalışmak, iftira suçunun oluştuğunu kabul edebilmek için gerekli kıstasları ve suçun sınırlarını ortaya koymak ve bu doğrultuda hukuka uygun ve hukuka aykırı alanı belirlemektir.

Bu sınırın doğru bir Şekilde tespiti, hukuka uygunluk sebepleri başlıklı kısımda ele alınan ve hukuk devletinin vazgeçilmezlerinden olan ihbar ve Şikâyet hakkı, basının haber verme hakkı gibi temel hak ve hürriyetlerin kullanımının güvence altına alınmasına da katkı sağlayacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KONU İLE İLGİLİ TEMEL AÇIKLAMALAR

1.1. İftira Kavramı

İftira, kelime olarak “*bir kimseye kasıtlı ve asılsız suç yükleme, kara çalma*” anlamına gelmektedir.¹ İlkçağlardan beri iftira fiili, hukuka aykırı kabul edilmekte ve farklı yaptırımlarla da olsa cezalandırılmaktadır.²

Ceza Hukuku açısından toplumsal olarak kullanılan anlamıyla iftira suç kabul edilmemekte, TCK 267. maddede yer bulan iftira suçunun oluşabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi aranmaktadır. Madde metninde iftira suçu, “*Yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma³ başlatılmasını ya da idarî bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat*” edilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Halk arasında birbirlerinin yüzüne karşı veya arkasından çeşitli sebeplerle toplumca kabul görmeyen hareketleri veya suçları isnat

---

¹ Türk Dil Kurumu,

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5567a70ac4ea96.32495442 (erişim tarihi 01.04.2014).

² “*Eski Yunan’da savcılık kurumu bulunmadığı için vatandaşlar suçu ve suçluyu itham hakkına sahiplerdi. Bu itham hakkı aynı zamanda ithamcı için ispat yükümlülüğünü de zorunlu kılıyordu. Eğer sanığa atılan suç kamu düzeniyle yakından ilgiliyse ve ithamcı bu suçun üzerine atılan tarafından işlendiğini ispatlayamazsa, ithamcı bazı vatandaşlık haklarını kaybediyordu. Roma hukukunda ise iftira suçu, gerçeğe uygun olmayan ihbarın yaptırımı olmaktaydı. Ortaçağ boyunca ihbar bir şikâyet hakkının kullanılması olmaz ve gerçeği de yansıtmazsa ihbarcı hakkında kısas hükümleri uygulanırdı.*” ŞAHBAZ İbrahim: **İftira Suçu**, YD., 1985 Ekim, S.4, s. 486-487.

³ CMK m. 2 uyarınca, soruşturma, kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi; kovuşturma, iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade etmektedir.

edenler fail olmamakta, bu durumlarda iftira suçu oluşmamaktadır. İftira suçunun oluşabilmesi için, işlemediğini bildiği halde hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi, soruşturma, kovuşturma veya idari yaptırım uygulanmasının hedeflenmesi, isnadın yetkili makamlara ihbar, şikâyet veya basın-yayın yoluyla yapılması gerekmektedir.

765 sayılı mülga TCK'da "*Adliye Aleyhinde Cürümler*" başlıklı dördüncü babın üçüncü faslında yer alan iftira suçu, cürüm ve kabahat ayrımının kaldırıldığı 5237 sayılı TCK'da "*Adliye Karşı Suçlar*" başlığı altında düzenlenmiştir. Adliye karşı suçlar, adli fonksiyonun, adalet, eşitlik, norma uygunluk amaçlarına aykırı olarak saptırılmasına neden olan ve suç sayılan eylemlerdir.⁴ Adliye karşı suçların tespiti ve hukuki konuları hususlarında farklı görüşler mevcuttur. Yargılama faaliyeti kapsamında hukuka aykırı eylemlerin, yetki saptırmalarının adliye karşı suç sayılmaları gerekir.⁵ İftira suçunun failinin, kamu düzeninin ihlali hususundaki amacını gerçekleştirmek için adaleti araç olarak kullanması,⁶ masumları koruyup, suçluları cezalandırmak maksadında olan adli makamların iftira fiili sebebiyle amacının aksine işlem yapabilmeleri⁷ suçun kanundaki yeri bakımından yol gösterici olmaktadır.

İyi bir ceza adaletinin sağlanmasına engel olabilecek ithamları engellemek için iftira suçu tesis edilmiştir.⁸ Üzerine suç atılan (hukuka aykırı fiil) ancak gerçekte suçsuz olan bireyin halk nazarında uğradığı kişilik hakları kaybı ile devletin asılsız ihbar ve şikâyet üzerine yaptığı işlemler sonucu uğradığı zararlar, asılsız suç atanın

---

⁴ ÖZEK, Çetin: *Adliye Karşı Suçların Hukuksal Konusu*, İÜHFİM, C:LV, İstanbul 1997, s. 26.

⁵ ÖZEK, s. 22.

⁶ ÖNER, Hamdi: *İftira Cürümü Üzerinde Bir İnceleme*, AD., Y:37, S:11, Kasım 1946, s. 1139.

⁷ ÖNER, s. 1139.

⁸ GÖZÜBÜYÜK, A. Pulat: *Adliye Karşı Cürümler*, AD., Y:60, S:8, Ağustos 1969, s. 485.

sorumluluğunu doğurmaktadır.⁹ Bu sorumluluk, iftira suçu kapsamında cezai yaptırıma maruz kalmayı gerektirir.

İftira suçunun amacı, adaleti aldatılmaktan, yanlış kararlar vermektten, itibar kaybetmekten kurtarmak, aleyhine isnatta bulunulan kişinin de haksız yargılamalar sonucu mağdur olmasını engellemek, onurunu, haysiyetini ve özgürlüğünü korumaktır.¹⁰ Yargı kararları gerçeğe uygunluğu ölçüsünde otorite sağlar ve bu nedenle gerçeğe uygunluk hukuk devletinin ve adil yargılanma hakkının temel gereğidir.¹¹

765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nda, -1889 İtalyan Ceza Kanunu'nun 212 ve 213. maddelerinden iktibas edilen¹²- iftira suçu 285. maddede düzenlenmişti. Düzenlemeye göre iftira suçunun oluşabilmesi için, failin suçsuz olduğunu bildiği bir kişi hakkında suç isnat etmesi, isnadın ihbar veya şikâyet yoluyla adliyeye veya durumu adliyeye bildirmeye mecbur bir makama veya kanuni takip yapacak veya yaptırabilecek bir makama yapılması veya o kişi aleyhinde bu suçun maddi delil ve emarelerini uydurması koşulları gerekmektedir. 5237 sayılı TCK'da, mülga kanundan farklı olarak, iftira suçunun basın ve yayın yoluyla da işlenebilmesi; sadece "suç" değil, "*idari yaptırım gerektiren hukuka aykırı bir fiil*" isnadı halinde de bu suçun oluşabilmesi; ayrıca suçun işlenebilmesi için "*özel kast*"ın gerekmesi şeklinde değişiklikler yapılmıştır.¹³ Yeni düzenlemede iftira suçunun kapsamını

---

⁹ ŞAHBAZ, s. 485.

¹⁰ SOYASLAN, Doğan: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 712.

¹¹ ÖZEK, s. 42-44.

¹² YENİDÜNYA, Caner: **Yeni Türk Ceza Kanunu'nda İftira Suçu**, Legal Hukuk Dergisi, S:32, 2005, s. 2819.

¹³ YILDIRIM, Akif: **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s.3.

sadece suç isnatları değil, suçları da içine alacak şekilde hukuka aykırı fiil isnatları, yani disiplin yaptırımını veya başka bir idari yaptırımını gerekli kılan fiillerin isnat edilmesi de oluşturmaktadır. Bu düzenleme doğrultusunda uyarma, kınama gibi cezaları gerektirecek isnatlar da kanun kapsamında değerlendirilmektedir. Kabahatler sonucu da idari yaptırım uygulanabileceğinden haksız yere kabahat isnat edilmesi durumunda da iftira suçu oluşur. İdari yaptırım gerektiren fiillerin isnadı halinde her zaman adli makamlar devreye girmeyeceği için bu isnatların Adliye Karşı Suçlar bölümünde yer alan iftira suçu kapsamında düzenlenmesi ve suç isnatlarına öngörülenle aynı yaptırıma bağlanması eleştirilere sebep olmaktadır.

Mülga kanun döneminde, iftira suçu incelenirken maddi-şekli iftira ayrımı yapılmaktaydı. Şekli iftirada müfteri, masum kişiye bir suçu ihbar ya da şikâyet yoluyla isnat ederken, maddi iftirada ise, isnat edilen suçun delil ve emareleri uydurulmaktaydı. Eski kanun döneminde seçimlik bir hareket olan ve cezai yaptırım açısından bir farklılık arz etmeyen maddi iftira, yeni kanun döneminde suçun cezasını ağırlaştıran bir neden olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye ihtiyaç duyulmasının sebebi, maddi iftirada failin kastının yoğunluğu, iftiraya maruz kalanın masumiyetini ispatlamasının ve yargı organlarının maddi gerçeğe ulaşmasının nispeten daha güç olması şeklinde açıklanabilir.

Ceza Hukuku'nda fiil; hareket, netice ve illiyet bağına kapsayan bir kavram olarak ifade edilmektedir.¹⁴ Suçlar, hareketin şekline göre, bir hukuki yarara tecavüz teşkil eden bir hareketin yapılmasıyla yani icrai hareketle veya hukuki yararı koruyan

---

¹⁴ YALÇIN SANCAR, Türkan: **Müteselsil Suç**, Ankara 1995, s. 21.

hareketin yapılmaması suretiyle, bir başka deyişle ihmali hareketle işlenebilir.¹⁵ Hukuki bir terim olarak hareket, insanın dış dünyadaki davranış biçimidir.¹⁶ İftira suçunun oluşumu için, kanunda ifade edilen yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın yayın yoluyla hukuka aykırı fiil isnat edilmesi gerektiğinden iftira suçu icrai hareketle işlenebilen bir suçtur. İftira suçu, ihbar ve şikâyetin yapıldığı veya basın yoluyla iftirada ise yayının yapıldığı an tamamlanmaktadır. Bu doğrultuda iftira kesintisiz değil ani suçlardandır.

Suçun konusu üzerindeki etkisi itibariyle suçlar, tehlike suçu ve zarar suçu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.¹⁷ Zarar suçlarında hareketin yönelmiş olduğu konuda bir zararın meydana gelmiş olması gerekirken, tehlike suçlarında suçun konusu üzerinde zarar tehlikesinin meydana gelmesi yeterlidir.¹⁸ Tehlike suçları, kanuni tarifte belirtilen hareketlerin yapılmasıyla suçun konusu üzerinde gerçek bir zarar tehlikesinin meydana gelmesi gerekliyse somut tehlike suçları, sadece hareketlerin yapılması yeterli olup ayrıca somut bir tehlikenin meydana gelmesi gerekli değilse soyut tehlike suçları olmak üzere ayrı bir alt sınıflandırmaya da tabi tutulmaktadır.¹⁹ İftira, kanunda soyut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir.²⁰ Suçun oluşması için belirli bir kişinin zarar görmesi gerekmemekte, kanuni unsurları taşıyan ihbar, şikâyet veya yayının yapılması ile suç oluşmaktadır. Kovuşturma organlarının ihbar veya şikâyet

---

¹⁵ HAKERİ, Hakan: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 17. Baskı, Ankara 2014, s. 153.

¹⁶ SANCAR, s. 21.

¹⁷ ÖZGENÇ, İzzet: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, 9. Bası, Ankara 2013, s. 209.

¹⁸ HAKERİ, s. 164.

¹⁹ ÖZGENÇ, **Ceza Genel**, s. 210. HAKERİ, s. 164.

²⁰ EREM, Faruk: **Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler**, C:2, Ankara 1993, s. 1517.

üzerine kovuşturmayla başlamamaları suçun oluşması açısından önem taşımaz fakat soruşturma ve kovuşturma organları tarafından ciddiye alınması mümkün olmayan bir hukuka aykırı fiilin isnadı halinde de iftira suçu oluşmaz.²¹

1.2. Hukuki Konu

Her suç, hukuken himaye edilen ve hayata ilişkin olan bir varlık veya menfaate zarar verir ya da tehlikeye sokar.²² Suçun hukuki konusu da bu doğrultuda suçu öngören norm tarafından korunan ve suç tarafından ihlal edilen hukuki varlık veya menfaattir.²³ İftira suçunun hukuki konusu ise suçun tesis edilmesiyle korunması amaçlanan hukuki menfaatlerdir. İftira suçunun korumayı hedeflediği hukuki menfaatlerin tespiti çeşitli açılardan önem taşımaktadır. Suçun pasif süjesi yani mağdurunun tespiti, suçun kanunda düzenleniş yeri, şikâyete bağılı olup olmaması, ilgilinin rızasının suça etkisi gibi hususlar doğrudan ihlal edilen hukuki menfaatle bağlantılıdır. Ayrıca kanun yorumlanırken, suçla ihlal edilen ve ceza ile korunan hukuki değer veya menfaat, yani suçun hukuki konusu, hükmün nihai sınırını oluşturmaktadır.²⁴

Hukuki konunun tespiti bakımından, suçun kanun sistematüğinde düzenleniş yeri önem taşımaktadır. İftira suçunun düzenlendiği adliyeye karşı suçların hukuki konusunu, adli fonksiyon oluşturmakta, adli fonksiyonun korunmasıyla da yargılama otoritesinin, yargı kararının norma uygunluğunun, yargı kararlarının geçerliliğinin

---

²¹ TEZCAN Durmuş, ERDEM M. Ruhan, ÖNOK R. Murat: **Teorik ve Pratikte Ceza Özel Hukuku**, Seçkin Kitabevi, Ankara, 10. Baskı, s. 964.

²² TOROSLU, Nevzat: **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 161.

²³ TOROSLU, Nevzat: **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara 2013, s. 101.

²⁴ HAFIZOĞULLARI Zeki, GÜNGÖR Devrim: **Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi**, TBB Dergisi, S:69, 2007, s. 45.

sağlanması hedeflenmektedir.²⁵ Kanun koyucu, kişilerin haksız yere birbirlerini suçlamak suretiyle adalet teşkilatını yok yere oyalamasını önlemek için iftira edici eylemleri suç saymıştır.²⁶

İftira suçunun korumayı hedeflediği hukuksal değerlere ilişkin farklı yazarlarca ileri sürülen görüşleri toplam beş farklı gruba ayırmak mümkündür. Bu suç, kişiye karşı işlenen bir suçtur ve kişilere karşı suçlar içinde düzenlenmesi gerekir; iftira suçu doğrudan doğruya devlete yönelik olup, onun adli mekanizmasını ilgilendirmektedir; bu suç gerek adliyeye gerek kişiye karşı işlenen bir suçtur, aralarında derece farkı yoktur; hem adliyeye, hem kişiye karşı bir suç olmakla birlikte, kişiyi ilgilendiren yönü tali niteliktedir; hem kişiye hem adliyeye karşı bir suçtur fakat adliyeyi ilgilendiren yönü ikinci plandadır.²⁷

Suçların ceza kanununu ihlal eden beşeri davranışlar olması sebebiyle suçun vurgulayan özellik, onun bir ihlal fiili olmasıdır.²⁸ İlk bakışta iftira suçuyla ihlal edilen menfaatin sadece suç isnadına maruz kalan bireylere ait olduğu izlenimi edinilmektedir. Bu duruma, failin suçu işlemedeki saiki neden olmaktadır. İftira suçunda yanlış ihbarda bulunan kimsenin amacı adliyenin yanılması değil, isnat olunan suçsuz kimsenin cezalandırılmasıdır.²⁹ Failin, masum bir kimseyi itham etmesi genelde o şahsa duyduğu kin ve nefretin sonucudur.³⁰ Fail, TCK m. 271’de

---

²⁵ ÖZEK, s. 26.

²⁶ YİĞİTBAŞ, M. Oktay: **İftira Cürmü Üzerine Bir İnceleme**, AD. Y:58, S:11, Kasım 1967, s. 825.

²⁷ ÜNVER, Yener: **Adliye Karşı Suçlar**, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2012, s. 39; ÖNDER Ayhan: **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul 1994, s.279-280; BAYRAKTAR Köksal: **İftira**, İÜHFM 1974, C:XL, s. 183-184-185. ŞAHBAZ, s. 485-486.

²⁸ HAFIZOĞULLARI/GÜNGÖR, s. 22.

²⁹ BAYRAKTAR, s. 184.

³⁰ ÖNER, s. 1147.

düzenlenen “*Suç uydurma*” suçundan farklı olarak iftirası ile hukuka aykırı fiil isnat ettiği masum bireyi hedef almaktadır.³¹ Bu suçun işlenmesi ile masum bireylerin kişisel özgürlükleri, mal varlıkları, şeref ve haysiyetleri tehlike altına girmektedir.

İftira suçunun, adliyenin düzenine karşı işlenen suçlardan olduğu, bireylerin menfaatinin hukuki koruma kapsamına girmediği de savunulmaktadır.³² Suçun soyut tehlike suçu olarak düzenlenmiş olması, bireyin suçtan zarar görmesine gerek olmadan³³ zarar tehlikesinin bulunduğu durumlarda dahi suçun oluştuğunun kabul edilmesi, kovuşturma başlatılması tehlikesinin yeterli olması, şikâyet şartı aranmaması bu görüşün gerekçeleri arasındadır. Bireyin menfaatleri korunmaya değer görülseydi ceza kovuşturması başlaması tehlikesi yerine hiç olmazsa bunun gerçekten başlamasını şart koşturmak gerekirdi.³⁴ Bu doğrultuda iftira suçunun hukuki konusu, suçsuz bir şahıs hakkında ceza kovuşturması yapılmamasındaki devlete ait varlık veya menfaat şeklinde ifade edilebilir.³⁵

İftira suçunda şikâyet şartı aranmamasının ve ilgilinin rızasının hukuka aykırılığı ortadan kaldırmamasının, bu suçun bireylerin değil adliyenin menfaatlerini korumak maksadıyla tahsis edildiği görüşüne dayanak yapılması kısmen doğru olmakla birlikte kanaatimizce yeterli bir sav değildir. Cezai korumanın konusundan kaynaklanan menfaatin korunabilmesi için ceza muhakemesi hukukunda kural olarak

---

³¹ YENİDÜNYA, s. 2824.

³² EREM, **Türk Ceza**, s. 1517; TOROSLU Nevzat: **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, AUHF Dergisi, C. 37, S. 1-4, s. 120.

³³ DÜNDAR, Hamit: **İftira Suçu İle Benzeri Suçlar Üzerine Bir İnceleme**, A.D. Y:75, 1984, S:2, s. 293; EREM Faruk: **İftira**, A.D. Y:45, S:9, Eylül 1954, s. 1063.

³⁴ “*Her ne kadar kovuşturma başlama tehlikesinin suçsuz şahsa da zarar verebileceği doğru ise de, bu kanun koyucunun ceza müeyyidesi ile bu derece enerjik müdahalesini gerektirmeyecek kadar uzak bir tehlikedir.*” TOROSLU, **İftira Cürmünün**, s. 120.

³⁵ TOROSLU, **İftira Cürmünün**, s. 123.

soruşturmaya re'sen başlanır.³⁶ Bazı suçlar açısından ise suçla ilgili düzenlemede açıkça yazmak kaydıyla şikâyet şartı aranmaktadır.³⁷ İftira suçu ile ilgili madde metninde böyle bir şart aranmadığı için genel kural doğrultusunda re'sen soruşturma yapılabilir. Ceza kanunumuzda, adliyeye karşı suçlardan olmamasına rağmen çeşitli gerekçelerle, “*Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar*” ve “*Malvarlığına Karşı Suçlar*” başlıkları altında düzenlenen birçok suç bakımından da şikâyet şartı aranmamaktadır. Bu başlıklar altında düzenlenen suçların korumayı amaçladıkları hukuki menfaatler adliyenin işleyişine ilişkin menfaatlerden ziyade bireylerin vücut dokunulmazlıklarına ve malvarlıklarına ilişkin menfaatlerdir. Suçun kişilere karşı işlendiği her durumda şikâyet hakkına yer verilmemesinin nedeni söz konusu suçların yol açtığı toplumsal zararın büyüklüğüdür.³⁸ İftira suçu da bu kapsamda değerlendirilebilir. Her suç bireysel, toplumsal veya kamusal nitelikteki belirli varlık veya menfaatleri ihlal etmek suretiyle dolaylı olarak bu varlık veya menfaatlerin sentezi olan ve cezai korumanın konusunu oluşturan genel menfaati de ihlal etmektedir.³⁹ Bu durumda her suçun biri devamlı -genel menfaatin sahibi olan devlet- diğeri ise değişken iki pasif süjesi bulunmaktadır.⁴⁰ İşlenen her suç ile adliyenin menfaatleri zaten ihlal edilmekte kamu düzenine bir darbe vurulmaktadır. İftira suçuyla, adliyeye ilişkin menfaatlerin önemli ölçüde ihlal edildiğini kabul etmekle beraber, suçla korunmak istenen menfaatler sadece adliyeye ait menfaat veya değerler değildir.

---

³⁶ GÜNGÖR, Devrim: **5237 ve 5271 Sayılı Kanunlar Işığında Şikâyet Kurumu**, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 24.

³⁷ GÜNGÖR, **5237 ve**, s. 36.

³⁸ GÜNGÖR, **5237 ve**, s. 26.

³⁹ TOROSLU, **Ceza Genel**, s. 106.

⁴⁰ TOROSLU, **Ceza Genel**, s. 106; TOROSLU, **Cürümlerin Tasnifi**, s. 166.

İftira suçu, bireylere ait hukuki menfaatleri ihlal etmekle beraber adli mekanizmaların sağlıklı işleyişine ve güvenilirliğine⁴¹ ilişkin menfaatleri de ihlal ettiğinden sadece bireylerin veya sadece adliyenin düzenine ilişkin hukuki menfaatlerin korunduğuna dair görüşlere katılmıyoruz.

Suçla ihlal edilen, ceza ile korunan, böylece hukukilik kazanan beşeri değer veya menfaat suçun hukuki konusudur.⁴² Kimi zaman bir suç, hukuken korunan birden çok hukuki değeri veya menfaati ihlal edebilmektedir.⁴³ Suçlar, suçun ihlal ettiği hukuki varlık ya da menfaatlerin (ihlal edilen değerlerin) sayısı esas alınarak; tek ihlalli suçlar ve çok ihlalli suçlar olarak ayrılmaktadırlar.⁴⁴ Doktrinadaki ağırlıklı görüş iftira suçunun karma nitelik taşıdığı ve bu suçla adliyeye ve bireylere ait hukuki menfaatlerin ihlal edildiği yönündedir. Uygulamada Yargıtay bir kararında, iftira suçuyla birden çok hukuki değer korunduğunu kabul etmiştir.⁴⁵ Suçla, öncelikle yargılama makamları yanıltılarak yanlış ve haksız işlemler yapmalarına sebebiyet verilir ve masum kişiler suçlanarak haksız yere adli ya da idari yaptırımlara maruz kalmaları sağlanır.⁴⁶ Tek suçla iki menfaat türü ihlal edilerek kamu düzeni

---

⁴¹ GÖZÜBÜYÜK, s. 476.

⁴² HAFIZOĞULLARI/GÜNGÖR, s. 23.

⁴³ TOROSLU, **Cürümlerin Tasnifi**, s. 161; HAFIZOĞULLARI/GÜNGÖR, s. 43.

⁴⁴ YILDIRIM, s. 7; ÖZGENÇ, **Ceza Genel**, s. 159.

⁴⁵ Yargıtay 4. CD. 1990/3734E, 1990/4792K: "... iftiranın hem adliyeye (yargıya) ve hem de kişilere karşı bir cürüm olduğu, dolayısıyla çok (iki) hukuki konulu bir suç bulunduğu, T.C. Yasası sistematüğinde toplumsal bir değer olan yargıya karşı işlenen suç niteliğine ve hukuki konusuna, kişilere karşı suç niteliğine oranla daha çok ağırlık verildiği gözetilerek ve fakat kişilere karşı suç olma niteliğini de savsaklamamak gerekir.." (www.kazanci.com).

⁴⁶ MALKOÇ, İsmail: **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu**, C. 4, Ankara 2013, s. 4601; GÖREN Sami: **En Son Değişikliklerle Açıklamalı İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Ankara 2012, s. 1423; ÖZBEK V. Özer, KANBUR M. Nihat, DOĞAN Koray, BACAKSIZ Pınar, TEPE İlker: **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5. Baskı, Seçkin Kitabevi, s. 1029; ARSLAN Çetin, AZİZAĞAOĞLU Bahattin:

bozular. Bu bağlamda, iftira suçuyla korunmak istenen değerleri; “*masum bireyin ceza takibatına uğramamak konusundaki menfaatlerinin tümü ile devletin masum vatandaşları hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması yapmama ve adli (idari) makamların yanıtılmasını önleme hususundaki menfaati*” şeklinde ifade etmek mümkündür.⁴⁷ İftira edici davranış, suçlama gerçek dışı olduğundan gerçeğe ilişkin bir varlık veya menfaat, kendisine isnat edilen suç işlemediğinden bireye ait bir varlık veya menfaat ve başlamaması gereken bir kovuşturma başlayabileceğinden adliyenin idaresine ilişkin bir varlık veya menfaat ile çatışmaktadır.⁴⁸

Bir suçun, fiilen birden çok varlık veya menfaati ihlal etmesi ve bu varlık veya menfaatlerin kanun tarafından nazara alınmış olması halinde bile, bunlardan sadece biri, normun sağladığı korumanın ve dolayısıyla suçun konusunun tespiti yönünden belirleyici varlık veya menfaati oluşturur.⁴⁹ Burada, suçların hukuki konusunun belirlenmesi ve kanun sistematigi çerçevesinde bir kategoriye dâhil edilmesi ihlal edilen menfaatler arasında “*üstünlük*” kıyaslaması yapılarak kanun koyucunun kararı ile gerçekleştirilir.⁵⁰ Bu üstünlük kıyaslaması sonucu yapılan tasnif, suçun koruduğu diğer hukuki menfaatlerin yok sayıldığı, normun diğer hukuksal değerleri

---

Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Kasım 2004, s. 1088; SOYASLAN, s. 712. EROL Haydar: **Gerekçeli, Açıklamalı ve İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu**, Yayın Matbaacılık, Ankara 2005, s. 1251; PARLAR Ali, HATİPOĞLU Muzaffer: **5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu**, Seçkin Kitabevi, Ankara 2008, s. 3849; ÖNDER, s. 280; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 964; MERAN Necati: **Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, Seçkin Kitabevi, Ankara 2009, s. 180; ARTUK M. Emin, GÖKCEN Ahmet, YENİDÜNYA A. Caner: **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 13. Baskı, Ankara 2013, s. 1120.

⁴⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1120.

⁴⁸ TOROSLU, **İftira Cürmünün**, s. 107.

⁴⁹ TOROSLU, **İftira Cürmünün**, s. 109.

⁵⁰ Suçların tasnifi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. TOROSLU, **Cürümlerin Tasnifi**, s. 201 vd.

korumaktan vazgeçtiği veya kanun koyucunun norma artık bu ödevi vermekten vazgeçtiği anlamına gelmez.⁵¹ İftira suçunun korumayı amaçladığı varlık veya menfaatler, kanunda düzenleniş yeri de nazara alınarak öncelikli olarak adliyenin menfaatleridir. Ancak bu tespit, belirttiğimiz üzere iftira suçunun tesisiyle masum kişilerin menfaatlerinin de korunduğunu görmezden gelmeyi gerektirmez.

İftira suçu ile aslında işlenmemiş veya iftiranın muhatabı tarafından işlenmemiş asılsız hukuka aykırı fiil isnatları neticesinde adli mekanizmalar zaman, masraf ve emek kaybına uğramakta, masum bireylerin de bu isnatlar sonucu onuru kırılıp, toplumdaki saygınlığının, hürriyet ve mal varlığının zarara uğrama tehlikesi ortaya çıkmaktadır. Bu durumda iftira suçu ile gerek devletin adli mekanizmasının, gerek iftiraya uğrayanın kişilik haklarının aynı derecede zarara uğradığını, dolayısıyla adliye ve bireyin hukuki yararlarının eşit derecede himaye edildiğini ileri sürmek de mümkündür.⁵²

Doktrinde bu suçun düzenlenmesi ile korunmak istenen hukuki değerler arasında bireylere ait menfaatlerin diğerlerine nazaran daha ön planda olduğu da savunulmaktadır. Failin asıl maksadı masum bireyin cezalandırılmasıdır. İftira suçu, asılsız suç isnatlarının yanı sıra idari yaptırım gerektiren fiiller bakımından da düzenlenmiş, böylece kanun koyucunun düzenlemeyi yaparken fiilin adliyeye karşı suç olmasından ziyade aslında masum kimseyi korumayı hedeflediği ileri sürülmektedir.⁵³ Ayrıca suça ilişkin ağırlaştırıcı sebepler dikkate alındığında, iftira edilenin uğradığı haksız durumların, özgürlüklerine yapılan kısıtlamaların esas

---

⁵¹ ÜNVER, s. 36.

⁵² ÖNDER, s. 280.

⁵³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1120.

alındığı görülecektir.⁵⁴ Eğer iftira gerçekten adliyeeye karşı suç olsaydı, sadece suçun araştırıldığı iftiranın yaptırımını, hem suçun hem suçlunun araştırıldığı ve böylece adli makamların daha çok uğraştırıldığı suç uydurmaya göre daha ağır olmazdı.⁵⁵ İsnat edilen haksız hukuka aykırı fiil neticesinde bireyin şeref ve haysiyeti zarar görmekte, hakkında ceza muhakemesi koruma tedbirlerine hükmedilebilmekte, idari anlamda disiplin yaptırım ve tedbirlerine maruz kalabilmekte, kişilik ve mal varlığı hakları zarar görebilmektedir.

Ünver, farklı bir bakış açısıyla, iftira suçuyla öncelikli olarak korunan hukuki değerlerin *bireyin adil yargılanma hakkı* olduğu, adli makamların boş yere uğraştırılması, suçsuzluk karinesi, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması gibi diğer hususların esasında adil yargılanma hakkının alt başlıkları olduğunu ifade etmektedir.⁵⁶ Yazara göre adliyeeye karşı suçlar kısmındaki suçların korumayı amaçladığı hukuksal değer bireye aittir ve devlet veya toplum yahut tüzel kişiler hukuksal değer sahibi olamazlar.⁵⁷

Korunmak istenilen menfaatler arasında adliyenin işleyişine ilişkin hukuki menfaatlerin bireylere ait hukuki menfaatlerden daha öncelikli olduğunu savunan yazarlar, bu görüşlerini temel olarak kanun koyucunun iftira suçunu adliyeeye karşı suçlar arasında düzenlemesine, şikâyet şartı aranmamasına ve ilgilinin rızasının hukuka aykırılığı ortadan kaldırmamasına dayandırmaktadırlar.⁵⁸ Kanun koyucu,

---

⁵⁴ Aynı yönde, ŞAHBAZ, s. 508.

⁵⁵ BAYRAKTAR, s. 185.

⁵⁶ ÜNVER, s. 43.

⁵⁷ ÜNVER, s. 35.

⁵⁸ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 964; SOYASLAN, s. 712; PARLAR/HATİPOĞLU, **Türk Ceza**, s. 3849.

muhakemenin mağdura zarar vermesi mümkün olabilecek bazı durumlarda mağdura şikâyet aracılığıyla söz hakkı vermiştir.⁵⁹ Bu söz hakkı, iftira suçu açısından bulunmamaktadır. Çünkü failin hareketinde, sadece birey aleyhinde değil umumi kanaat ve hisler aleyhinde de bir saldırı mevcuttur.⁶⁰

İftira suçuyla korunmak istenen hukuki menfaatler hakkındaki tartışmalar bu suçun ceza kanunlarında düzenlendiği yerlere de yansımıştır. İftira suçunu, “*Adliye Aleyhine Cürümler*”⁶¹, “*Şeref Aleyhine Cürümler*”⁶² ve bağımsız bir fasıl⁶³ içinde düzenleyen kanunlar olmak üzere üç farklı sistem bulunmaktadır.

Ceza kanunumuzun sistematüğinde bu suçun “*Adliye Karşı Suçlar*” arasında düzenlenmiş olması ve şikâyete bağlı suç olmaması koruduğu hukuksal değerler arasında adliyenin menfaatlerinin bireylerin menfaatlerine nazaran daha ön planda olduğunu göstermektedir. Disiplin yaptırımı gerektiren isnatlarla iftira suçunun oluşmasının adliyenin menfaatlerine zarar vermediğinden bahisle suçun adliye karşı suçlar arasında düzenlenmesinin ya da adliye karşı suç olarak nitelendirilmesinin hatalı olduğu yönündeki eleştiriler de haksız görünmektedir. İdari yaptırım gerektiren isnatlar, idari soruşturmanın yanısıra bazı durumlarda adli soruşturma başlatılmasına da sebebiyet verebilmektedir. Burada adliye kavramını

---

⁵⁹ GÜNGÖR, **5237 ve**, s. 26., s. 25.

⁶⁰ “*Dürüst ve namuskar bir kimsenin kazanmış olduğu şeref ve itibar aleyhinde hakikate aykırı ve menfi bir kamu kanaati uyandırmaya matuf her hareket toplumda yıkıcı bir tesir yapar.*” ÖNER, s. 1139.

⁶¹ 1889 İtalyan, 1930 İtalyan, 1971 İspanyol, 1968 Bulgar, 1940 Brezilya, 1950 Yunan, 1974 Avusturya, 1948 Romen, 1937 İsviçre ceza kanunları ve 1936 Küba Sosyal Müdafaa Kanunu. ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1118.

⁶² 1810 ve 1994 Fransa, 1921 Arjantin Ceza Kanunları. ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1118.

⁶³ 1975 Federal Almanya, 1950 Grönland Ceza Kanunları. ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1118.

geniş yorumlayıp, cezai soruşturma ve kovuşturmaların yanı sıra idari soruşturmaların da idarenin menfaatlerini, geniş manada adliyenin menfaatlerini ihlal ettiğinin kabulü m¼mk¼nd¼r. Suçun, bireylerin menfaatlerine y¼nelik suç olduğu veya korunmak istenen menfaatler arasında bireylerin menfaatlerine ağırlık verildiği Şeklindeki g¼r¼řlerin bir başka dayanak noktası da suçun nitelikli hallerinin tespitinde mağdurun uğradığı haksızlıkların derecesidir. Ancak burada unutmamak gerekir ki başlatılmaması gereken soruşturma veya kovuşturma esnasında bireyin uğradığı haksızlıklar arttıka, adli merciiler de fazladan emek harcamış olmakta, adliyenin menfaatleri de suçun basit haline g¼re fazladan ihlal edilmektedir. İftira edici fiilin muhatabı için koruma tedbiri uygulandığında, g¼zaltına alındığında, tutuklandığında veya hakkında verilen hapis cezasının infazına başlandığında, adliye suçun basit haline nazaran daha fazla zaman, mesai ve emek harcamış, menfaat ihlalinin Şiddeti de artmıştır.

1.3. Fail

1.3.1. Genel Açıklamalar

Ceza hukuku anlamında, hukuka aykırı fiili işleyen kimse suçun failidir.⁶⁴ Suç faili, sadece kendiliğinden iradi hareketiyle dış d¼nyada değişiklik yaratabilen ve iradesinin *kusurlu* olup olmadığı tartışılabilen “*geręek kişi*” olabilir.⁶⁵ İftira suçunu d¼zenleyen madde metninde fail için “*kişi*” terimi kullanılmıştır. Bu doğrultuda iftira suçunun faili herkes olabilir,⁶⁶ ¼zg¼ suç olarak d¼zenlenmemiřtir. Kimliği

---

⁶⁴ TOROSLU, **Ceza Genel**, s. 99.

⁶⁵ ¼ZEN, Muharrem: **T¼rk Ceza Kanunu Tasarısının T¼zel Kişilerin Ceza Sorumluluğuna İlişkin H¼k¼mlerine Bir Bakış**, A¼HFED, C. 52, S:1, s. 80.

⁶⁶ ¼NVER, s. 47; MERAN, s. 180; EREM, Faruk; **Adliye Aleyhinde C¼r¼mler**, Ankara, 1955, s. 16; D¼NDAR, s. 293.

bilinmeyen failer açısından da ceza soruşturması yapılabileceğinden, failin ihbar veya şikâyeti yaparken kimliğini gizli tutması veya sahte isim kullanması bu durumu değiştirmez.⁶⁷ Nitekim Yargıtay'ın kararları da bu yöndedir.⁶⁸

Suç failinin kamu görevlisi olması ceza açısından bir farklılık yaratmaz. Ancak kamu görevlisi olan fail, görevi gereği elinde bulundurduğu imkân ve araçlarla suçu işlemişse TCK m. 266 uygulama alanı bulur ve verilecek ceza üçte biri oranında arttırılır. TCK m. 279 uyarınca kamu görevlilerinin suçu ihbara zorunlu kılınması, bu kişilerin haksız hukuka aykırı fiil isnatlarında bulunmaları halinde iftira suçunun oluşmasına engel olmaz. İftira suçu, görev dolayısıyla işlenen veya görevle bağlantılı suçlardan olmadığı için suçu görevi sırasından işleyen kamu görevlisi için 4483 sayılı kanun uygulanmaz, her hangi bir makamdan soruşturma izni alınmasına gerek yoktur ve suç genel hükümlere göre soruşturulur.⁶⁹

---

⁶⁷ Bkz. GÖREN, s. 1423; ARSLAN/AZİZAĞAOĞLU, s. 1088; MALKOÇ, s. 4601; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1136.

⁶⁸ "Sanığın, başkasının adını kullanarak yazdığı dilekçede, katılanı rüşvet almakla suçlaması karşısında, suçsuz olduğunu bildiği kişiye suç yükleme öğresi tartışılması gerekirken" Yargıtay 4. CD. 11.10.2006, 7849/15136; Aynı yönde, "İhbar tutanağında, kimliği belirsiz şahıs tarafından telefonda ihbarda bulunulduğunun belirtilmesi karşısında, sanığın ihbarda bulunduğuyla ilişkin kanıtlar açıklanıp gösterilmeden hüküm kurulması yasaya aykırıdır." Yargıtay 4. CD. 22.01.2007, 6210/456. (ÖZBEK ve diğerleri, s. 1032.)

⁶⁹ Yargıtay 4. CD. 29.11.2011, 2009/18686E, 2011/22480K: "4483 sayılı yasada geçen "görev sebebiyle işlenen suç" kavramının memuriyet görevinden doğan, görev ile bağlantılı ve görevden yararlanılarak işlenebilen suçların başka bir anlatımla sadece memurlar tarafından işlenebilen, failin memur sayılmasının suç tipinde kurucu unsur olarak öngörüldüğü suçları ifade ettiği anlaşılmalıdır. 4483 sayılı Yasanın "Amaç" başlığını taşıyan birinci maddesinde "bu kanunun amacı, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işlediği suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemektir" denilmektedir. Bu bağlamda sanıklara yükletilen "iftira" suçunu görevleri nedeniyle işledikleri suçlardan saymaya olanak bulunmadığından genel hükümler çerçevesinde yürütülecek soruşturma ve kovuşturma sonucunda toplanacak kanıtlar çerçevesinde yargılamaya devam edilerek sanıkların hukuksal durumların

2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu 76. maddesi uyarınca, hâkimler ve savcılar hakkında disiplin cezasını gerektirecek mahiyette yapılan ihbar ve şikâyetlerin kötü niyetle yapıldığı veya delillerin uydurulduğu anlaşılırsa TCK m. 267 kapsamında iftira suçuna ilişkin cezaya hükmolunur. Ancak bu konuda kovuşturma yapılması Adalet Bakanlığı'nın iznine bağlanarak ayrıksı bir durum oluşturulmuştur.⁷⁰

Madde gerekçesi doğrultusunda, başlatılmış olan hukuk veya ceza muhakemesi sürecinde davanın tarafı, tanık veya sanık konumundaki kişiler de buldukları beyanlarla iftira suçunu işleyebilirler.

Tüzel kişiler iftira suçunun faili olamaz.⁷¹ Tüzel kişinin kendine özgü bir iradesi bulunmadığı gibi kendiliğinden nedensel değer taşıyan bir eylem gerçekleştirmesi imkânı da yoktur.⁷² Anayasanın 38. maddesi ile TCK 20. madde, ceza sorumluluğunun şahsi olduğunu düzenlemektedir. Bu doğrultuda tüzel kişi tarafından işlenmiş gibi görülen suç, aslında, tüzel kişinin organı olan gerçek kişi veya kişilerin eserlerinden başka bir şey değildir.⁷³ Suç, tüzel kişilerin yetkilileri tarafından işlenmişse, suçu işleyen yetkililer fail olarak cezalandırılır. Ancak yetkililer iftira

---

belirlenmesi gerekirken soruşturma ve kovuşturma koşulunun gerçekleşmediğinden söz edilerek kamu davalarının CYY.nın 223/8. Maddesi uyarınca düşürülmesine karar verilmesi bozmayı gerektirmiş.” (www.kazanci.com)

⁷⁰ Yargıtay 4. CD. 08.11.2006, 2006/4667E, 2006/16051K:“Oluşu yukarıda özetlenen somut olayda, 2802 sayılı Kanunun 76. maddesi hükmü uyarınca Adalet Bakanlığında iftira suçu açısından izin alınmadan sanık hakkında kovuşturma yapılması olanaksızdır. Sanık aleyhine düzenlenen iddianamede, anılan merciden izin alındığına ilişkin bir açıklama bulunmadığı gibi dosya içerisindeki belgelerde de iznin varlığına rastlanmamıştır. Bu durumda Düzce Ağır Ceza Mahkemesince C.M.K.'nin 223/8. maddesi uyarınca verilen durma kararı hukuka uygundur.” (www.kazanci.com)

⁷¹ ÖNDER, s. 282; ÜNVER, s. 47; Karşı görüş için bkz. BAYRAKTAR, s. 190.

⁷² ÖZEN, **Türk Ceza**, s. 69.

⁷³ ÖZEN, **Türk Ceza**, s. 69.

suçunu tüzel kişiliğe yarar sağlamak maksadıyla işlemişlerse, gerekli şartların varlığı halinde TCK m. 60 uygulama imkânı bulur ve tüzel kişiler hakkındaki güvenlik tedbirlerine hükmedilebilir. Bir örnek üzerinden gidecek olursak, ihale sürecindeki şirketlerden birinin yetkilisi, diğer firmaların ihale koşullarına aykırılık oluşturduklarını gösterip saf dışı bırakmak maksadıyla gerçek dışı hukuka aykırı fiil isnadında bulunursa şirket yetkilisi iftira suçunun faili olur. Söz konusu şirket hakkında da tüzel kişilere özgü güvenlik yaptırımlarına hükmedilebilir.

İftira suçu altında 268. maddede düzenlenen “*Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması*”nda ise fail, işlediği bir suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen yani şüpheli veya sanık konumunda olan kimsedir.⁷⁴

1.3.2. Basın ve Yayın Yoluyla İşlenmesinde Sorumluluk Hali

Basın ve yayın aracılığıyla işlenen suçlarda cezai sorumluluk sahiplerinin tespiti için 5187 sayılı Basın Kanunu’na bakmak gerekir. Basın Kanunu m. 11/2 uyarınca süreli yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur. Eser sahibinin belli olması ve hakkında cezai takibat yapılabilmesi durumunda suça başka şahıslar iştirak etmemişse sadece eser sahibi sorumlu tutulacaktır.⁷⁵ Süreli yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili

⁷⁴ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1136.

⁷⁵ AYDIN, Murat: **Basın Suçlarında Sorumluluk**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 87.

sorumlu olur. Ancak bu eserin, sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir. Bu doğrultuda, süreli yayınlarda işlenen basın suçlarından, eser sahibi, sorumlu müdür ve bağlı olduğu yetkili ile yayımlatmanın birbirlerinin yerine kademeli olarak cezalandırılmasını öngören bir sorumluluk sistemi kurulmuştur.⁷⁶

Süresiz yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde yayımcı; yayımcının belli olmaması veya basım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında olması nedeniyle Türkiye'de yargılanamaması hallerinde ise basımcı sorumlu olur. Süresiz yayınlar açısından da basamaklı sorumluluk sistemi kabul edilmiştir. Bir basamaktaki kişinin bulunması ve sorumlu tutulması halinde alt basamaktaki kişilere gidilemeyecektir.⁷⁷

Son olarak, TCK m. 267/9'a göre, basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçundan dolayı verilen mahkûmiyet kararı, aynı veya eşdeğerde basın ve yayın organıyla ilan olunur. İlan masrafı ise hükümlüden tahsil edilir. Hükümün ilanı, fail açısından yaptırım niteliği taşımaktadır. 5237 sayılı TCK *Genel Hükümlerde*, hapis ve para cezaları ile güvenlik tedbirleri düzenlenmiş, hükümün ilanına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu bakımdan 267/9'da düzenlenen hükümün ilanı, genel

---

⁷⁶ AYDIN, s. 88.

⁷⁷ AYDIN, s. 96; Yargıtay 4. CD. 2011/1635E, 2011/22906K: “Gazetede yayınlanan yazı içeriğiyle (basın yoluyla) işlenen iftira suçundan dolayı cezai sorumluluğun, yazıyı yazan (eser sahibi olan) şüpheliye ait olduğu ve gazetenin sorumlu yazı işleri müdürü şüphelinin cezai sorumluluğunun bulunmadığı açıktır.” (www.kazanci.com).

hükümlerde yer verilmemesine rağmen, özel kısımda suç karşılığı olarak düzenlenmesi sebebiyle eleştirilmektedir.⁷⁸

1.4. Mağdur

1.4.1. Genel Açıklamalar

Her suç, ihlal fiili olduğundan, zorunlu olarak suçtan zarar gören bir mağduru gerektirmektedir.⁷⁹ İftira suçunun mağduru, suçun kanunda düzenleniş yeri de nazara alınarak adliyedir. Çünkü kanun koyucu, iftira suçunu Adliyeye Karşı Suçlar arasında düzenleyerek iftira suçuyla korunmak istenen değerler arasında adliyenin menfaatlerinin üstün nitelikli olduğunu göstermiştir.

Suçun işlenmesiyle, suçun konusuna zarar verilmekte veya tehlikeye maruz bırakılmaktadır.⁸⁰ Bu doğrultuda, hukuka aykırı fiil isnat edilen masum kimse suçun mağduru değil konusudur. Buna karşın hukuka aykırı fiil isnadında bulunan masum kişinin, iftira suçunun geniş manada mağduru, dar anlamda ise konusu olduğu da savunulmaktadır.⁸¹

İhlal edilen hukuki menfaatler başlığında bahsettiğimiz doktrinsel tartışmalara benzer görüş ayrılıkları suçun mağdurunun tespitinde de mevcuttur. Mağdur (pasif süje), ceza normu tarafından korunan ve suç tarafından ihlal edilen, yani suçun hukuki konusunu oluşturan hukuki varlık veya menfaatin sahibi veya hamilidir.⁸² Bu doğrultuda suçun hukuki konusunun bireysel menfaat olması halinde mağdur “suçsuz

---

⁷⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1154.

⁷⁹ HAFIZOĞULLARI/GÜNGÖR, s. 34.

⁸⁰ ÖZGENÇ, **Ceza Genel**, s. 209.

⁸¹ YENİDÜNYA, s. 2825.

⁸² TOROSLU, **Ceza Genel**, s. 105.

kimse”; hukuki konunun adliyenin menfaatleri olduğunu kabul halinde ise suçun mağduru “adliye” olmaktadır. Kanun koyucu, iftira suçunu adliyeye karşı suçlar arasında düzenleyerek iftira suçuyla ihlal edilen hukuki menfaatlerin, toplumun tüm bireylerini ilgilendirdiğine vurgu yapmaktadır. Bu sebeple iftira suçunun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olduğunu savunan yazarlar bulunmaktadır.⁸³ Bu suçun bireyin adil yargılanma hakkına karşı işlenen bir suç olduğundan bahisle, mağdurun birey veya bireyler topluluğu olduğunu, ancak adliyenin hukuksal değerini taşıyıcısı olması sebebiyle mağduru temsil ettiği yani suçtan zarar gören olduğu da savunulmaktadır.⁸⁴ İlgilinin rızasının hukuka uygunluk sebebi sayılmaması ve şikâyet şartı aranmadan suçun re’sen soruşturulması bu doğrultuda bireyin mağdur olarak değil suçtan zarar gören olarak kabul edilmesinden kaynaklanmaktadır. Bir başka görüşe göre ise, suçun mağduru adli makamlar yani yargı organıdır; iftiraya uğrayan kişi ise suçun maddi konusudur.⁸⁵ İftira suçunu düzenleyen TCK m. 267 ve 269’da hukuka aykırı fiil isnat edilen masum kişi için *mağdur* tabiri kullanılmıştır. Biz de suçun mağdurunun adliye olduğunu kabul etmemize rağmen, ileriki bölümlerde kolaylık sağlaması açısından kanuni düzenleme doğrultusunda itham edilen kişiyi yer yer mağdur olarak ifade edeceğiz.

İftira suçunun yöneltildiği kişi bir veya birden fazla olabilir. Bu kişi belirli ve hayatta olmalı, suçsuz olduğu iftiracı tarafından bilinmelidir.⁸⁶ Belirli bir kişi olmasından kasıt iftiranın yönelik olduğu kişinin ismi verilmemiş olsa dahi

---

⁸³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1137.

⁸⁴ ÜNVER, s. 48.

⁸⁵ ŞAHBAZ, s. 493. BAYRAKTAR, s. 190.

⁸⁶ EREM, **Adliye**, s. 19; DÜNDAR, s. 298; Mağdurun ilaveten ceza sorumluluğuna da sahip olması gerektiğini belirten yazarlar bulunmaktadır. MERAN, s. 181; PARLAR/HATİPOĞLU, **Türk Ceza**, s. 3851.

araştırmayla tespit edilebilecek durumda olmasıdır.⁸⁷ Suç isnadı belli bir kişiye ulaşacaksa başka bir ifadeyle isim verilmeden yapılan isnat araştırıldığında belli bir kişiye ulaşılacaksa iftira suçu oluşmuştur.⁸⁸ Eğer iftira edilen birey belirtilmemiş ve tespit edilmesi de mümkün değilse TCK m. 271 doğrultusunda suç uydurma suçu meydana gelir.⁸⁹ Suçu belli bir topluluk içerisindeki belirli olmayan bir kişinin işlediğinden bahisle yapılan isnatta kişinin tespiti mümkün değilse iftira suçu oluşmaz,⁹⁰ ancak topluluk içindeki herkesin birlikte veya topluluk içindeki belirli bir veya birkaç kişinin birlikte işlediği iddia edilirse iftira suçu gerçekleşmiş olur. Uygulama açısından da açılan davada, suçun mağdurunun veya suçtan zarar görenin kim olduğunun açıkça belirtilmesi gerekir.⁹¹

Yabancı memlekette işlendiği iddia olunarak masum kimseye isnat edilen hukuka aykırı fiilin, Türkiye’de soruşturulması veya kovuşturulması mümkün değilse iftira suçu oluşmaz.⁹² Her ne kadar asılsız hukuka aykırı fiil isnadı varsa da suçun takibi mümkün olmadığından adliyenin ve bireylerin menfaatlerinin ihlali tehlikesi de

---

⁸⁷ EREM, **İftira**, s. 1064.

⁸⁸ DÜNDAR, s. 302; MALKOÇ, 4606.

⁸⁹ Yargıtay 4. CD. 08.01.1999, 11002/11694: “Sanıkça gönderilen ihbar yazılarında yakınanın adından söz edilmeyip, Aydın M. Ve 52M9088 plaka sayılı araçtan söz edilmesi karşısında, anılana aracın sahibi veya şoförünün yakınıcı Mehmet H. İle bağlantısının olup olmadığı, ne suretle yakınan hakkında soruşturma yapıldığı araştırılıp, ihbarda yakınanın hedef alındığının kanıtlanması halinde iftira, belirli bir kişinin hedeflenmemesinde isesuç uydurma suçunun oluşacağı gözetilmeden, sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken, eksik soruşturma ve yasal olmayan gerekçeyle hüküm kurulması yasaya aykırıdır.” (TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 965);

⁹⁰ DÜNDAR, s. 302; Yargıtay 4. CD. 2002/197E, 2002/4466K: “Suçu işlediği öne sürülen C.T. ilköğretim okulunda görevli erkek öğretmenlerin kimliklerinin de açıkça belirtilmemesi karşısında, iftira suçunun yasal öğelerinin oluşmadığı” (www.kazanci.com).

⁹¹ ÜNVER, s. 51; Aynı yönde, Yargıtay 4. CD. 20.05.2002, 200/6997E, 2002/8921K (www.kazanci.com).

⁹² EREM, **Türk Ceza**, s. 1521.

mevcut değildir. Geçmişte disiplin yaptırımı uygulanabilecek bireylere artık farklı bir statüye geçmeleri sebebiyle disiplin işlemlerinin uygulanması mümkün değilken, disiplin işlemi gerektirecek bir fiil isnadında bulunulması durumunda da iftira suçu oluşmaz.⁹³

Şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığı halinde ise bazı olaylarda somut şartlar değerlendirilerek iftira suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekebilir.⁹⁴ Şöyle ki şahsi cezasızlık sebepleri eylemi suç olmaktan çıkarmayıp, yalnızca hakkında şahsi cezasızlık nedeni bulunan kimse için ceza verilmesini engellemekte, fiilin soruşturulmasını önlememektedir. İsnat edilen suça katıldığı iddia edilen diğer bireyler açısından tesiri bulunmamakta, onlar hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılabilmektedir. Adli makamlar, şahsi cezasızlık sebebinin bulunduğunu tespit edene kadar soruşturmaya devam etmektedir.

Hâkimler ve savcıların, iftira suçunun mağduru olmaları bakımından 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu m. 97 özel bir düzenleme içermektedir. Hâkim ve savcılar hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerin, soruşturmayı gerektirecek belli bir konuyu içermemesi ve gerçek kimlik ve adres gösterilmemesi durumunda işleme konulamayacağı belirtilmiştir. Bu durumda, kanunda gösterilen vasıflara sahip olmayan ve soruşturmaya yetkili makamlarca ciddi bulunup, işlem başlatılması mümkün olmayan isnatlar, iftira suçunun oluşmasına sebebiyet vermez.

---

⁹³ Artık üniversite öğrencisi ya da devlet memuru olmayan bir kimse hakkında, normalde disiplin işlemini gerektirecek bir fiil isnadında bulunulması halinde iftira suçu oluşmayacaktır çünkü bu kişilerin söz konusu disiplin işlemlerine tabi tutulmaları artık mümkün değildir. TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 966.

⁹⁴ Şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığı halinde iftira suçunun oluşabileceğine dair görüş için bkz. ÜNVER, s. 52; SOYASLAN, s. 713; Karşı görüş için bkz. TOROSLU, Nevzat; **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Ankara 2013, s. 313.

Kendisine asılsız olarak hukuka aykırı fiil isnat edilen kişinin, failden başka bir kimse olması gerekmektedir.⁹⁵ Çünkü bu durumda artık iftira değil *suç üstlenme* suçu gerçekleşmiş olur.

Hukuka aykırı fiil isnatlarının yapıldığı kişiler bakımından bazı özel durumlar söz konusu olabilmektedir. Bu doğrultuda hukuka aykırı fiillerin, tüzel kişilere, diplomatik dokunulmazlığı ve yasama dokunulmazlığı olanlara, küçükler ve akıl hastalarına ve ölümlere yapılmış olması halleri aşağıda ayrıca incelenmiştir.

1.4.2. Tüzel Kişiler

Anayasa ve ceza kanunumuzda yer bulan ceza sorumluluğunun şahsiliği kuralı gereği sadece gerçek kişiler hakkında ceza yaptırımına hükmetmek mümkündür.⁹⁶ Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz ancak kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlara hükmedilebilir.

765 sayılı TCK döneminde iftira suçu, sadece asılsız suç isnatları bakımından düzenlendiği için tüzel kişilere yapılan ithamların iftira suçunu oluşturmayacağını belirtmek görece daha kolay olabilirdi.⁹⁷ Tüzel kişilerin cezai sorumluluğu olmadığı için bir suçun faili olarak gösterilmeleri de mümkün değildir. 5237 sayılı TCK'nın 267. maddesindeki düzenlemeyle suçların yanı sıra idari yaptırım gerektirecek hukuka aykırı fiil isnatları da suç kapsamına alınmıştır. Bu doğrultuda tüzel kişilere

---

⁹⁵ YENİDÜNYA, s. 2827.

⁹⁶ “Tüzel kişinin kast veya taksir şeklinde kusurlu davranışından söz edilemeyeceğinden, tüzel kişinin ceza sorumluluğunu benimsemek objektif sorumluluktur; hatta tüzel kişinin iradesini organı veya temsilcisi olan gerçek kişi aracılığıyla gerçekleştirdiği için böyle bir sorumluluk üçüncü kişinin fiilinden sorumluluk anlamına gelecektir.” ÖZEN, **Türk Ceza**, s. 69.

⁹⁷ “Tüzel kişiler hakkında uygulanabilecek olan cezalar gerçek ceza olamayacağına, bu müeyyidelerin idari veya inzibati nitelik taşıdığına, iftiranın bir suç olması arandığına göre...” ÖNDER, s. 282.

de hukuka aykırı fiil isnatları yapılması mümkündür. Hukuka aykırı işlemler sebebiyle tüzel kişiler hakkında idari yaptırımlara, güvenlik tedbirlerine hükmedilebileceğinden tüzel kişiler iftira edici eylemlere muhatap olabilirler.

Tüzel kişilikler, varlıklarını ve işlemlerini yetkilileri aracılığıyla yürütürler. Bu doğrultuda tüzel kişilerin yaptıkları hukuka uygun veya aykırı işlemler esasında yetkilileri aracılığıyla yapılmıştır. Tüzel kişilere isnat edilen hukuka aykırı fiilleri içeren ihbar veya şikâyetler, gerçek kişi ismi verilmeden sadece tüzel kişilik zikredilerek yapılmış olsa dahi tüzel kişiliğin yetkililerine, üyelerine yöneltmiştir. Tüzel kişide veya toplulukta, iftiraya konu eylemi gerçekleştirenlerin gerçek kişi olması sebebiyle suçun bu kişi veya kişilere yüklendiği düşünülmelidir.⁹⁸ Yetkililerin, üyelerin ifadesi alınır ve onlar hakkında gözaltına alma, tutuklama gibi tedbirlere başvurulabilir. Tüzel kişiliğe yönelik idari bir yaptırım veya güvenlik tedbiri uygulandığında dahi bu durumdan etkilenecek olan yine yetkili ve üye olan gerçek kişilerdir. Bu durumda iftira suçunun mağduru tüzel kişilik değil, tüzel kişiliğin yetkilisi, temsilcisi veya üyesi olan gerçek kişilerdir.

Tüzel kişiler iftira suçunun mağduru olamaz ve iftira suçu tüzel kişilere karşı işlenemez. Ancak tüzel kişi yararına kasıtlı bir suç işlendiğinden bahisle gerçek bir kişiye isnatta bulunulması halinde TCK'nın 60. maddesindeki tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerinin uygulanması söz konusu olacağından iftira suçundan söz edilebilir. Bu durumda suç isnadı gerçek kişiye yapılmıştır ve iftira suçunun mağduru da gerçek kişidir. Sadece gerçek kişiler mağdur olabileceğinden tüzel kişiler mağdur

---

⁹⁸ MERAN, s. 181.

değil *suçtan zarar gören* olarak kabul edilmektedir.⁹⁹ İftira suçunda fail kısmında ifade ettiğimiz üzere, tüzel kişiler bu suçun veya herhangi bir suçun faili olamazlar, dolayısıyla fail olarak gösterilmeleri mümkün olmadığından mağdur da olamazlar. Buna karşın suçtan zarar gören ve mağdur kavramlarını birlikte değerlendirip tüzel kişilerin mağdur olabileceğini savunan yazarlar da bulunmaktadır.¹⁰⁰

1.4.3. Diplomatik Dokunulmazlık ve Yasama Dokunulmazlığı

İftiraya maruz kalan açısından şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığı halinde iftira suçunun vücut bulup bulmayacağı hususu tartışmalıdır. Devletin cezalandırabilme hakkının bulunmadığı yasama sorumsuzluğunun veya diplomatik dokunulmazlığın mevcudiyeti halinde iftira suçu oluşmaz.¹⁰¹ Anayasanın 83. maddesinde milletvekillerinin meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, Meclisçe aksi yönde bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamayacakları düzenlenmiştir. Milletvekillerinin bu eylemleri suç oluştursa bile ceza muhakemesi yapılamaz.¹⁰² Milletvekillerine yönelik mutlak dokunulmazlık (sorumsuzluk) olarak tanımlanan bu

---

⁹⁹ MALKOÇ, s. 4602; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1138; ÖZBEK ve diğerleri, s. 1030; YAŞAR Osman, GÖKCAN Hasan Tahsin, ARDUÇ Mustafa; **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 6. Cilt, Adalet Yayınevi 2. Baskı, Ankara 2014. s. 8050.

¹⁰⁰ “Yazarlara göre, suçun mağduru bakımından ikili bir ayırım yapmak gerekir. Şayet bir suç isnadı söz konusu ise kendisine hukuka aykırı fiil isnad edilen kişi ancak bir gerçek kişi olabilir. Tüzel kişilerin cezai sorumluluğu olmadığı için bir eylemin faili olarak gösterilmeleri de mümkün değildir ve bu nedenle iftira suçu tüzel kişilere karşı işlenilemez. Diğer taraftan yazarlar, yönetsel bir yaptırım uygulanmasını sağlamak maksadıyla da iftira suçunun işlenebileceğini, tüzel kişilerin böyle bir yaptırımı muhatap olup haklarında idari yaptırım uygulanabileceğini ve bu durumda tüzel kişilerin de artık iftira suçunun mağduru olabileceğini savunmaktadır.” TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 964.

¹⁰¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1139; ÖNDER, s. 283.

¹⁰² CENTEL Nur, ZAFER Hamide; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayınevi, 9. Bası, İstanbul 2012, s. 62.

anayasal koruma kapsamına giren, haksız hukuka aykırı fiil isnatları, iftira suçunu oluşturmaz.¹⁰³ Şöyle ki, yasama dokunulmazlığına sahip kişiler işlenmemiş veya başkası tarafından işlenmiş bir suçun faili olarak gösterildiği takdirde ihbar veya şikâyet konusu suç mutlak dokunulmazlık kapsamına giriyorsa, herhangi bir soruşturma veya kovuşturma yapılamayacağından adli makamların boş yere uğraştırılması da mümkün olmayacaktır. Ancak mutlak yasama dokunulmazlığının mevcudiyeti halinde dahi dokunulmazlığı bulunmayan bireylerin suça azmettiren gibi sıfatlarla katıldıklarının iddia edilmesi durumunda bu şahıslar hakkında soruşturma ve kovuşturma işlemleri yapılabileceğinden iftira suçu oluşur.¹⁰⁴

Milletvekiline yönelik nisbi dokunulmazlık kapsamına giren bir suç isnadı söz konusuysa iftira suçunun oluşacağını kabul etmek gerekir.¹⁰⁵ Çünkü nisbi dokunulmazlık, belirli muhakeme işlemlerini yasaklayıp soruşturmayı yalnızca bir süre durdurmakta, milletvekilliği sona erince eylem yine soruşturulmaktadır. Kamu davasının açılmasına engel olmayan dokunulmazlık, yargılama yapılmasına engeldir.¹⁰⁶ Hatta milletvekilliği sürerken dahi meclis kararıyla dokunulmazlık kaldırılıp soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin, cezanın infazının önü açılabilmektedir.

1.4.4. Küçükler ve Akıl Hastaları

İhbar veya şikâyet ile hakkında suç isnadı yapılan kimsenin yaşının küçük veya akıl hastası olması durumunda iftira suçunun oluşup oluşmayacağı hususunda

---

¹⁰³ EREM, *Türk Ceza*, s. 1521.

¹⁰⁴ ÜNVER, s. 53.

¹⁰⁵ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 966; ÜNVER, s. 52-53.

¹⁰⁶ ÖZTÜRK Bahri, ERDEM M. Ruhan; *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayınevi, 12. Baskı, Ankara 2008, s. 117.

doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Yaşı küçük olanlar ile akıl hastalarının cezai sorumlulukları bulunmadığı ve haklarında fail olarak takibat yapılamayacağı gerekçesiyle bu kişilere yapılan asılsız isnatların iftira suçunu oluşturmayacağı,¹⁰⁷ şartları varsa hakaret suçunun oluşacağı savunulmaktadır.¹⁰⁸

Kendilerine hukuka aykırı fiil isnat edilen küçük ve akıl hastalarının da hukuken korunması gerekmektedir. Yaşı küçükler ve akıl hastaları gibi cezai sorumluluğu olmayanlar da yasalar önünde şahıs oldukları için bu kişilere karşı da iftira suçu işlenebilir.¹⁰⁹ Yapılan isnatlar neticesinde yaş küçükleri ve akıl hastaları da yargı önüne çıkmakta, adliye bunlar için de hatalı kararlar verebilmekte, dolayısıyla itibarları zedelenebilmektedir.¹¹⁰ Akıl hastalığı resmi kurumlar vasıtasıyla tespit edilmemiş bireyler için soruşturmaya başlanacağı ve bu durum tespit edilene kadar da devam edileceği açıktır. Bu süreçte soruşturma ve kovuşturma işlemleri devam etmekte, adli mekanizmalar işlenmemiş bir suç yüzünden emek ve mesai harcamakta, akıl hastası da haksız isnat yüzünden mağdur edilmektedir. Yargılama faaliyeti esnasında bireyin akıl hastası olduğunun ve isnat edilen hukuka aykırı fiili işlemediğinin tespit edilmesi durumunda, adliyenin ve akıl hastasının menfaatleri ihlal edilmiş olmasına rağmen iftira suçunun oluşmayacağını iddia etmek isabetsiz olur. Yaş küçüklüğü (TCK 31/1) suçun takibine engel olsa da soruşturma yapılmayacağı anlamına gelmez, yaşı küçük kişilerin algılama yeteneğinin varlığını yokluğunu tespit için soruşturmaya başlanacak, tespit işlemi yapılanaya kadar çocuk

---

¹⁰⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1139.

¹⁰⁸ Akıl hastaları ve küçüklere karşı hakaret suçunun işlenebileceğine dair görüş için bkz. ERMAN, Sahir; **Hakaret ve Sövmeye Cürümleri**, İstanbul 1989, s. 52 vd.

¹⁰⁹ ŞAHBAZ, s. 493.

¹¹⁰ SOYASLAN, s. 713.

soruşturma altında tutulacaktır.¹¹¹ Ayrıca yaş küçükleri ve akıl hastaları hakkında haksız hukuka aykırı fiil isnatları yüzünden yasal güvenlik tedbirlerine de hükmedilebilir. Güvenlik tedbirlerine karar verilebilmesi için yargılama süreci gerekmekte olup, uygulanabilecek güvenlik tedbirleri neticesinde yaş küçükler ile akıl hastaları mağdur olacağından bu kişilere karşı yapılan isnatlar da iftira suçunun oluşmasına sebebiyet verebilir.

1.4.5. Ölüler

Suçun mağduru yaşayan bir kişi olmalıdır.¹¹² Soruşturma ve kovuşturmalarda yargısal dava ilişkisi ancak sağ olan kişilerle kurulabileceğinden ölümlere karşı iftira suçu işlenemez.¹¹³ Yargıtay'ın kararları da ölümlere karşı iftira suçu işlenemeyeceği yönündedir.¹¹⁴ Ölmüş kişi hakkında suç isnadında bulunmak iftira değil unsurları varsa TCK m. 130 uyarınca “*kişinin hatırasına hakaret*” veya TCK m. 270 doğrultusunda “*suç uydurma*” suçunu oluşturabilir. Bir ölüye karşı suç isnadı düşünülmemeyeceğinden, sanığın ölü kimseye karşı eylemi iftira suçu bakımından “*işlenemez suç*” sayılmalıdır.¹¹⁵

TCK 64. maddede *sanığın ölümü halinde kamu davasının düşürülmesine karar verileceği* ifade edilmektedir. Bu bakımdan iftiraya uğrayan ölüye karşı ceza

---

¹¹¹ MALKOÇ, s. 4608.

¹¹² EREM, *Türk Ceza*, s. 1520; DÜNDAR, s. 293.

¹¹³ MALKOÇ, s. 4602.

¹¹⁴ Yargıtay 4. CD. 2006/4670E, 2006/13841K: “*Dosyada bulunan nüfus kaydı ve mernis ölüm tutanağından C. adlı kişinin, sanığın yetkili merciye şikayet dilekçesi verdiği günden yaklaşık altı ay önce öldüğü anlaşılmaktadır. Ölüye karşı suç yüklenmesi düşünülmemeyeceğinden, sanığın, anılan kişiye, işlenemez nitelikteki iftira suçundan, mahkumiyetine karar verilmesi hukuka aykırıdır*” (www.kazanci.com).

¹¹⁵ ÜNVER, s. 52; DÜNDAR, s. 306.

kovuşturması yapılamayacağı gibi, verilmiş cezanın infazı da mümkün değildir.¹¹⁶

Ancak iftira suçunun tamamlandığı anda mağdurun hayatta olması yeterlidir, mağdurun sonradan vefat etmesi suçun oluşması açısından bir engel teşkil etmez.

---

¹¹⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1139; ÖNDER, s. 282.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İFTİRA SUÇUNUN UNSURLARI

2.1. Suçun Maddi Unsuru

2.1.1. Eylem

İftira suçu, daha evvel belirttiğimiz üzere kanunda yazılı bazı eylemlerin gerçekleştirilmesiyle oluşur. İftira suçunun oluşması için;

- Suçu soruşturmaya veya kovuşturmaya yetkili makamlara ihbarda bulunmak,
- Suçu soruşturmaya veya kovuşturmaya yetkili makamlara şikâyette bulunmak,
- Kişi/kişilerin soruşturmaya/kovuşturmaya uğramasını sağlayıcı yayınları basın ve yayın yoluyla yapmak şeklinde hareket edilmelidir.

Bu durumda suçun maddi unsuru, işlemediğini bildiği bir kimseye, takibata uğraması için yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunmak suretiyle veya basın yayın yoluyla hukuka aykırı fiil isnat etmektir.¹¹⁷ Suçun işleniş biçiminde hukuka aykırı fiil isnadı şart olmakla beraber bu isnadın yapılış şekli açısından seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlendiğini söyleyebiliriz.¹¹⁸ Seçimlik olan isnadın yapılış şekilleri yetkili mercilere ihbar, şikâyet veya basın yayın yoluyla yapılmasıdır. 765 sayılı TCK'da iftira seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenmiş ve maddi-şekli

---

¹¹⁷ ARSLAN/AZİZAĞAOĞLU, s. 1088.

¹¹⁸ ÜNVER, s. 53.

iftira ayırımı yapılmıştı.¹¹⁹ Mülga kanun düzenlenmesinde, suçsuz olduğunu bildiği bir kimse hakkında ihbar veya şikâyetle bulunarak suç isnat etmek şekli iftira, suçsuz olduğunu bildiği kimsenin suç işlediğine dair maddi eser ve delilleri uydurmak ise maddi iftiradır.¹²⁰

TCK m. 268'deki tanıma uyan fiileri işleyenler iftira suçuna ilişkin hükümlere göre cezalandırılır. Bu yüzden, işlediği suç nedeniyle kendisi hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını engellemek için başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması, doktrinde bazı yazarlar¹²¹ tarafından iftira suçuna sebebiyet veren seçimlik hareketler arasında gösterilmektedir.

İftira suçu, ancak icrai hareketlerle işlenebilir ve ihmali hareketlerle işlenmesi mümkün değildir. Hukuka aykırı fiilin faili olarak gösterilen şahsın, sonradan masum olduğu öğrenilir ve bu durum yetkili makamlara bildirilmezse ihmali hareketle iftira suçunun oluşup oluşmayacağı tartışılabilir. İftira suçu, ihbar ve şikâyetin yapıldığı an, basın yayın yoluyla iftirada ise yayının yapıldığı an tamamlanır. Bu doğrultuda suçun tamamlanmasından sonra geride kalan fiil bakımından failin kastından söz edilemeyeceğinden, iftira suçunun örnekte olduğu gibi ihmali bir şekilde işlenemeyeceğini kabul etmek gerekir.¹²² Kanuna göre suçun oluşması için fail, bir kimseye isnatta bulunurken o kişinin masum olduğunu bilmelidir. Sonradan öğrenmesi, isnadını yaparken bilmediği gerçeğini yani kasten hareket etmemiş olduğunu değiştirmez.

---

¹¹⁹ Maddi-şekli iftira yerine “*Bayağı-Düzmeli İftira*” ifadelerini tercih eden yazarlar da bulunmaktadır. Bkz. YİĞİTBAŞ, s. 826.

¹²⁰ MERAN, s. 184; EREM, *İftira*, s. 1063.

¹²¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1121.

¹²² TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 972.

Kişileri hedef alan suç isnatları ihbar ve şikâyet yoluyla yetkili mercilere bildirilmezse veya basın yayın yoluyla yapılmazsa iftira suçu oluşmaz. İsnat, doğrudan muhataba karşı veya arkasından söylenmişse iftira suçu değil diğer koşulları da varsa hakaret suçu meydana gelebilir.¹²³

Doktrinde, hukuka aykırı fiil isnadının suçu kovuşturmaya yetkili makamlara ihbar veya şikâyet suretiyle yapılması *doğrudan iftira*, basın yayın yoluyla yapılması ise *dolaylı iftira* olarak da isimlendirilmektedir.¹²⁴

2.1.1.1. İhbar

İhbar, bir suçun veya disiplin yaptırımını ya da başkaca yönetsel yaptırımını gerektiren hukuka aykırı bir fiilin herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir yolla, o fiili soruşturmaya veya kovuşturmaya yetkili makamlara bildirilmesidir.¹²⁵

İhbar ihtiyaridir, istisnaları bulunmakla birlikte vatandaşların yetkili makamlara suç duyurularında bulunmak gibi bir zorunlulukları yoktur ve suçtan zarar görmüş olmaları da gerekmemektedir.¹²⁶ Fail, ihbarda kendisini mağdur olarak göstermemektedir, mağdur olduğundan bahisle bildirimde bulunuyorsa şikâyet söz konusudur.¹²⁷ Ancak her şikâyet aynı zamanda bir ihbar sayılacağından ihbar yerine şikâyet yapılmasıyla da suç oluşur.¹²⁸ İhbarlar açısından şekil serbestliği tanınmıştır. İhbarlar, CMK m. 158/5 uyarınca yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak

---

¹²³ Yargıtay 4. CD. 16.09.1960, 5676/7781: “Maznun, bir münakaşa sırasında diğer şahsa “seni ihbar etmişim, kaçak eşyayı M'nin evine kaçırdın” dediği anlaşılmasına göre, başka bir şahsa bu sözleri söylemekten ibaret olan hakaret M hakkında iftira suçunu teşkil etmez.” (ÖNDER, s. 284.)

¹²⁴ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 966.

¹²⁵ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 966.

¹²⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1122.

¹²⁷ EREM, **İftira**, s. 1066.

¹²⁸ YİĞİTBAŞ, s. 829.

yapılabilir. Telefonla, telgrafla, imzasız bir mektupla da ihbarda bulunulabilir.¹²⁹ Ceza Muhakemesi Kanunu, anonim müfterilerin değil, kamu düzeninin korunmasını amaçladığından kanundaki şartları taşımayan ihbarlar da iftira suçuna sebebiyet verebilir.¹³⁰ İhbar isimsiz veya sahte bilgilerle yapılırsa da, fail hakkında suç oluşur.¹³¹

Ancak özel kanunlarda isimsiz, imzasız veya belli koşulları taşımayan ihbarların ciddiye alınmayacağı belirtilmişse, yapılan ihbar ciddiye alınmayacağı ve soruşturma/kovuşturma başlatmaya elverişli olmadığı için iftira suçu oluşmaz. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun m. 4 bu doğrultuda hükümler içermektedir. Söz konusu düzenlemede, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikâyetlerde kişi veya olay belirtilmesi, iddiaların ciddî bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu şartları taşımayan ihbar ve şikâyetler Cumhuriyet savcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ancak iddiaların, sıhhatini şüpheye mahal vermeyecek belgelerle ortaya konulmuş olması halinde ad, soyad ve imza ile iş veya ikametgâh adresinin doğruluğu şartı aranmaz. Kanun koyucu, bu düzenlemeyi, yapılabilecek asılsız ve ciddi olmayan isnatlarla kamu görevlileri hakkında sürekli soruşturma açılmasının önüne geçmek için yapmıştır. 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu m. 97 de benzer bir düzenleme içermektedir.

---

¹²⁹ PARLAR/HATIPOĞLU, *Türk Ceza*, s. 3852.

¹³⁰ MAJNO, Luigi; *Ceza Kanunu Şerhi, Türk ve İtalyan Ceza Kanunları*, C:2, Ankara 1978, s. 250; Aksi görüş için bkz. ÖNER, s. 1142.

¹³¹ MALKOÇ, s. 4604.

2.1.1.2. Şikâyet

Şikâyet, TCK 73. ve CMK 158. maddelerde düzenlenmiş olup, hukuka aykırı bir fiile muhatap olan mağdur veya suçtan zarar gören konumundaki kişi ya da kişilerin yetkili makamlara cezalandırma isteğiyle başvurmasıdır.¹³² Geçerli bir şikâyetten bahsedebilmek için şikâyetin içeriğinde belirli bir olayın açıklanması zorunludur.¹³³ Şikâyet, sadece dava açılmadan önce değil, dava açıldıktan sonra da gerçekleşebilen ve gerçekleşmemesi her türlü muhakeme faaliyetine engel olan bir muhakeme şartıdır.¹³⁴ Soruşturulması veya kovuşturulması şikâyete bağlı suçlarda şikâyet yapılabilir. Şikâyet hakkı bulunan kimse 6 ay¹³⁵ içerisinde şikâyet hakkını kullanmalıdır, aksi takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz. Şikâyet de ihbarda olduğu gibi yazılı veya tutanağa geçirilmek kaydıyla sözlü olarak yapılabilir (CMK m. 158/5).

Fiil, şikâyete bağlı bir suç oluşturuyorsa, sadece şikâyete hakkı olanların isnadı ile suç oluşabilir, başkalarının isnadı ile suç oluşmaz.¹³⁶ Ancak şikâyetin suçun unsuru değil muhakeme şartı olması sebebiyle şikâyete bağlı suçların şikâyete hakkı olmayanlar tarafından isnadı halinde suçun oluşacağı da savunulmaktadır.¹³⁷ Isnat

---

¹³² MALKOÇ, s. 4604.

¹³³ GÜNGÖR, **5237 ve**, s. 41.

¹³⁴ TOROSLU, Nevzat, FEYZİOĞLU Metin: **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayınevi, Ankara 2013, s. 48.

¹³⁵ TCK m. 73/1: “Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan suç hakkında yetkili kimse altı ay içinde şikâyette bulunmadığı takdirde soruşturma ve kovuşturma yapılamaz.”

¹³⁶ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 19; MALKOÇ, s. 4612; Aynı yönde, ÖZBEK ve diğerleri, s. 1032.

¹³⁷ YİĞİTBAŞ, s. 829; DÜNDAR, s. 302; “Suçun varlığı takip edilmesinden bağımsız olarak, isnat edilen kişinin onurunu tehlikeye koymak için kâfidir. Öte yandan bu fiille adli makamların menfaatlerine zarar da verilmektedir, bu isnattan dolayı muhakeme başlayabilir.” (SOYASLAN, s. 714); “İhbar üzerine eylemin niteliğini tayin bakımından ifade alınması, rapor ve belgelerin

edilen suç başta şikâyete bağlı olmayan bir suç olarak değerlendirilip bu doğrultuda soruşturulurken sonradan şikâyete bağlı hale gelebilir. CMK m. 158/6’da, yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikâyete bağlı olduğunun anlaşılması halinde, mağdur açıkça şikâyetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunacağı ifade edilmektedir.¹³⁸ Bu yüzden iftira suçunun oluşabilmesi için geçerli bir şikâyet koşulu aramak her zaman isabetli olmayabilir.¹³⁹

2.1.1.3. Yetkili Makamlara Yapılması

İhbar veya şikâyetin yapılabileceği her makam nezdinde yapılan bildirimler ile iftira suçu oluşur. 765 sayılı TCK’da “*Adliye veya keyfiyeti Adliye tevdie mecbur olan bir makama veya kanuni takib yapacak veya yaptırabilecek bir mercie*” denilmek suretiyle ihbar ve şikâyetin yapılabileceği makamlar belirtilmişti. Yalnız bu düzenlemede sadece suç isnatlarının söz konusu olduğunu unutmamak gerekir. TCK m. 267’de ise “*yetkili makamlar*” ibaresi kullanılmıştır.¹⁴⁰ Yetkili makamlar, isnat edilen hukuka aykırı fiilin niteliğine göre tespit edilir. Her halükarda bildirimler, cezai veya idari yaptırımını tatbik etmeye yetkili makamı harekete geçirmeye olanaklı bir mercie yöneltilmiş olmalıdır.¹⁴¹ Bu doğrultuda ihbar ve şikâyetler, doğrudan

---

istenilmesi gibi bazı soruşturma işlemlerinin yürütülmesi gerekmektedir. Kimi suçlarda suçun şikâyete tabi olma niteliği sonradan ortaya çıkmaktadır.” (YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8050).

¹³⁸ Bu düzenlemeye yönelik eleştiriler için bkz. GÜNGÖR, **5237 ve**, s. 32.

¹³⁹ MALKOÇ, s. 4605.

¹⁴⁰ “*İftira suçuna vücut verecek makamları Finlandiya CK, soruşturma makamı, mahkeme veya diğer kamusal makamlar; İtalyan CK, adli makamlar veya bildirim adli makamlara bildirmek zorunda olan diğer bir makamlar; İspanyol CK adli bir makam veya bu bildirim adli makamlara bildirmekle yükümlü idari makamlar; İsveç CK, polis veya diğer bir resmi makam olarak düzenlemiştir.”* ÜNVER, s. 61 vd.

¹⁴¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1126.

yetkili makama veya yetkili makama bildirmekle yükümlü bir kişi veya makama yapılmışsa iftira suçu oluşur, aksi halde oluşmaz.

5271 sayılı CMK m. 158’de ihbar ve şikâyetin yapılabileceği makamlar sıralanmıştır. Buna göre, suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına, kolluk makamlarına, valilik veya kaymakamlığa, yurt dışında işlenip ülkede takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına yapılabilir. Ayrıca m. 158/4’de kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir denilmektedir. Bu doğrultuda kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı suçların isnadı ilgili kurum ve kuruluşlara yapılabileceğinden bu makamlara yapılan bildirimler ile de iftira suçu oluşur. YÖK Kanunu m. 53’de olduğu gibi idari makamların işlenen suçla ilgili doğrudan soruşturma yetkisi bulunuyorsa bu makamlar da iftira suçunun oluşması için yetkili makam olarak değerlendirilirler.

Kabahatler hakkındaki isnatlar, yaptırımı uygulamaya yetkili makama, disiplin yaptırımı gerektiren isnatlar da yine ilgili makamlara bildirilmelidir.¹⁴² İdari yaptırımlar için görevli makamla beraber bildirim görevli makam veya mercie iletmekle yükümlü olanlara yapılan bildirimler de suçun oluşması için yeterlidir.¹⁴³

TCK m. 279’da “*Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” denilmek suretiyle kamu görevlisinin

---

¹⁴² YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8060.

¹⁴³ MALKOÇ, s. 4611.

suçu bildirme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu hüküm çerçevesinde, kamu görevlisine yapılan ihbar, göreviyle bağlantılı olarak öğrendiği, kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren ve yetkili makamlara bildirmek zorunda olduğu suçlardan ise iftira suçu oluşur.¹⁴⁴ Benzer şekilde müfettişlere, teftiş esnasında yapılan ihbar ve şikâyetler de iftira suçunu oluşturur çünkü müfettişler bu hususları, bağlı buldukları makamlara bildirmek zorundadır.¹⁴⁵ Yargıtay kararları, ihbar veya şikâyet edilen kurumun, kuruluşun veya kamu görevlisinin bildirim yükümlülüğü varsa yetkili makam olarak değerlendirilmesi gerektiği yönündedir.¹⁴⁶ Adalet Bakanlığı, diğer bakanlıklar, TBMM ve Cumhurbaşkanlığı da her türlü şikâyeti kabul edip ilgili mercilere bildirmek durumunda oldukları için yetkili makam olarak değerlendirilmelidir.¹⁴⁷

Fail, hukuka aykırı fiil işlendiği bildirimini yetkili makamlara değil de sıradan bir vatandaşa yapmış olabilir. Herkes, ihbar imkânına sahiptir ve ikinci şahıs da bu doğrultuda hukuka aykırı fiile ilişkin ihbarı yetkili makamlara bildirebilir. Bu durumda iftira suçu oluşmaz çünkü fail, yetkili mercilere değil sıradan vatandaşa bildirim yapmıştır,¹⁴⁸ diğer şahıs açısından da suç işleme kastı yoktur.¹⁴⁹ Bir başka

---

¹⁴⁴ YILDIRIM, s. 44.

¹⁴⁵ ÖNER, s. 1142; MERAN, s. 187; Aksi görüş için bkz. ÜNVER, s. 57 vd.

¹⁴⁶ Yargıtay 4. CD. 16.01.2008, 7724/330: “*Hakimin duruşma sırasında öğrendiği suçu ihbar yükümlülüğü bulunması karşısında sanığın “davacı avukatı ile mahkeme katibi E'nin aralarının iyi olduğundan belgeleri saklamaktadır” biçimindeki sözleri ile resmi belgeyi saklama suçunu yükleyip yüklemediği ve bu eyleminin iftira suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.*” (TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 968); Aynı yönde, ÖNDER, s. 287; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1125; Aksi görüş için bkz. MERAN, s. 186.

¹⁴⁷ MALKOÇ, s. 4611.

¹⁴⁸ Yargıtay 4. CD. 13.05.1998, 4012/5105: “*Sanığın ev yakıtını iddia ederek suç yüklediği kişinin adı bulunan yazıyı evi yakılan H.B. 'ye göndermesi karşısında; iftira suçunun ihbarı adliyeye, durumu adliyeye ulaştırmakla yükümlü ya da yasal soruşturma yapılacak veya yaptırabilecek yerlere*

ihtimalde ise fail, suç u bildirme yükümlülüğü bulunmayan yetkili olmayan bir makama, yetkili olmayan makam da yetkili makamlara ihbar etmiş olabilir. Bu durumda da madde metninde yer alan yetkili makamlara bildirim şartı gerçekleşmediğinden iftira suç u oluşmaz.¹⁵⁰ Bu hallerde ve isnadın doğrudan muhataba veya üçüncü şahıslara bildirildiği durumlarda, diğer koşulları da varsa hakaret suç u söz konusu olabilir.¹⁵¹

Bir görüş e göre tanık konumundaki kişilerin, iftira niteliğine haiz yalan beyanları, iftira suç unu değil yalan tanıklık suç unu oluşturmaktadır.¹⁵² Fakat bu görüş ün aksine, madde gerekçesinde “*Başlatılmış olan hukuk veya ceza muhakemesi sürecinde davanın tarafı sanık veya tanık konumundaki kişiler de, buldukları beyanlarla iftira suç unu işleyebilirler*” denilmektedir. Tanık dinleme yetkisi bulunan makamlar, ihbar ve şikâyetin yapılabileceği makamlardır ve kanunda iftira suç unun oluşumu için failde ihbar veya şikâyet bilincinin bulunması gerektiğine dair bir hüküm bulunmamaktadır. Kiş iye karşı suç isnadı ihbar veya şikâyet suretiyle yapılmış olabileceğinden, ihbar veya şikâyetin yapılabileceği her makam nezdinde

---

yapılmasına ilişkin ögesinin ne suretle gerçekleştiği açıklanıp gösterilmeden yetersiz gerekçeyle hükümlülük kararı verilmesi” (EROL, s. 1257).

¹⁴⁹ DÜNDAR, s. 306.

¹⁵⁰ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 12; Aksi görüş için bkz. YİĞİTBAŞ, s. 832.

¹⁵¹ Yargıtay 4. CD. 07.06.2004, 2003/8192E, 2004/7236K: “*Ancak; sanıkların faksı çektikleri Demokratik Sol Parti Başkanlığının, suç un ihbar ve şikâyetinin yapıldığı yetkili makam sayılmaması ve bu nedenle de iftira suç unun oluşmaması karşısında, anılan faksın içeriğindeki (illegal faaliyette buldukları, soygun ve rüşvet çetesi oluşturdukları) sözlerinin, en az üç kiş iye iletişim ögesinin oluşup oluşmadığı araştırılıp tartışılarak, oluştuğ unun kabulü durumunun da, görevli memur olan katılanları küçük düşürücü ve onur kırıcı değer yargısı niteliğinde olacağı gözetilmeden CYY.nın 258.maddesi uyarınca ek savunma hakkı tanınarak mağdur sayısınca TCY.nın 482/1,273.maddeleriyle hükümlülükleri yerine...*” (www.kazanci.com).

¹⁵² TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 967.

yapılan isnatla iftira suçu işlenebilir. İftira suçunun diğer suçlarla birleşmesi başlığında değineceğimiz üzere, başlatılmış olan hukuk veya ceza muhakemesi sürecinde davanın tarafı, sanık veya tanıklar da buldukları beyanlarla iftira suçunun faili olabilirler.

2.1.1.4. Basın ve Yayın Yoluyla İşlenmesi

TCK m. 267/1 doğrultusunda, basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, soruşturma veya kovuşturmayla uğramasını sağlamak maksadıyla bir kişiye hukuka aykırı fiil isnat edilmesi durumunda da iftira suçu oluşmaktadır. 765 sayılı TCK'da düzenlenen iftira suçunda bu yönde bir hüküm bulunmamaktaydı. Gazetelerde çıkan haberler üzerine kovuşturma makamları harekete geçse dahi gazete, kanunun aradığı şekilde ihbar konusunu doğrudan yetkili makamlara veya yetkili makamlara haber vermekle yükümlü makamlara bildirmediği için iftira suçunun oluşmadığı kabul ediliyor ve bu durum adil olmaması sebebiyle eleştiriliyordu.¹⁵³

Basın ve yayın yoluyla iftira suçunun işlenmesinde, ihbar ve şikâyette olduğu gibi isnat edilen hukuka aykırı fiiller kapsamına, suçlar ve idari yaptırım uygulanmasını gerektiren fiiller girmektedir. TCK m. 6 uyarınca “*basın ve yayın yolu ile*” deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracılığıyla yapılan yayınlar anlaşılmaktadır.

Basın; gazete, dergi, kitap ve broşür gibi yazılı iletişim araçlarıyla yapılan yayınları ifade etmektedir.¹⁵⁴ Yayın ise televizyon, radyo ve internet gibi görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim araçlarıdır. Suçun basılmış eserle işlenmesi bakımından, suçun oluşması için 5187 sayılı Basın Kanunu m. 2 uyarınca basılmış

¹⁵³ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 21.

¹⁵⁴ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8060.

eserin her hangi bir şekilde kamuya sunulmuş olması gerekmektedir. Aynı kanun m. 11/1'e göre, basılmış eserler yoluyla işlenen suçlar, yayım anında oluşur. Elektronik kitle iletişim araçları ve özellikle internet bakımından da yayım unsurunun gerçekleşmesi için, suç isnadına ilişkin metnin, sunumcуда, ulaşımaya açık hale getirilmesi, erişime açık olması aranacaktır.¹⁵⁵ İleride değinileceği üzere haber verme ve eleştiri hakkı kapsamındaki yayınlar iftira suçunun oluşumuna sebebiyet vermez.

Gerçek dışı hukuka aykırı fiil isnadı, basın yayım yoluyla yapıldığı anda suç tamamlanır. Söz konusu isnadı basın yayım yoluyla öğrenen kişi veya makamların, bunu yetkili makamlara iletmesi suçun oluşması için gerekli değildir.¹⁵⁶ Yetkili makamın, yayım yoluyla öğrendiği suç isnadı hakkında cezai veya idari bir soruşturma başlatması da suçun tamamlanması bakımından şart değildir.¹⁵⁷ Hukuka aykırı fiil isnadının, basın yayım yoluyla değil de alenen gerçekleştirilmesi iftira kapsamında değerlendirilemez.¹⁵⁸ Kanun koyucu iftira suçunun oluşması için aleniyeti değil ihbar, şikâyet veya basın yayım yoluyla işlenmesini aramıştır.

Madde metninde, suçun oluşma şekillerinden biri olarak basın yayım yoluyla hukuka aykırı fiil isnat edilmesi gösterilmiştir. Madde gerekçesinde ise Cumhuriyet savcılarının, kamu adına re'sen soruşturulan suçlarla ilgili olarak yapılan yayınları ihbar kabul edeceği ve bu yayınların iftira suçuna sebebiyet verebileceği (dolaylı iftira) belirtilmiştir. Bu durumda, basın yayım yoluyla, re'sen soruşturulan bir suç değil de idari yaptırım gerektiren hukuka aykırı fiil veya şikâyete bağlı bir suç isnat edilmesi halinde suçun oluşup oluşmayacağı muallâktır. Basın yoluyla şikâyete bağlı

---

¹⁵⁵ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1124.

¹⁵⁶ ÜNVER, s. 57.

¹⁵⁷ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8061; Aynı yönde MERAN, s. 187.

¹⁵⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1124; ÜNVER, s. 57.

bir suç isnat edildiğinde, şikâyet hakkına haiz kişi veya kişiler, haber üzerine (kaybolan malının itham edilen kişi tarafından çalındığına dair haber gibi) şikâyet haklarını kullanabilirler. Bu durumda şikâyet hakkını kullanan kişi açısından, basında yer alan haber üzerine yani kendisine yönelik suç işlendiğine dair şüphe veya tereddüt sahibi olmasını sağlayacak somut olaylar bulunması sebebiyle iftira suçunun oluşmadığını kabul etmek gerekir.

Bir diğer ihtimal de, basın yoluyla yapılan isnatlar üzerine, Cumhuriyet savcılarının veya idari makamların soruşturmaya başlamamış da olabileceğidir. Cumhuriyet savcılarının ciddi bulmadıkları isnatları ihbar kabul etmeyecekleri açıktır.

Maddenin yorumundan, suçun işlenmesi için, ihbar ve şikâyette olduğu gibi basın yoluyla hukuka aykırı fiil isnadı yapılmasının yeterli olduğu sonucu çıkmaktadır. Madde gerekçesinde yayınların ihbar kabul edilip Cumhuriyet savcılarının soruşturmaya başlayabileceğinden bahsedilmişse de soruşturmaya başlamama ihtimalleri de vardır. Bu yüzden, Cumhuriyet savcılarının yayınlanan haberleri ihbar kabul ederek soruşturma açabileceği ihtimaliyle suç ihdas etmenin pek yerinde bir düzenleme olmadığını düşünüyoruz.¹⁵⁹ Basın yayın yoluyla yapılan yayınların iftira suçunu oluşturacağını kabul etmek, basının haber verme ve eleştiri hakkını ciddi şekilde engelleme potansiyeline sahiptir. Bu yüzden, suçun basın yayın yoluyla işlenebilmesinin kanundan çıkarılması veya basın yayın yoluyla yapılan isnatlarda en azından soruşturmaya başlanmış olması gerektiği yönünde bir düzenlemenin madde metnine eklenmesi daha isabetli olacaktır.

---

¹⁵⁹ Aynı yönde YILDIRIM, s. 37.

2.1.2. Hukuka Aykırı Bir Fiil İsnadı

765 sayılı Ceza Kanunu m. 285'e göre, iftira suçunun oluşabilmesi için failin, suçsuz olduğunu bildiği birine *suç* isnat etmesi gerekmektedir.¹⁶⁰ Disiplin cezasını gerektiren isnatların iftira suçu kapsamında değerlendirilmemesi doktrinde eleştirilere sebep olmaktadır.¹⁶¹ Yeni düzenlemede ise bu durum değiştirilmiş ve suç isnadı yerine hukuka aykırı fiil isnatları madde metnine alınarak suçun kapsamı genişletilmiştir. Bu doğrultuda suç isnatlarının yanı sıra, disiplin, kabahat ve idari yaptırım gerektiren hukuka aykırı fiillerin isnadı da iftira suçunun oluşmasını sağlayacaktır.

Suç isnatlarıyla birlikte idari yaptırıma sebebiyet verebilecek isnatların iftira suçu kapsamında değerlendirilerek her iki durumda da aynı cezanın verilmesi suç ve cezanın oranlılığı ilkesi açısından eleştirilmektedir.¹⁶² İdari yaptırım gerektiren isnatlar ile ceza kanunlarında suç olarak öngörülen fiillerin isnatları arasında yaptırım olarak önemli bir fark bulunmaktadır. Ayrıca idari yaptırım gerektiren fiillerin isnadında, kişilerin ve adliyenin menfaatlerine yönelik ihlalin şiddeti, suç isnatlarına oranla daha düşüktür. Kaldı ki idari veya disiplin yaptırımını gerektirecek gerçekdışı isnatlarda adli makamlar her zaman devreye girmeyeceği için bu tür eylemlerin adliye karşı suçlar kapsamında düzenlenmesi bazı yazarlarca haklı

---

¹⁶⁰ Yargıtay 11. CD. 2006/2872E, 2008/2370K: "*H.J.K. hakkında, çeşitli kurum ve kuruluşlara e-mail aracılığıyla gönderilen elektronik mektubun suç isnadını içermemesi nedeniyle bu tarihte yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK'nun 285/1. maddesinde öngörülen iftira suçunun yasal unsurlarının gerçekleşmediği anlaşıldığından*" (www.uyap.gov.tr).

¹⁶¹ EREM, **Türk Ceza**, s. 1519; ÖNDER, s. 288; GÖZÜBÜYÜK, s. 487.

¹⁶² KESKİN Serap: Türk Ceza Kanunu Reformu Paneli, Birinci Kitap, **Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu**, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara 2004, s.224.

olarak yanlış bulunmaktadır.¹⁶³ İdari yaptırım gerektiren fiillerin isnadına yönelik yaptırımın farklı bir maddede düzenlenmesi veya en azından cezai yaptırımının suç isnatlarına nispeten daha düşük öngörülmesi daha isabetli olabilirdi.

İftira suçunun oluşabilmesi için isnat edilen hukuka aykırı fiilin bazı özelliklere sahip olması gerekir. Öncelikle fail tarafından isnat edilen fiil, soruşturma ve kovuşturma başlatılmasına ya da idari yaptırım uygulanmasına elverişli olmalıdır; ancak somut olarak bir soruşturmanın başlamasına, cezai işlem uygulanmasına gerek yoktur.¹⁶⁴ Zira iftira, zarar suçu değil tehlike suçudur. İhbar veya şikâyet yolu ile mağdura isnat edilen hukuka aykırı eylemin belirli olması gerekir; kapsamı ve sınırları belli olmayan, soyut ve genel ifadeler kullanılarak yapılan isnatlar iftira suçunu oluşturmaz.¹⁶⁵

Soruşturma ve kovuşturma CMK m. 2’de düzenlenmiş olup adli makamlarca suçlara ilişkin yapılan araştırma ve yargılamanın evreleridir. Bu durumda cezai soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlamak amaçlanıyorsa isnat edilen hukuka aykırı fiil “suç” olmalıdır. Suç, herhangi bir kanun hükmüyle yasaklanan ve ihlal edildiğinde yine kanunda belirtilen ve suçlara özgü yaptırımlarla karşılanan eylemlerdir.¹⁶⁶ İhbar veya şikâyette isnat edilen suçun isminin, hangi suçun

---

¹⁶³ KESKİN, s.224; Aksi görüş, “İdari bir yaptırımı gerektiren hukuka aykırı bir eylem, gerçeğe aykırı olarak kanuni tipte belirtildiği biçimde bir kimseye isnat edilirken de o kişinin adil yargılanma hakkı ihlal edilmekte, o kimse hakkında gerçeğe aykırı bir isnat nedeniyle soruşturma ve bazen de idari yargılama yapılabilmektedir.” ÜNVER, s. 61.

¹⁶⁴ GÖZÜBÜYÜK, s. 488.

¹⁶⁵ ÖZBEK ve diğerleri, s. 1032.

¹⁶⁶ “Türk Ceza Kanununda yaptırımı bağlanan herhangi bir suçun isnadı bu kapsamdadır. Ayrıca, özel kanunlarda düzenlendiği halde, TCK genel hükümlerinde suçlara özgü yaptırımlarla karşılanan olarak gösterilen hapis veya adli para cezası yaptırımları öngörülmüş olan fiiller de suç isnadı

oluştunun açıkça belirtilmesine gerek yoktur. Önemli olan suçu kovuşturacak olan merci veya makamın, kovuşturulabilir bir suç olduğuna kanaat getirmeleri ve failin de bunu bilmesidir.¹⁶⁷ Fail, TCK veya özel ceza kanunlarında ya da ceza içeren diğer kanunlarda yer alan suçlardan birinin işlendiğine dair belirli olayları anlatıp, belirli bir kişiye isnat etmişse suç ismi vermese dahi iftira suçu oluşur.

İsnat edilen eylem suç ise bunun kasten veya taksirle işlenen suç olması ya da ihmali veya icrai hareketlerle işlenebilmesi önem taşımamaktadır.¹⁶⁸ Taksirle işlenen suçların isnadı halinde de iftira suçu oluşur. İsnadın mutlaka faillik sıfatına yönelik olması gerekli olmayıp, azmettiren veya yardım eden biçiminde mağdurun suça iştirak ettiğinin isnat edilmesi de yeterlidir.¹⁶⁹ Zira suça iştirak ettiği iddia edilenler hakkında da soruşturma ve kovuşturma başlatılıp, bu kişiler cezai yaptırımlara maruz kalabilirler. İsnat edilen hukuka aykırı fiil, isnat anında suç olmasına rağmen sonradan suç olmaktan çıkarılmışsa yine iftira suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir.¹⁷⁰ Suç isnadının, tamamlanmış bir fiile ilişkin olması zorunlu değildir, teşebbüs halinde kalan bir eylemin isnadı da iftira suçunun işlendiğini gösterir ancak hazırlık hareketlerinin cezalandırılmaması halinde, bu hareketlerin isnat edilmesi iftira suçunu oluşturmaz.¹⁷¹

---

sayılır.” GERÇEKER Hasan; **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C. II, Ankara 2011 Cantekin Matbaacılık, s. 2835.

¹⁶⁷ ÖNDER, s. 288.

¹⁶⁸ GÖZÜBÜYÜK, s. 476; MALKOÇ, s. 4603.

¹⁶⁹ GERÇEKER, s. 2835.

¹⁷⁰ MALKOÇ, s. 4609-4610.

¹⁷¹ GERÇEKER, s. 2835; YAŞAR/GÖKCEN/ARTUÇ, s. 8057; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1127.

Devletin ceza vermek hakkının doğmadığı veya bu hak doğduktan sonra ortadan kalkmış olduğu veya bu hak mevcut olmakla beraber gerçekleşmesine engel olan hallerde, kanunumuzun aradığı anlamda bir suçun varlığından söz edilemez.¹⁷² İsnat edilen suçun affa veya zamanaşımına uğramış olması,¹⁷³ yüklenen suçun işlenemez nitelikte olması¹⁷⁴ bu duruma örnek gösterilebilir. İftira, adliye karşı suçlardan olduğundan, bu çeşit durumlarda kanuni takip imkânı bulunmadığına ve adliye yanlışı yola sevk etmek de söz konusu olamayacağına göre faile ceza verilmemesi gerekir.¹⁷⁵ İsnada konu fiil, hukuka uygunluk nedenleri içeriyorsa ve fiili hukuka uygun hale getiren neden de isnat esnasında açıkça belirtilmişse, bu durumda işlenen fiil suç olarak nitelendirilemeyeceği için iftira suçu oluşmaz.¹⁷⁶ Ancak fail, isnat ettiği fiilde hukuka uygunluk sebebinin veya kusurluluğu ortadan kaldıran hallerin

---

¹⁷² ÖNDER, s. 289.

¹⁷³ TOROSLU, **Ceza Özel**, s. 312; Zamanaşımına uğramış bir eylemin isnadı, eğer bu nitelik çok açıksa suç oluşmayacak, araştırmayı gerektiriyorsa oluşabilecektir. MALKOÇ, s. 4606; Yargıtay 4. CD. 2002/2432E, 2002/4518K: “Yakınma tarihinde yükletilen suça ilişkin 5 yıllık asli zamanaşımı süresinin dolduğu, kovuşturma yapılmasının olanaklı bulunmadığı gözetilmeden, yasal öğeleri oluşmayan suçtan hükümlülük kararı verilmesi” (www.kazanci.com); Aynı yönde Yargıtay 4. CD. 2000/4640E, 2000/4616K: “Ancak; sanığın, gerçekte işlenmediğini bilmesine karşın, katılanın 35 yıl önce eşini kasten öldürdüğüne ilişkin ihbarda bulunmaktan ibaret olan eyleminin, adam öldürme suçunun dava zamanaşımının gerçekleşmesi nedeniyle yapılan şikâyetin kovuşturma olanağı vermeyeceği gözetilmeden, beraat hükmü yerine, hükümlülüğe karar verilmesi” (www.kazanci.com).

¹⁷⁴ Yargıtay 4. CD. 2002/197E, 2002/4466K: “Yakınan bayan rehber öğretmenin (Aynur Y.) mağdure Fatma İyi hamile bırakmasının olanaksızlığı ve yükletilen suçun işlenemez nitelikte olması, Cengiz Topel İlköğretim Okulunda görevli erkek öğretmenlerin kimliklerinin de açıkça belirtilmemesi karşısında, iftira suçunun yasal öğelerinin oluşmadığı gözetilmeden” (www.kazanci.com).

¹⁷⁵ Aynı yönde görüşler için bkz. EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 18; GÖZÜBÜYÜK, s. 488; Yargıtay’a göre de mağdura yüklenen suçun kovuşturulabilir olması gerekir. Yargıtay 4. CD. 2003/8782E, 2004/9037K: “İftira suçunun oluşabilmesi için mağdura yüklenen suçun kovuşturulabilir nitelikte olması gerekir. Sanık babanın oğluna yüklediği hırsızlık suçu kovuşturulabilecek nitelikte bir suç değildir.” (www.kazanci.com).

¹⁷⁶ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 970.

mevcudiyetini bilmesine rağmen kasten susmuş ve bildiriminde belirtmemişse iftira suçunun işlendiği kabul edilir.¹⁷⁷ Benzer şekilde cezai sorumluluğu ortadan kaldıran yaş küçüklüğü, akıl hastalığı gibi durumların ihbar veya şikâyette belirtilmesi durumunda suç meydana gelmez.

İleride ayrıntılı olarak değineceğimiz üzere, sanığın kendisini savunmak için kendisine isnat edilen fiili başkasına yüklemeye çalışması veya kendisini suçlayan kişiye başka bir suç isnat etmesi durumunda da iftira suçu oluşur.¹⁷⁸

İhbar veya şikâyette bulunan kişi, mevcut bir olaya suç vasfı kazandıracak¹⁷⁹ veya işlenmiş bir suça, suçun niteliğini değiştirecek bazı eklemeler yapmış olabilir. Şöyle ki fiil; sahibinin bilgisi ve rızası dışında malını almaktan ibarettir yani hırsızlık suçu söz konusudur. Ancak, bildirimde bulunan, bunun cebir veya tehditle işlendiğini belirterek yağma suçunu isnat etmektedir. Bu ilâve unsurlar açısından iftira suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir.¹⁸⁰ Ancak iftiranın konusunu oluşturan suç, cezanın arttırılmasını veya azaltılmasını gerektiren nitelikli halleriyle isnat edildiğinde, ihbarın konusunu oluşturan suç ile gerçekte işlenmiş olan suç arasında korunan *hukuksal yarar bakımından önemli bir sapma olmadığı* gerekçesiyle iftira suçunun

---

¹⁷⁷ SOYASLAN, s. 715-716.

¹⁷⁸ SOYASLAN, s. 717.

¹⁷⁹ Yargıtay 4. CD. 2006/3107E, 2007/6143K: “*Oluşa uygun olarak, sanığın kullanıp geri verilmek üzere yakınana teslim ettiği cep telefonunu aradan geçen zaman içerisinde yakınanı bulamadığı için geri alamayınca, C.Başsavcılığına yazdığı dilekçede; "A." adındaki bir şahsın kendisine bıçak çekerek cep telefonunu istediğini, mecburen vermek zorunda kaldığını*" iddia ederek yakınmada bulunduğu, ancak birkaç gün sonra telefonunun geri verilmesi üzerine kolluktaki anlatımında gerçeğe döndüğünün kabul edilmesi karşısında, suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç yüklemek suretiyle iftira suçunu işlediği gözetilmelidir.” (www.kazanci.com).

¹⁸⁰ Bkz. TCK 267. madde gerekçesi.

oluşmayacağı doktrinde hâkim görüştür.¹⁸¹ Buna karşın, cezayı ağırlaştırıcı sebebin eğer *iftira kastı* varsa iftira suçuna vücut vereceği de savunulmaktadır.¹⁸² Yargıtay'ın genellikle, failin maddi bir olaya ekleme yaptığı ve fakat somut olayda eklenen fiilin gerçekten var olup olmadığının kanıtlanamadığı hallerde, failin şikâyet hakkını kullandığından bahisle suçun oluşmadığını kabul ettiği görülmektedir.¹⁸³

İsnat edilen suçla ilgili soruşturma ve kovuşturma şikâyete tabi olabilir. Failin, mağdur olarak bir başkasını göstererek şikâyete tabi veya şikâyet süresi geçmiş bir suçta isnat etmesi mümkündür. Şikâyete tabi bir suç söz konusuysa, tüm unsurlarıyla tamamlanmış ve failin cezalandırılabilceği bir suç mevcutken muhakemeye başlanmamaktadır.¹⁸⁴ Hatta şikâyet şartının gerçekleşmemesi durumunda hiçbir koruma tedbirinin uygulanmaması gerekir.¹⁸⁵ Yargıtay'ın geçmişteki kararları, şikâyete bağlı bir suçun isnat edilmesi fakat şikâyetin yapılmamış olması durumunda iftira suçunun oluşmayacağı yönündedir.¹⁸⁶ İsnat edilen suçla ilişkin şikâyet süresinin geçmesi halinde de iftira suçu oluşmaz.¹⁸⁷ Ancak suçla ilişkin bildirim içeriğinden suçun şikâyete bağlı olduğu veya şikâyet süresinin dolduğu açıkça anlaşılıyorsa

---

¹⁸¹ “Yapılan ihbar temelsiz olmakla birlikte gerçekte işlenmiş olan fiili farklı biçimde yansıtıyorsa bize göre şu iki kistas bir arada göz önünde bulundurularak ihbarın iftira suçunu oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilmelidir: a)İhbar edilen fiil ile gerçekte işlenmiş olan fiilin ihlal ettiği normun koruduğu hukuksal yararlar arasında önemli bir sapma olup olmadığı; b)Bu yanlış yansıtma nedeniyle, normalde yapılması gerekcek soruşturma ve kovuşturma işlemleri dışında başkaca bir soruşturma ve kovuşturma işlemi yapılması gerekip gerekmediği” TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 971; Aynı yönde, SOYASLAN, s. 715.

¹⁸² EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 17; Aynı yönde, GÖZÜBÜYÜK, s. 487.

¹⁸³ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8065.

¹⁸⁴ GÜNGÖR, **5237 ve**, s. 28.

¹⁸⁵ GÜNGÖR, **5237 ve**, s. 33.

¹⁸⁶ Yargıtay 4. CD. 18.06.2001, 6816/7771K; Yargıtay 4. CD. 11.11.1980, 6199/6259, (YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8053).

¹⁸⁷ GERÇEKER, s. 2836.

suçun oluşup oluşmadığını somut koşullara göre değerlendirmek gerekir. Suçun şikâyete bağlı olduğu veya şikâyet süresinin geçtiği tespit edilene kadar adli makamlarca soruşturmaya başlanıp devam edileceği açıktır. Ortada gerçek anlamda bir şikâyet olmamasına rağmen yetkili yerler soruşturmaya, kovuşturmaya başlamışsa suçun doğmaması için bir sebep bulunamaz.¹⁸⁸ Çünkü masum kişi hakkında soruşturma başlamış, adli makamlar olmayan bir suç için takibata girişmiştir. Yetkili makamlar, dikkatli davranarak gerçek anlamda şikâyet arayıp soruşturma kovuşturma işlemlerine başlamamışlarsa iftira suçunu “*doğmadan ölmüş*” kabul etmek gerekir.¹⁸⁹ İhbar, şikâyet veya basın yayın yoluyla yapılan isnat üzerine kovuşturma şartı bulunmamasına rağmen kovuşturmaya geçilmişse iftira suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir.¹⁹⁰ Dava şartları nedeniyle devam edilemeyen soruşturma veya kovuşturma kısmen dahi devam etmiş ise suç oluşabilmelidir.

İftira suçu, ihbar veya şikâyet yoluyla hukuka aykırı fiil isnat ediliyorsa ihbar veya şikâyetin yapıldığı an; basın yayın yoluyla işlendiği zaman da yayının yapıldığı an tamamlanır. Yapılan isnatların gerçek dışı olduğunun soruşturmaya başladıktan sonra kısa veya uzun sürede anlaşılması suçun oluşması açısından önem taşımaz.¹⁹¹ Yargıtay, bir kararında “*bir kimsenin askerlik yapmadığını iddia etmenin askerlik şubesi künye defterine bakmakla aksi sabit olacağı cihetle takibata yol açmayacağına ve dolayısıyla suç isnat ve tasnii husule getirmeyeceğine*” karar

---

¹⁸⁸ YİĞİTBAŞ, s. 829.

¹⁸⁹ YİĞİTBAŞ, s. 830.

¹⁹⁰ YİĞİTBAŞ, s. 833.

¹⁹¹ YILDIRIM, s. 52.

vermiştir.¹⁹² Mülga kanun düzenlemesinde suç isnadının yapılması yeterliken ve soruşturmaya başlanması dahi aranmazken Yargıtay'ın soruşturma başlatılmasına sebep olmayacağından bahisle yazılı şekilde karar vermesi kanaatimizce hatalıdır.

Suç isnat edilen kişi, söz konusu suç sebebiyle açılan davada kesinleşmiş bir kararla mahkûm olmuş veya beraat etmiş olabilir. Bu durumda, kesinleşmiş bir mahkûmiyet veya beraat kararı ile sonuçlanmış olan fiilin tekrar isnadı halinde iftira suçu oluşmaz.¹⁹³ Dikkat etmek gerekir ki, burada aynı suçun, bu suçtan beraat etmiş veya mahkûm olmuş olan aynı kişiye isnat edilmesi söz konusudur. Yoksa suç, fail olmadığı bilinen farklı bir kişiye yüklenirse veya mahkûm olmuş veya beraat etmiş kişiye işlemediği başka bir suç isnat edilirse iftira suçu oluşur.

İftira suçunun konusu hukuka aykırı fiiller olduğundan isnat edilen fiilin suç olması şart değildir. Suç isnadının yanı sıra idari yaptırım uygulanmasını sağlayabilecek eylemlerin isnat edilmesi durumunda da iftira suçu oluşur. Bu durum madde gerekçesinde “*Disiplin yaptırımını veya başka bir idari yaptırımı gerekli kılan fiiller de bu suçun konusunu oluşturabilir.*” şeklinde ifade edilmiştir. İdari yaptırım gerektiren eylemler kapsamında kabahatleri ve disiplin işlemine konu

---

¹⁹² Yargıtay 4. CD. 12.12.1951, 9532/9532. (EREM, **Türk Ceza**, s. 1521).

¹⁹³ EREM, **Türk Ceza**, s. 1521; Aynı yönde; YILDIRIM, s. 53; Yargıtay 4. CD. 22.05.2002, 2002/6725E, 2002/9253K: “*sanığın, daha önce aynı senet ile ilgili Bartın 1.Asliye Hukuk Mahkemesinin 13.6.1997 tarihli oturumunda sahtelik iddiasında bulunması nedeniyle mağdurlar O.G. ve M.G. hakkında yapılan soruşturma sonucunda takipsizlik kararı verildiği; sanık hakkında ise her iki mağdura iftira etmek suçundan kamu davası açılarak TCY.nın 285/1.maddesi ile iki kez cezalandırılmasına karar verildiğinin anlaşılması karşısında; sanığın bu kez mağdurlardan Osman Gökçen'in infaz koruma memuru olması nedeniyle disiplin yönünden işlem yapılması için aynı iddiaları yineleyerek dilekçe vermesi eyleminde konunun daha önce karara bağlanması nedeniyle yeni bir soruşturmaya olanak vermemesi karşısında; iftira suçunun öğeleri oluşmadığı gözetilmeden, hükümlülüğüne karar verilmesi*” (www.kazanci.com).

olabilecek eylemleri sayabiliriz. Kabahatler ve disiplin yaptırımını uygulanabilecek eylemler de hukuka aykırı eylemlerdir. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m. 2’de kabahatin tanımı, “*kanunun, karşılığında idarî yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık*” şeklinde yapılmıştır. Kabahatler karşılığında idari para cezaları ve idari tedbirler uygulanır. İdari cezalar, bireylerin ve toplulukların idari düzene aykırı davranışlarını önlemek maksadıyla idarece düzenlenen cezalardır.¹⁹⁴ Ayrıca bireylerin ve toplulukların, idari düzene aykırı davranışları aynı zamanda ceza kanunları ile de suç sayılarak yaptırıma bağlanmış olabilir.¹⁹⁵

TCK m. 267’de “*idari yaptırım*” denilerek idari yaptırımın kişisel haklara veya mali haklara yönelmesi hususunda sınırlama getirilmediğinden, herhangi bir idari yaptırıma sebebiyet verecek asılsız isnatlar iftira suçunu oluşturabilecektir.¹⁹⁶ Mağdurun disiplin cezası almasını, idari makamların bir yer hakkında kapatma kararı almasını sağlayacak türden isnatlar, idari yaptırım uygulanmasını sağlayabileceği için iftira suçu kapsamında değerlendirilir.¹⁹⁷

Belirttiğimiz üzere disiplin cezaları da idari yaptırımlar arasında bulunmaktadır. Disiplin cezaları kamu görevlilerinin yanı sıra öğrencilere ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına mensup kişilere de uygulanır.¹⁹⁸ Bu yüzden kamu görevlilerinin yanı sıra disiplin yaptırımını uygulanabilecek diğer kişilere yapılan idari yaptırım uygulanmasını gerektirecek isnatlar da iftira suçu kapsamındadır.

---

¹⁹⁴ GÜNDAY, Metin: **İdare Hukuku**, İmaj Yayınevi, 10. Baskı, Ankara 2013, s. 233.

¹⁹⁵ GÜNDAY, s. 233.

¹⁹⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1127.

¹⁹⁷ MALKOÇ, s. 4610.

¹⁹⁸ GÜNDAY, s. 237 vd.

İdari yaptırıma sebebiyet verebilecek isnatlara da asılsız eklemeler yapılması mümkündür. İdari yaptırım gerektiren bir fiil isnadı söz konusu ise olayın objektif gerçekleşme biçimine aykırı olarak fail tarafından eklenen asılsız unsurların fiilin gerektirdiği cezayı değiştirip değiştirmedicine bakmak gerekecektir.¹⁹⁹ Öngörülen cezalar arasında ciddi bir fark varsa, isnada yapılan asılsız eklemelerin iftira suçunu oluşturacağı kabul edilmelidir.

Özgü suç olarak düzenlenen suçların, fail olarak nitelendirilemeyecek kişilere isnat edilmesi halinde iftira suçu oluşmaz.²⁰⁰ Kamu görevlisi olmayan sıradan bir vatandaşa zimmet suçunun isnat edilmesi halinde, kamu görevlisi olmayanlar zimmet suçunu işleyemeyeceklerinden, bu isnat iftira kapsamında değerlendirilemez. Ancak, özel faillik sıfatına haiz olmayan kişilerin, özgü suça iştirak ettiğinin isnat edilmesi halinde iftira suçu oluşur. Ayrıca fail, isnadını yaparken suçun isminde hata yapmış, yanlış nitelemiş olabilir. Özel faillik gerektirmeyen bir suçu tarif edip, olayı anlatmış fakat işlenen suç ismi olarak yanlışlıkla özgü suçlardan birini göstermiş olabilir. Soruşturma makamları ihbar veya şikâyetle nitelenen suç isimleriyle bağlı

---

¹⁹⁹ “Örneğin 45 dakika geciken memurun 2 saat geç geldiğini söylemek bu suçu oluşturmaz; çünkü her iki halde de DMK m. 125/A-b bendi gereği uyarma cezasını gerektiren geç gelmek hali vardır. Buna karşılık, iki gün göreve gelmeyen memurun bütün hafta gelmediğini ve durumun örtbas edildiğini öne sürmek iftiradır, çünkü iki gün gelmemek, aylıktan kesme cezasını gerektirirken (DMK 125/C-b) kesintisiz 3-9 gün gelmemek kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektirmektedir.” TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 971.

²⁰⁰ YILDIRIM, s. 52; Yargıtay 4. CD. 22.01.2007, 2005/10847E, 2007/472K: “Sanığın köy ihtiyar kurulu üyesi olup da vekâleten muhtarlık görevini yürüten yakınana “benim meraya tecavüzümü ihbar ediyor da başkalarının mezarlık alana tecavüzüne göz yumuyor” biçiminde iftira atması eyleminde, yakınanın vekâleten muhtarlığa bakıp bakmadığının Kaymakamlıktan sorulması, suç tarihinde vekil olmadığının saptanması halinde 442 sayılı Köy Yasasının 11. maddesi uyarınca icrai görevi bulunmayan köy ihtiyar heyeti üyesi yakınanın “köyde işlenen suçları ihbar yükümlülüğü”nün bulunmadığı, bu durumda sanığın yakınana hukuksal anlamda iftira atmasının sözkonusu olamayacağı gözetilmelidir.” (www.kazanci.com).

olmadıkları için suçun yanlış isimlendirilmesi, tarif edilen ve olayları anlatılan suçun soruşturulmasına engel olmayacağından bu durumda iftira suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Cezai veya idari yaptırım uygulanmasına elverişli olmayan fakat özel hukuk kapsamında tazminata konu olabilecek eylemlerin isnadı iftira suçunu oluşturmaz.²⁰¹ Madde metninde, soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını veya idari yaptırım uygulanmasını sağlamak için hareket edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Özel hukuk kapsamında açılan tazminat davaları iftira suçu dâhilinde değerlendirilemez.

2.1.3. İsnat Gerçek Dışı Olmalıdır

İftira suçunun oluşması için kanun, *işlemediğini bildiği halde* bir kimseye hukuka aykırı fiil isnat edilmesini aramaktadır. Yetkili makama yapılan bildirim objektif olarak yanlış olmalı ve iftiracı gerçeklere aykırı olarak suçsuz olduğunu bildiği mağdura hukuka aykırı fiil isnat etmelidir.²⁰² Kişiye isnat edilen fiilin hiç işlenmemiş olması ya da kendisine isnatta bulunulan kişi tarafından işlenmemiş olması durumunda, iftiranın konusunu oluşturan fiilin objektif olarak gerçek dışı olduğu, yani suçsuz olduğunu bildiği halde bir kimseye hukuka aykırı fiil isnat edildiği kabul olunur.²⁰³ Ancak fail, mağdurun o suçu işlediğine dair duyularını anlatmış ya da belirli olay veya emareler sebebiyle duyduğu şüpheyi ifade etmiş ise bilerek gerçeğe aykırı isnatta bulunmuş olmayacağından iftira suçunun oluşmadığı kabul edilmelidir.²⁰⁴ Gerçeklik veya gerçek dışılık konusunda ölçü şüpheyeye dayanak

---

²⁰¹ MALKOÇ, s. 4604; Benzer görüş, YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8057.

²⁰² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1129.

²⁰³ PARLAR/HATİPOĞLU, *Türk Ceza*, s. 3850.

²⁰⁴ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8054; Aynı yönde, Yargıtay 4. CD. 2010/27134E, 2012/16219K: “Sanığın şikâyetçi olmasını haklı gösterecek maddi vaka bulunması gözetilerek, olayda iftira suçunun

oluşturan olayın özünün, oluş biçimine uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığıdır.²⁰⁵ Yetkili makamlarca, isnadın gerçeğe aykırı olup olmadığının anlaşılması için gerekli tüm araştırmalar yapılmalı, gerçeğe aykırılığın tespiti başka bir dosyayla bağlantılı ise bu dosyanın getirtilip incelenmesi gerekir.²⁰⁶

Hukuka aykırı fiil isnat edilen kişi, kendisine yüklenen hukuka aykırı fiili işlemişse iftira suçu oluşmaz. İftira edenin, iftira kastıyla hareket ederek gerçek dışı ancak hukuka uygun olan bir fiili isnat etmesi halinde de iftira suçu oluşmaz.²⁰⁷

Kişilere isnat edilen hukuka aykırı fiillerle gerçek arasındaki bağlantı çeşitli şekillerde olabilir:

a) Fail, aslında gerçekleşmeyen bir olayı, işlenmiş gibi isnat etmekte, mağdurun müsnet hukuka aykırı fiili işlediğini veya iştirak ettiğini ileri sürmektedir. Bunun yanı sıra gerçekten başkaları tarafından işlenmiş bir suçun, olayla hiç alakası bulunmayan ve fail tarafından suçsuz olduğu bilinen birine isnat edilmesi de mümkündür. Bu durumlar kanuni tanıma uymakta ve iftira suçunu oluşturmaktadır.

b) Fail, iftira kastıyla hareket ederek bir kişiye hukuka aykırı fiil isnat etmiş ve sonradan isnada maruz kalanın gerçekten o suçu işlediği anlaşılırsa, fail bilmeden

---

unsurlarının ve suçsuz olduğunu bildiği katılana suç yükleme kastının nasıl oluştuğu açıklanıp tartışılmadan, yetersiz gerekçe ile mahkûmiyet kararı verilmesi” (www.uyap.gov.tr).

²⁰⁵ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 971; Aynı yönde Yargıtay 4. CD. 2011/18485E, 2013/14370K: *”Sanığın iftira suçundan cezalandırılmasına yeterli somut kanıt niteliğinde olmayıp, sanığın şikâyetinin maddi bir olaya ve makul şüpheye dayandığı, suçsuz olduğunu bildiği kişiye suç yükleme özel kastının bulunduğu yolunda yeterli ve kesin delil olmayıp, sanığın eyleminin Anayasal şikâyet hakkının kullanılması niteliğinde olduğu, bu itibarla iftira suçunun öğelerinin somut olayda bulunmadığı gözetilmelidir.”* (www.kazanci.com).

²⁰⁶ ÜNVER, s. 65; YILDIRIM, s. 61.

²⁰⁷ YİĞİTBAŞ, s. 830.

gerçeği ifade etmiş olduğundan iftira suçundan sorumlu olmayacaktır.²⁰⁸ Zira böyle bir isnat sonucunda adliye boş yere meşgul edilmiş olmayacak, suçun maddi unsuruna ilişkin şartlardan olan mağdurun suçsuz olması koşulu da gerçekleşmeyecektir.²⁰⁹

c) İftira edilen kişi, suç işlemesine rağmen kendisine işlediği suçla alakasız başka bir suç isnat edilmiş olabilir. Bu isnat, işlenen suçla birlikte veya ayrı bir bildirimle yapılabilir. Bu durumda, işlenen suç ile isnat edilen suç arasında illiyet bağı yoksa ve fail, iftira edilenin suçsuzluğunu biliyorsa iftira suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir.²¹⁰ Çünkü fail, isnat edilen suç bakımından masumdur. Adli makamlar, işlenen suçla birlikte asılsız olan suç sebebiyle de soruşturma ve kovuşturmayaya başlayacak, boş yere emek ve mesai harcayacaktır. Ancak isnatta bulunanın, ihbar ve şikâyete konu olayı tam detaylarıyla hatırlaması da mümkün olmadığından kısmen doğru fakat çelişkili beyanlarda bulunması iftira suçunu oluşturmaz. Yargıtay da isnat edilen hukuka aykırı fiilin kısmen gerçekleşmesi halinde iftira suçunun oluşmadığını kabul etmektedir.²¹¹ Fail, işlenen suçu kastedip ancak gördüğü,

---

²⁰⁸ MALKOÇ, s. 4611.

²⁰⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 113; DÜNDAR, s. 295.

²¹⁰ DÜNDAR, s. 296.

²¹¹ Yargıtay 2. CD. 2007/479E, 2007/4754 K: “Oluşa ve dosya içeriğine göre, müşteki-sanık S. ve mağdur-sanık O.'nun yaklaşık 16 yıldır birlikte yaşadıkları, olay günü sanık O. müşteki-sanık S.'nin evine sarhoş bir halde gelerek girdiği, sanık S.'nin kendisini eve almak istememesi nedeniyle tartıştıkları, birbirlerini iteledikleri sırada odanın kapı camının kırıldığı ve kırılan camın çarpması sonucu müşteki-sanık S.'nin kolunun kesilerek yaralandığı olayın akabinde müşteki-sanık S. 24.03.2004 tarihinde polis karakolundaki ifadesinde, sanık O. kapıyı iteklerken kırılan cam parçalarından birisini alarak kendisinin koluna vurmak suretiyle kasten yaraladığını beyan ettiği halde, sanık O. hakkında geceleyin konut dokunulmazlığını bozmak, nas-ı ızzar, müessir fiil ve saldırgan sarhoşluk suçlarından açılan kamu davasının duruşması sırasında alınan ifadesinde, kapıyı iteklerken kırılan camın çarpması sonucu yaralandığını beyan ettiği olayda, müşteki S.'nin

duyduğu, bildiği, şekliyle hatalı veya eksik bildirimde bulunmuşsa²¹² iftira suçunun koşulları gerçekleşmiş olmaz.

d) Asılsız isnatta bulunan, gerçekten suç işlemiş bir kimsenin fiilini daha hafif bir suç tipi içerisinde veya cezayı azaltan hafifletici sebepler eklemek suretiyle yetkili makamlara ihbar etmişse iftira suçu oluşmaz.²¹³ Bu durumda var olan bir suçun gerçekten suçu işlemiş olan kişiye isnadı söz konusudur ve adliye gereksiz yere meşgul edilmemekte aksine var olan bir suçun takibi sağlanmaktadır.

e) Gerçek bir suçta eklenen asılsız unsurlar suçun nitelikli halini oluşturuyorsa iftira suçunun oluşup oluşmayacağı tartışmalıdır. İşlenmiş suç abartılarak ihbar edilmiş ve bu abartı sadece suçun cezasının asgari ya da azami sınırları arası tespitinde rol oynuyorsa, ihbar gerçek bir suçta ilişkin olduğundan ve suçun niteliği değişmediğinden iftira suçunun oluşmadığını kabul etmek gerekir.²¹⁴ İkna suretiyle irtikâp eylemi yerine icbar suretiyle irtikâp eyleminin isnat edilmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

f) İsnatta bulunan, suçun mahiyet, vasıf ya da adında yanlışlık varsa iftira suçundan söz edilemez.²¹⁵ İşlenen suç hırsızlık suçudur ve isnatta bulunan hırsızlık suçunu tarif etmiş ancak hataen yağma suçunun işlendiği söylemiştir. Bu durumda, bir suçta

---

ihbarlarının birçoğunun doğru çıktığı, aralarında böyle bir olayın meydana geldiği, olayın meydana geliş şekli hususundaki ayrıntılar hakkında hazırlık ve duruşma aşamalarında çelişkili beyanlarda bulunmasının iftira suçunu oluşturmayacağı gözetilmeden” (www.kazanci.com).

²¹² YİĞİTBAŞ, s. 827.

²¹³ ÖNDER, s. 290; Karşılaştırınız, DÜNDAR, s. 297.

²¹⁴ “Olayın abartılması, olayla doğrudan ilgili olmayan şeylerin eklenmesi veya olayla ilgili önemsiz durumların belirtilmesi durumunda iftira suçu oluşmaz.” TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 971; Aynı yönde, ÖNDER, s. 290; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1130.

²¹⁵ YİĞİTBAŞ, s. 827.

ilişkin yapılan isnatta olay gerçek haliyle aktarılmış fakat isnat eden kişi eylemi hukuken hatalı vasıflandırmıştır ve iftira suçu oluşmayacaktır.²¹⁶

g) Daha evvel belirttiğimiz üzere gerçekte olmayan eklemeler yapılarak suçun vasfının değiştirilmesi ve işlenen suçtan daha ağır bir suçun yüklenmesi halinde ise iftira suçu oluşur. Hırsızlık suçu mevcutken cebir veya tehditle işlendiğinden bahisle yağma suçunun isnat edilmesi iftira suçunu oluşturur. Bu durumda asılsız olarak isnat edilen fiil, mağdurun işlediği suçtan nitelik olarak farklıdır ve gerçekleşen fiil ile isnat edilen fiil aynı değildir.²¹⁷ Isnat edilen yağma suçunu oluşturan fiil, mağdur tarafından gerçekleştirilmediği için gerçek dışıdır ve mağdur yağma suçu bakımından masumdur.

2.2. Suçun Manevi Unsuru

İftira kasten işlenebilen bir suçtur. Madde metninde “*işlemediğini bildiği halde*” denilmek suretiyle failde kastın bulunması gerektiği ifade edilmiştir. 765 sayılı TCK m. 285’de benzer şekilde “*suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye*” ifadesi yer almaktaydı.²¹⁸

Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir(TCK m. 21/1). İftira suçunun manevi unsurunun oluşabilmesi, kendisine hukuka aykırı fiil isnat edilen kişinin bu suçu işlemediğinin bilinmesini gerektirdiğinden, suç ancak doğrudan kastla işlenebilir. Bu suçun, olası (muhtemel)

---

²¹⁶ “Örneğin yankesicilik suretiyle hırsızlık suçu isnat edilirken, failin yağma edildiğini söylemesi iftira olarak kabul edilmemelidir.” YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8054; Aynı yönde, DÜNDAR, s. 297.

²¹⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1131.

²¹⁸ “Burada cürüm kastı masum bir kimseyi zarara uğratmak niyetidir.” MAJNO, s. 244.

kastla veya taksirle işlenmesi mümkün değildir.²¹⁹ Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast söz konudur(TCK m. 21/2). Olası kastta, bilme değil *öngörme* mevcutken, iftira suçu açısından masum olduğunu *bilmek* aranmaktadır. İftira suçu olası kastla işlenemeyeceğinden fail hakkında olası kastla hareket ettiğinden bahisle TCK 21/2 uyarınca indirim yapılması da mümkün değildir.²²⁰ Madde metni, masum olduğunu bildiği kimseye isnat yapılmasını aradığından, eylemi işlediği düşünün kişilere yapılan isnatlar iftira suçunu oluşturmaz.

Kanunda, failin belirli bir amaçla hareket etmesinin arandığı durumlarda *özel kast* söz konusudur.²²¹ İftira suçunun oluşması için de kendisine hukuka aykırı fiil isnat edilen kişi hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla hareket edilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iftira suçu açısından failde, kastın ötesinde belirtilen amacın varlığı yani özel kastla hareket etmesi aranır.²²² Suç, maddi iftira veya şekli iftira olarak ihbar, şikâyet veya basın yoluyla işlense de bu amaç olmalıdır. Taksirle (dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık) gerçekleşen suç isnatları iftira suçunun kapsamı dışında kalmaktadır.²²³ Yargıtay da kararlarında, iftira suçunun oluşması için “suç yükleme özel kastı” veya

---

²¹⁹ 765 sayılı mülga TCK döneminde, özel kastın ispatının zor olması sebebiyle kanuna taksirli iftiranın konulması gerektiğini savunan yazarlar bulunmaktaydı. Bkz. YİĞİTBAŞ, s. 833.

²²⁰ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1143; TCK 21/2:“*Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir.*”

²²¹ HAKERİ, s. 217.

²²² PARLAR/HATİPOĞLU, **Türk Ceza**, s. 3854; GÖREN, s. 1423-1424; YİĞİTBAŞ, s. 826.

²²³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1143.

“iftira kastı” denilerek failde özel kastın bulunması gerektiğini belirtmektedir.²²⁴ Şaka olarak yapılan bildirim ihbar sayılarak kovuşturmaya geçilmesi durumunda iftira suçunun oluştuğunu kabul etmek hukuk anlayışına ters düşer.²²⁵ Çünkü bu durumlarda failin suç işleme kastı ve soruşturma, kovuşturma başlatılmasını sağlama amacı yoktur. Şaka maksadıyla gazeteye verilen bir ilan veya gazetenin 1 Nisan şakası maksadıyla yaptığı bir haberin adli makamlarca ihbar kabul edilerek soruşturmaya başlanması bu duruma misal gösterilebilir.

İftira suçunun oluşması için özel kast aranması, suçla korunmak istenen hukuksal değer korunduğu alan ile cezalandırılan ihlal biçimlerinin sayısını daralttığı ve ispat açısından güçlük çıkardığı gerekçesiyle eleştirilmektedir.²²⁶ İftira suçu işlenmesine rağmen özel kastın ispatı güç olduğundan suçun cezasız kalabileceği iddia edilmektedir.

Madde metninde suçun oluşması için, *soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını sağlamak* için masum kişiye hukuka aykırı fiil isnadı yapılması gerektiği yer almaktadır. “Soruşturma ve kovuşturma” ifadesi kanunilik ilkesine uygun yorumlandığı zaman, failde bu iki hususa yönelik amacın var olması gerektiği

---

²²⁴ Yargıtay 4. CD. 2010/16818E, 2012/8843K: “Verilen takipsizlik kararları, sanığın iftira suçundan cezalandırılmasına yeterli somut kanıt niteliğinde olmayıp, ancak vicdani kanı oluşturabileceği, her iki olayda da sanığın şikâyetçi olmasını haklı gösterecek maddi vaka ve kanıt bulunduğu gözetilerek, olayda iftira suçunun unsurlarının ve sanığın suçsuz olduğunu bildiği katılana “suç yükleme özel kastının” nasıl oluştuğu ve de eylemin anayasa ile güvence altına alınan yasal şikâyet hakkını kullanma kapsamında kalıp kalmadığı açıklanıp tartışılmadan, yetersiz gerekçe ile mahkûmiyet kararı verilmesi” (www.uyap.gov.tr); Aynı yönde, Yargıtay 4. CD. 2009/7997E, 2011/7868K: “Sanığın suç yükleme özel kasdı ile hareket ettiğine ilişkin kaniya hangi somut kanıtlarla ulaşıldığı yöntemince gösterilip tartışılmadan yetersiz gerekçe ile hükümlülük kararı verilmesi” (www.uyap.gov.tr).

²²⁵ YİĞİTBAŞ, s. 830.

²²⁶ ÜNVER, s. 94.

sonucu çıkmaktadır. Bu durumda da, bahsettiğimiz her iki amacın varlığının ispatı sorun olarak ortaya çıkacak; failin gerçekten sadece soruşturma başlatılmasını amaçladığı durumlarda ise suçun oluşmadığını kabul etmek gerekecektir.²²⁷ Bu yüzden madde metninde kullanılan “ve” bağlacı yerine “veya” bağlacı kullanılmalıydı.²²⁸ Böylece amaçlardan birinin varlığının yeterli olduğu şüpheyeye mahal bırakmayacak şekilde açıkça ifade edilmiş olurdu.

Fail, meydana gelen bazı vakalar veya duyumları nedeniyle şüphelenerek, tahmine dayalı olarak suç isnat ederse iftira suçu meydana gelmez.²²⁹ Fail, mağdurun suçlu olduğu kanaatiyle hareket etmesine rağmen, bilahare mağdurun suçsuz olduğu anlaşılacak olursa, failde iftira kastı olmadığından cezalandırılmaz.²³⁰ Ancak bu durumda failin şüpheyeye hareket etmiş olması gerekir. Buna karşın fail, isnadının şüpheyeye dayandığını açıklamayıp, mağdurun gerçekten o suçu işlediğini bilerek isnat ettiğini ve gerçeğe aykırı olarak olayı bizzat gördüğünü söylese suçun oluştuğunu kabul etmek gerekir.²³¹ Fail, suç vakıası hakkında emin olmakla birlikte, bunun faili konusunda tereddütlü ise ve tereddütü doğrultusunda isnatta bulunursa, açıkça suçsuz olduğunu bildiği bir kişiye suç isnadı söz konusu olmadığından iftira suçunun manevi unsuru oluşmaz.²³² Failde manevi unsurun tespiti için mevcut deliller

---

²²⁷ ÜNVER, s. 94-95.

²²⁸ ÜNVER, s. 94; YILDIRIM, s. 64.

²²⁹ Yargıtay 9. CD. 2013/421E, 2013/4715K: “Somut olayda; sanığın aşamalarda değişmeyen savunması ve tanık KÖ'nün anlatımına göre, maddi vakalara dayanarak yaptığı şikayetin hakkını kullanma niteliğinde bulunduğu” (www.uyap.gov.tr).

²³⁰ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 23.

²³¹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8068.

²³² PARLAR/HATİPOĞLU, **Türk Ceza**, s. 3854.

yanında failin hakkında suç isnat ettiği kişiyle olan ilişkileri de değerlendirilmelidir.²³³

TCK m. 30/1’de fiil üzerindeki hata, “*Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz*” şeklinde ifade edilmiştir. Fail, aslında suçsuz olan birinin suçlu olduğuna inanıyor ise failde kast yoktur, fiili hatadan istifade eder.²³⁴ Çünkü fail, suç teşkil eden fiili meydana getirmeyi istememekte,²³⁵ suçun faili olduğunu düşündüğü kişiye isnadını yöneltmektedir. Fiil üzerinde hata, kastı kaldıran bir neden olarak kabul edilmektedir²³⁶ ve bu durumda fail kasten hareket etmiş olmayacağından iftira suçu meydana gelmez.

Kanunu bilmemek mazaret olamaz ancak kanunun bilinmesi yükümlülüğü hukuk düzeni içinde yer alan bütün normların bilinmesini değil sadece kişiye uygulanmak istenilen ceza normunun bilinmesini gerektirir.²³⁷ İftira suçu, ceza kanununda suç olarak düzenlenen normu bilmemekten yani bir ceza normunun bilinmemesinden kaynaklanan hatanın, fiil üzerinde hataya dönüşüp mazeret olarak kabul edilebileceği duruma örnek gösterilmektedir.²³⁸ Carrara, bir kişinin, yalan yere başkasına isnat ettiği fiilin, ceza kanunu tarafından suç olarak düzenlendiğini bilmemesi durumunda, isnat eden kişinin yaptığı hata ceza normunu bilmemesinden kaynaklansa da mazeret

---

²³³ ÜNVER, 97.

²³⁴ SOYASLAN, s. 719.

²³⁵ Fiil üzerinde hata hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. GÜNGÖR Devrim: **Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata**, Yetkin Yayınları, Ankara 2007, s. 38.

²³⁶ GÜNGÖR, **Hata**, s. 24.

²³⁷ CARRARA, Francesco, **Opuscoli di Diritto Criminale**, Parte Generale, Firenze 1887, Vol. VII, s. 394. Aktaran; GÜNGÖR, **Hata**, s. 110.

²³⁸ GÜNGÖR, **Hata**, s. 110.

olarak kabul edilebileceğini belirtmiştir. Çünkü bu durumda failin hatasına konu olan norm kendisine isnat edilen iftira suçunu düzenleyen normun kapsamı dışındadır.²³⁹

Failin, mağdurun masumiyeti konusunda emin olmaması sonucu, olursa olsun şeklindeki olası kasta sahip olarak fiil isnat etmesi de iftira suçunun gerçekleşmesi için yeterli olmaz.²⁴⁰ Kişinin şüphesi makul karşılanabilir ise bu durum hakkın kullanılması kapsamında değerlendirilir ve hukuka uygunluk nedeni mevcut olduğundan suç oluşmaz.²⁴¹ Bu durumda failde, suç isnat ettiği kişinin *suçsuz olduğunu bilme* açısından bir belirsizlik söz konusudur, ihbar veya şikâyet hakkının kullanıldığı düşünülmelidir.²⁴² Ancak iftira suçunun oluşmaması, hukuka aykırı fiil yüklenen kimsenin, özel hukukta dava yoluyla tazminat talep etmesine mani değildir. Bir kimsenin işlediği suça ilişkin delil oluşturabilecek bir eşyayı, rastgele başkasına ait bir yere bırakması ve bu yüzden o yer sahibi hakkında takibata geçilmesi durumunda da failde iftira kastı bulunmadığından suç oluşmaz.²⁴³ Fail, kendisini kurtarmak maksadıyla hareket etmiş ancak masum bir kimseyi suçlamak istememiş ve masum kimse hakkında soruşturma/kovuşturma başlatılmasını amaçlamamıştır.

Şüphe veya tahmine dayalı, duyum üzerine yapılan ihbar ve şikâyetler, hukuka aykırı fiil isnat edilen kişi beraat etse dahi iftira suçunu oluşturmaz.²⁴⁴ Failin sonradan isnadından rücu etmesi de iftira suçunun oluştuğunun kabulü bakımından

---

²³⁹ CARRARA, **Opuscoli**, s. 394. Aktaran; GÜNGÖR, **Hata**, s. 110.

²⁴⁰ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 973; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1143.

²⁴¹ ÖZBEK ve diğerleri, s. 1039.

²⁴² MALKOÇ, s. 4614.

²⁴³ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 24.

²⁴⁴ ÖNDER, s. 301; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1144.

tek başına yeterli bir kıstas değildir.²⁴⁵ Zira, iftira suçunun faili, ihbarın asılsızlığının anlaşılması veya pişmanlık duyması gibi nedenlerle isnadından rücu edebileceği gibi isnada maruz kalanın veya yakınlarının kişiyi mahkûmiyetten kurtarmayı hedefleyen baskı ve istekleri sonucu veya temin ya da vaat ettikleri çıkar karşılığında yahut çok başka nedenlerle de isnadından dönmüş olabilir. Bütün bu hallerde belirleyici olan husus, iftira suçu failinin, suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye ihbar veya şikâyet suretiyle suç isnat edip etmediğidir. O halde, iftira suçunun belirlenebilmesi bakımından, öncelikle bu husus saptanmalıdır. Bunun tespiti ise, ihbarın öncesi ve sonrasına ilişkin kanıtların sonuca varmaya elverişli olacak nitelik ve yeterlilikte toplanmasını zorunlu kılar.

Yapılan ihbar veya şikâyetler sonucu verilen tüm beraat kararları isnatta bulunanın iftira kastıyla hareket ettiğinin dayanağı olamayacağı gibi, iftira suçunun işlendiğinin karinesi de olamaz.²⁴⁶ Suçun oluşup oluşmadığı değerlendirilirken,

---

²⁴⁵ Yargıtay CGK. 22.03.2005, 2005/4-17E, 2005/33K. (www.kazanci.com).

²⁴⁶ MERAN, s. 190; DÜNDAR, s. 297; Yargıtay 9. CD. 2012/9442E, 2013/4032K: “Sanığın annesi ND’ye yönelik kasten yaralama suçu nedeniyle şüpheli sıfatıyla alınan savunmalarında ağabeyi CD’nin kendisine 5-6 yaşlarından itibaren çeşitli zamanlarda zorla fiili livatada bulunduğunu beyan etmek şeklindeki iddialarının şikâyet hakkının kullanımı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve bu iddiaların kanıtlanamamasının iftira suçunun mevcudiyetine sebebiyet vermeyeceği düşünülmeden, sanık hakkında yazılı gerekçe ile mahkûmiyet hükmü kurulması kanuna aykırı olup bozma sebebidir.” (www.uyap.gov.tr); Aynı yönde, Yargıtay 4. CD. 2011/18637E, 2012/32598K: “Sanık Uğur Durabay’ın aşamalarda savunmalarında tanık Hasan Güçay aracılığı ile müştekinin kendisinden çalınan hayvanlarının parasını istediğini vermezse öldüreceğini söyleyip tehdit ettiğini ileri sürdüğü bu olayla ilgili müşteki hakkında Selçuk Sulh Ceza Mahkemesinin 2007/295 Esas sayılı dosyasında sanık olarak dava açıldığı, aynı dosyada soruşturma aşamasında dinlenen tanık Hasan Göçay’ın bu iddiayı doğrulamasına rağmen kovuşturma aşamasında bu tanığın beyanını değiştirmesi sebebiyle açılan davada delil yetersizliği nedeniyle beraat kararı verilmesi, sanığın iftira suçundan cezalandırılmasına yeterli somut kanıt niteliğinde olmayıp, ancak vicdani kanı oluşturabileceği” (www.uyap.gov.tr).

takipsizlik ya da beraat kararlarının niteliği üzerinde durmak²⁴⁷ ve her bir olay açısından somut verilere göre değerlendirme yapmak gerekir. Verilen beraat kararları, iftira suçunun işlendiğine dair tek başına yeterli bir kıstas olamaz ancak vicdani bir kanı olarak değerlendirilebilir.

İftira suçunun manevi unsuruna ilişkin olarak, yapılan hukuka aykırı isnadın gönüllü olup olmaması gerektiği hususunda tartışmalar mevcuttur. Bizce de yerinde olan doktrindeki hâkim görüşe göre isnadın kendiliğinden (gönüllü) olması gerekmemektedir.²⁴⁸ Failin, soruşturma altındayken veya kendisi hakkında soruşturma açılma tehlikesi mevcutken kendisini cezalandırılma korkusundan kurtarmak için suçu bir başkasına isnat etmesi halinde iftira suçu oluşur. Bir mutemetin memurlara dağıtacağı parayı kumarda harcayıp kovuşturmaya yetkili makamlara bunu çaldırıldığını bildirmesi ve kendisi ile yüzleştirilen kişinin parayı çaldığını söylemesi bu duruma örnek gösterilebilir.²⁴⁹ Yargıtay burada ihbarın gönüllü olmaması sebebiyle suç uydurma suçunun mevcut olduğunu başka bir kararında ise kendiliğinden ihbar ve şikâyette bulunulmaması sebebiyle iftira suçunun oluşmadığını²⁵⁰ kabul etmiştir. Kanaatimizce fail, paraların çalındığını söylediği an suç uydurma suçu meydana gelmiştir ancak daha sonra yüzleştirildiği kişinin paraları çaldığını söylemesi halinde durum değişir ve artık iftira suçu söz konusu olur.

---

²⁴⁷ MERAN, s. 190.

²⁴⁸ ÖNDER, s. 292; TOROSLU, **Ceza Özel**, s. 314; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 973.

²⁴⁹ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 973.

²⁵⁰ Yargıtay 4. CD. 10.12.2003, 26996/12432: “*Sanığın orman memurları hakkında yapılan soruşturma sırasında anlatımına başvurulması üzerine verdiği ifadelerinin, kendiliğinde ihbar ve şikâyette bulunma niteliğinde olmaması karşısında, iftira suçunun öğelerinin oluşmayacağı gözetilmeden, hükümlülük kararı verilmesi*” (EROL, s. 1255).

TCK m. 267'nin üç, dört, beş ve altıncı fıkralarında yer alan iftira suçunun nitelikli hallerinde, hukuka aykırı fiil isnat edilen masum kişiye; koruma tedbiri uygulanması, gözaltına alınması veya tutuklanması, ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezası verilmesi, mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanması söz konusu ise failin cezasının arttırılacağı düzenlenmiştir. Bu ağırlatıcı sebeplerin bulunduğu iftira suçu, neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suçtur.²⁵¹ TCK m. 23'e göre, bir fiilin, kastedilenden daha ağır veya başka bir neticenin oluşumuna sebebiyet vermesi halinde, kişinin bundan dolayı sorumlu tutulabilmesi için bu netice bakımından en azından taksirle hareket etmesi gerekmektedir. Söz konusu neticeler bakımından failin kasten hareket edip etmemesi önemli değildir, kanunda öngörülen neticeler gerçekleşmişse fail hakkında ceza arttırımına gidilir.

2.3. Hukuka Uygunluk Sebepleri

2.3.1. Genel Açıklamalar

İftira suçu kapsamında, yukarıda ifade ettiğimiz hareketlerin yapılması ve suçu düzenleyen maddede belirtilen unsurların gerçekleşmesiyle hukuka aykırılık meydana gelmiş olur. Hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı halinde ise fiil hukuka uygun bir biçimde gerçekleşmiş olur. Yüklenen suç sanık tarafından işlenmesine rağmen olayda bir hukuka uygunluk nedeni varsa CMK m. 223/2-d uyarınca beraat kararı verilir. Genel hukuka uygunluk nedenleri TCK m. 24, 25 ve 26'da düzenlenen kanunun hükmü ve amirin emrinin yerine getirilmesi, meşru savunma ve zorunluluk hali, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasıdır. Aşağıda genel hukuka uygunluk sebepleri ile doktrinde iftira suçu açısından uygulanabilirliği tartışmalara sebep olan iddia ve savunma dokunulmazlığı incelenecektir.

---

²⁵¹ YILDIRIM, s. 66.

2.3.2. Kanun Hükümünün Yerine Getirilmesi

TCK m. 24/1’de ifade edildiği üzere, kanunun hükmünü yerine getirene ceza verilemez. Kanunların kendilerine verdiği görevlerin ifa edilmesi suç oluşturmaz. Hukukun tanıdığı bir yetkinin ve yüklediği bir görevin varlığı, hukuk düzeninin kendisiyle çelişkiye düşmezliği ilkesi gereği, hukuka aykırılığı ortadan kaldırır.²⁵² Haciz işlemi yapan icra memurunun, şüpheliyi tutuklayan, yakalayan veya zorla getiren kolluk görevlisinin yaptığı kanun hükmünün yerine getirilmesi olduğundan cezalandırılmazlar. Ancak kanunlarla masum birine iftira edilmesi düzenlenemeyeceği için kanun hükmünün yerine getirilmesi iftira suçu açısından hukuka uygunluk sebebi olarak kullanılamaz.

İhbar, şikâyete bağlı olmayan suçlarda suçtan haberdar olan kimsenin suçu yetkili makamlara bildirmesi anlamına gelmekte olup genelde bir yükümlülük değil hak olarak karşımıza çıkmaktadır. TCK 278, 279 ve 280. maddelerde bazı özel durumlar açısından suçu bildirmek yani yetkili makamlara ihbarda bulunmak yükümlülük olarak düzenlenmiş ve aksi şekilde hareket etmek suç olarak yaptırıma bağlanmıştır. Bu istisnai durumlarda suçu öğrenen kişi, suçu yetkili makamlara bildirmek zorundadır. Burada esasen bir hukuksal yükümlülüğün icrası ve iftira suçundan farklı olarak işlenen, işlenmekte olan veya işlenmiş bir suçun belirti ve delile dayalı olarak bildirim söz konusudur.²⁵³ Failin, suç işlemediğini bildiği halde bireylere asılsız hukuka aykırı fiil isnat edip, bahsettiğimiz kanun maddeleri uyarınca kanuni

---

²⁵² TOROSLU, **Ceza Genel**, s. 148.

²⁵³ ÜNVER, s. 85.

yükümlülüğünü yerine getirdiklerini iddia etmesi iftira suçunun oluşmasına engel olmaz.²⁵⁴

Kanuni yükümlülük olsun veya olmasın işlenen veya işlendiğine dair şüphelerin bulunduğu bir suça ilişkin olarak suçun failinin veya fail olduğu düşünülen kişinin yetkili makamlara ihbar edilmesi iftira suçunu oluşturmayacaktır.²⁵⁵ Buna karşılık kişi, suçsuz olduğunu bildiği bir kimsenin suç işlediğini belirtirse artık hukuka aykırı bir alana girecek, fiili de iftira suçunu meydana getirecektir.²⁵⁶

2.3.3. Yetkili Mercinin Emrinin Yerine Getirilmesi

TCK 24/2'ye göre, yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz. Hiyerarşik yapı içinde amirin verdiği emrin hukuka uygun olması hâlinde, verilen bu emrin yerine getirilmesi de hukuka uygun olacaktır. Ancak konusu suç teşkil eden bir emir hiçbir surette yerine getirilemez, aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.²⁵⁷ Yetkili mercilerce masum birine karşı iftira suçunu oluşturacak şekilde ihbar veya şikâyet yapılması emrini alan kamu görevlisi bu emri yerine getirdiği takdirde hukuka uygunluk sebeplerinden faydalanamaz. Çünkü kanunda açıkça belirtildiği üzere

---

²⁵⁴ DÜNDAR, s. 293.

²⁵⁵ Yargıtay CGK. 2005/4-17E, 2005/33K: “İhbar veya şikâyet, failin suçsuz olduğunu bildiği, başka deyişle suçsuzluğunda kuşku bulunmayan kimse aleyhinde yapılmış olmalıdır. Bu bakımdan, gerçekte işlenmiş bir suç mevcut bulunur, ancak üzerinde kuşku ve iddianın yoğunlaşmış olması nedeniyle ihbar veya şikâyet edilen kişinin suçluluğu kanıtlanamazsa, suçlanan beraat etmiş olsa dahi iftira suçunun unsurları oluşmayacaktır. Yine, içeriği kanıtlanamasa dahi, gerçekleştirilen ihbar ve şikâyetin bir anayasal hakkın kullanılması olarak değerlendirilebildiği hallerde, bir hukuka uygunluk nedeninin varlığı söz konusu olacaktır.” (www.kazanci.com).

²⁵⁶ BAYRAKTAR, s. 187.

²⁵⁷ Bkz. T.C. Anayasası m. 137/2 ve TCK m. 24/3.

konusu suç teşkil eden emir yerine getirilemez ve masum birine asılsız hukuka aykırı fiil isnadında bulunulması da iftira suçunu oluşturur.

2.3.4. Meşru Savunma ve Zorunluluk Hali

Meşru savunma ve zorunluluk hali, TCK m. 25’de düzenlenmiştir. Kanaatimizce, iftira suçu açısından meşru savunma ve zorunluluk halinin hukuka uygunluk sebebi olarak kullanılması mümkün değildir. İftira suçu sadece bireylerin değil adliyenin de hukuki menfaatlerini korumayı amaçlamaktadır ve bu doğrultuda adliyeye karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Bireylerin kendilerini kurtarmak için başkalarına iftira etmeleri durumunda adliyenin menfaatleri ihlal edilmektedir. Adli makamların ise adliyenin menfaatlerini korumak için meşru savunma veya zorunluluk hali kapsamında başkalarına iftira suçunu oluşturan davranışlarda bulunmalarının söz konusu olamayacağı açıktır.

2.3.5. İlgilinin Rızası

TCK m. 26/2’de, kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir. İlgili rızasını önceden, eylem esnasında veya sonradan açıklayabilir, şikâyetçi olmadığını söyleyebilir. İlgilinin rızası bazı suçlar için hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmiştir. İftira suçunda, adliye ve kişinin şeref ve onuru birlikte korunmaktadır ve adliyenin korunan yarar içinde önceliği bulunduğundan, mağdurun rızası bu suçta hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz.²⁵⁸ Kaldı ki iftira suçu, adliyeye karşı suçlar arasında düzenlenmiştir ve şikâyete bağlı suç olarak düzenlenmeyerek adliyenin hukuki menfaatlerinin önemine vurgu yapılmıştır. Adliyenin menfaatleri hakkında da iftiraya maruz kalan kişinin tasarruf

²⁵⁸ PARLAR/HATİPOĞLU, *Türk Ceza*, s. 3855.

yetkisi bulunmadığından eyleme rıza göstermesi bir şey ifade etmez ve suçu hukuka uygun hale getirmez.

2.3.6. Hakkın Kullanılması

Hakkını kullanan kimseye ceza verilemeyeceği TCK m. 26'da düzenlenmiştir. Bir hakkını kullanan kimse hukuka aykırı bir şekilde hareket etmiş sayılamaz. Bu hak, kanun, tüzük, yönetmelik, genelge gibi nizamlara dayanabilir ve hukuken tanınmış ve düzenlenmiş olmak kaydıyla, bir mesleğin icrasından da doğabilir. Madde gerekçesinde hakkın doğrudan doğruya kullanılabilir olmasının gerektiği, hakkın kullanılabilmesi için bir mercie başvurmak gerektiğinde artık hak kapsamında kabul edilmeyeceği ifade edilmiştir.

Aşağıda, iftira suçu bakımından önem arz eden ihbar ve şikâyet hakkı, basının haber verme hakkı ile eleştirme hakkını inceleyeceğiz.

2.3.6.1. İhbar ve Şikâyet Hakkı

Anayasa 74. maddedeki “*Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı*” düzenlemesine göre, vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Bu doğrultuda herkesin, bilgi edinme ve idarenin işleyişi ile ilgili şikâyetleri inceleyen kamu denetçisine başvurma hakkı vardır. Ceza soruşturması veya kovuşturmasını ya da idari yaptırımını gerektiren hukuka aykırı bir fiili, faili yetkili mercilere bildiren ihbar veya şikâyet hakkı, dilekçe hakkının bir uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁵⁹ Suçların takibi gerek suçtan zarar görenler

---

²⁵⁹ BAYRAKTAR, s. 186; ŞAHBAZ, s. 490.

açısından, gerek toplum, gerek birey açısından yarar sağlayacağından suçların adli makamlara (yetkili makamlara) duyurulması bazen hak bazen de görevdir.²⁶⁰ Söz konusu hakkın hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilebilmesi için, yetkili makamlara bildirilen hususların dilekçe hakkının sınırları içinde kalması gerekir. Bu hakkın suiistimal edilmesi, bu hak arkasına gizlenerek gerçeğe aykırı beyanla suç oluşturulan tipik eylemin gerçekleştirilmesi halinde hukuka uygunluk sebebinden bahsedilemez.²⁶¹

Anayasa m. 36'da düzenlenen hak arama hürriyetinde, herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma yapabilmek suretiyle adil yargılanma hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Kişilerin hak arama özgürlüğü sınırları içerisinde kalan eylemleri suç sebebiyet vermez.²⁶² Bireyler, menfaatlerine yönelik saldırılar karşısında ihbar ve şikâyet haklarını kullanarak yargı mercilerine başvurabilirler. İhbar ve şikâyet hakları kullanılırken belirli kimselere belirli suç isnatları yapılır. Esasında isnat olmadan ihbar ve şikâyette bulunulamaz.²⁶³ Yüksek Mahkeme de, ihbar ve şikâyet hakkı kullanılırken belirli bir kimseye suç oluşturan bir eylemin yüklenmesinin ihbar ve şikâyetin doğal sonucu olduğuna karar vermiştir.²⁶⁴ Bir başka kararında ise, şikâyet hakkını kullanan kişiye yüklenen iftira suçuna ilişkin hukuka aykırılık ögesinin ne

---

²⁶⁰ ÖZEK, s. 39.

²⁶¹ ÜNVER, s. 85.

²⁶² Yargıtay 4. CD. 2010/8008E, 2012/6688K: “Saniğin başvurusuna verilen olumsuz yanıt üzerine hak arama özgürlüğünü kullandığı; iftira suçunun unsurlarının oluşması için özel kast gerektiği ve somut olayda iftira suçunun unsurları oluşmadığı gözetilmeden mahkûmiyet kararı verilmesi, bozma sebebidir” (www.uyap.gov.tr).

²⁶³ ERMAN, s. 133.

²⁶⁴ Yargıtay 4. CD. 2009/27469E, 2012/1074K (www.kazanci.com).

suretle oluştuğu ve manevi unsurunun varlığı açıklanmadan iftira suçundan mahkûmiyet kurulamayacağını belirtmiştir.²⁶⁵

Bir özel hukuk uyuşmazlığında haksızlığa uğradığından bahisle dava yoluna başvuran kişi, iddia hakkını kullandığı gibi; bir suç vakasına ilişkin ihbar ve şikâyeti de iddia hakkının kapsamında değerlendirmek gerekir.²⁶⁶ Hukuk toplumunda yaşama hakkına sahip olan herkes, toplum barışını bozucu nitelik taşıması dolayısıyla devletten suç işlenmesinin önlenmesini ve suçluların cezalandırılmasını talep hakkına sahiptir. Bir suçun işlendiğini öğrenen bireyin, bununla ilgili olarak yetkili makamlar nezdinde ihbar veya şikâyette bulunma hakkı vardır. Ancak yetkili makamlara sunulan kanıtların ve hangi sıfatla olursa olsun verilen bilgilerin gerçeğe uygunluğu, aldatıcı olmaması sağlıklı bir yargı kararına varılabilmesi için zorunlu olduğundan bu konudaki aldatıcı eylemler hukuka aykırıdır.²⁶⁷ Hukuka uygunluk sebebinde sınırın aşılması durumunda, işlenen fiil bütünüyle değil, sınırın dışında kalan hareketler hukuka aykırı olmaktadır.²⁶⁸ Bu başvuruların kötüye kullanılıp, başkalarının asılsız hukuka aykırı fiil isnatlarına maruz kalmalarını ve adli makamların boş yere meşgul edilmesini önlemek iftira suçunun düzenlenme sebeplerinden biridir.

Gerçekleşmiş bir olayla ilgili olarak bu olayın oluşumuna neden olan kişiler de gösterilmek suretiyle ihbar veya şikâyette bulunulması durumunda, iftira suçunun oluştuğundan söz edilemez. Çünkü burada gerçekleşmiş somut olayla ilgili olarak

---

²⁶⁵ Yargıtay 4. CD. 24.02.1993, 1993/508E, 1993/1433K (www.kazanci.com).

²⁶⁶ ÖZGENÇ İzzet, şAHİN Cumhur: **İddia ve Savunma Hakkı**, GÜHFD, Haziran-Aralık 2001, C:V, S:1-2, s. 109.

²⁶⁷ ÖZEK, s. 38.

²⁶⁸ ÖZGENÇ/şAHİN, s. 102.

ihbar veya şikâyetle bulunmak şeklinde bir hakkın kullanılması söz konusudur. İşlenen bir suça ilişkin olarak suçun mağduru, şüphelendiği kişiler hakkında ihbar ve şikâyetle bulunabilir. Bu isnatları ihbar ve şikâyet hakkının kullanılması kapsamında değerlendirmek gerekir.²⁶⁹ İşlenmediği bilinen bir eylemin işlenmiş gibi adli makamlara duyurulması durumunda suç oluşturabilecek bir eylem olmadığı için hakkın, görevin konusu yoktur.²⁷⁰ Suçsuz olduğunu bilerek masum kişiye hukuka aykırı fiil isnat edilmesi hakkın kötüye kullanılması olacağından dilekçe hakkına dayanılarak söz konusu isnadın hukuka uygun olduğu ileri sürülemez.²⁷¹ Hakkın kullanılmasının iftira suçunda hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilebilmesi için ortada gerçek bir maddi olayın bulunması ya da failin bu olayın gerçek olduğuna inanmasını gerektiren nedenlerin bulunması gerekir.²⁷²

---

²⁶⁹ Yargıtay CGK. 12.05.1980, 1980/8-139E, 1980/203K: “*Olay gecesini sanıkların ineğinin çalındığı bir gerçektir. Bu nedenlerle sanık F'nin, ineğin daha önceden aralarında husumet bulunan müdahiller tarafından çalındığı kesin kanı ve yargısı ile ihbar ve şikâyetle bulunmak ve giderek ithamını yoğunlaştırmaktan ibaret olan eyleminde iftira suçunun kasıt unsurunun oluştuğu düşünülemez. Hırsızlık suçunun sanıkları olan müdahillerin beraatlerine karar verilmiş olması da sanığın iftira suçunu işlediğinin kesin delili olamaz.*” (www.kazanci.com).

²⁷⁰ ÖZEK, s. 39; Aynı yönde, Yargıtay 4. CD. 23.12.2002, 16813/19104: “*Sanığın, mağdurların terör örgütüne yardım ve yataklık ettiklerine ilişkin şüphelenmesini gerektiren haklı bir neden bulunmadığı halde İçişleri Bakanlığı'na ihbar mektubu yazması iftira suçunu oluşturur.*” (YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8066).

²⁷¹ PARLAR/HATİPOĞLU, **Türk Ceza**, s. 3855.

²⁷² YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8065; Yargıtay 4. CD. 2013/5144E, 2013/10521K: “*Sanığın boşandığı eşi olan katılan ile aralarında yaşanan tartışma sırasında kendisine hakaret ettiği iddialarının maddi vakialara dayandığı ve eyleminin suç işlemediğini bildiği kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat etmek biçiminde olmayıp yasal şikâyet hakkını kullanma niteliğinde bulunduğu, katılan hakkında yürütülen soruşturma sonucunda iddiaların ispat edilememesi nedeniyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesinin iftira suçunun oluşumuna yeterli olmadığı*” (www.kazanci.com).

İhbar ve şikâyet hakkını kullanan kimse, hukuka aykırı fiil isnat ettiği kişinin gerçekten fail olduğunu düşünerek veya şüphe veya tahmine dayalı olarak hareket etmiş olabilir. Bu ihbar ve şikâyetleri hakkın kullanılması kapsamında değerlendirilir.²⁷³ İhbar veya şikâyet suretiyle masum olduğu bilinen kişiye asılsız hukuka aykırı fiil isnat edilmesi veya gerçek bir olaya suçun vasfını değiştirecek gerçek dışı eklemeler yapılması ise ihbar ve şikâyet hakkının sınırlarını aşmaktadır. İftira, suç üstlenme ve suç uydurma gibi eylemler, suç duyurusunda bulunmak hak ve görevinin kötüye kullanılması anlamına gelmektedir.²⁷⁴

Yargıtay CGK, failin, mağdurun yüklenen eylemi işlemediğini kesin olarak bildiği kanıtlanmadıkça, ihbar ve şikâyet hakkının kullanılması sınırının aşıldığının kabul edilemeyeceğine karar vermiştir.²⁷⁵ İhbar ve şikâyetin sonucunda isnada muhatap olan kişi beraat etse dahi isnada konu olay ve isnadın yüklendiği kişi hakkında şüphayle hareket edilmişse suç oluşmaz. Aksini kabul, ihbar ve şikâyet hakkının kullanılmasını imkansız hale getirir.

---

²⁷³ Yargıtay 9. CD. 2012/9932E, 2013/200K: “somut olayda; “Sanığın iddialarının maddi vakualara dayandığı ve eyleminin suç işlemediğini bildiği kimseye suç atmak biçiminde olmayıp anayasal şikâyet ve ihbar hakkını kullanma niteliğinde bulunduğu tüm dosya kapsamından anlaşıldığından.” (www.uyap.gov.tr).

²⁷⁴ ÖZEK, s. 40.

²⁷⁵ Yargıtay CGK. 1994/4-327E, 1994/349K: “Anayasanın 36 ve 74. maddelerinde düzenlenen şikâyet ve ihbar hakkı, hakkın kullanılması nedeniyle hukuka uygunluk halidir. Ancak bu hakkı doğuran nedenin koyduğu sınırlar içinde kullanılmalıdır. İhbar ve şikâyet yetkili makamlara yapılmadan önce veya yapıldıktan sonra hatta böyle bir başvuru olmaksızın dahi durumun araştırılması, şüphelenildiğinin söylenmesi arasında fark yoktur. Failin, mağdurun yüklenen eylemi işlemediğini kesin olarak bildiği kanıtlanmadıkça, hakkı doğuran nedenin koyduğu sınırın aşıldığı kabul edilemez. Fail mağdurun yüklenen suçu işlemediğini bildiği halde, yetkili mercie ihbar ve şikâyette bulunursa iftira suçunu, bu mercilerin dışında kalan kişilere duyurması halinde ise hakaret suçunu işlemiş olacaktır.” (www.kazanci.com).

2.3.6.2. *Basının Haber Verme Hakkı*

Haber verme hakkı, düşünce özgürlüğünün ve bunun tezahürü olan basın hürriyetinin ayrılmaz bir parçasıdır.²⁷⁶ Basın ve yayın kuruluşları yaptıkları yayınlarla, haberlerle toplumu bilgilendirir ve sorunların gündeme gelmesini sağlarlar. Anayasanın 28. maddesi basının hür olduğunu ve sansür edilemeyeceğini ifade etmiş; devletin, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri almakla mükellef olduğunu belirtmiştir. Haber alma hakkının doğal bir sonucu olarak haber verme hakkı da mevcuttur.²⁷⁷ Anayasa m. 22'de, herkesin haberleşme hürriyetine sahip olduğu ifadesi yer almaktadır. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetini düzenleyen 26. maddede ise, bu hürriyetin resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsadığı belirtilmiştir. Belirttiğimiz bu düzenlemeler basının haber verme hakkının anayasal dayanaklarını ve hukuk sistemimizdeki önemini göstermektedir.

Basının haber verme hakkı ile bireylerin ve adliyenin menfaatleri çatışması ihtimaline karşı sınırların çizilmiş olması gerekmektedir. Tabii olarak basının haber verme hakkı sınırsız değildir, bu hak, basın yayın kuruluşlarının keyfi, kişileri ve kurumları haksız ve mesnetsiz olarak hedef alıp aşağılayan yalan haberler yapmalarına meşruiyet kazandırmaz. Haber verme hakkına dayalı hukuka uygunluk nedeninden söz edilebilmesi için, kamuya duyurulan olayın haber olması, haberin güncel olması, bu haberin bilinmesinde kamu ilgi ve yararının bulunması, verilen

---

²⁷⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1147.

²⁷⁷ ERMAN, s. 153.

haberde kullanılan ifadelerin kişilik haklarını zedeleyecek nitelikte olmaması ve haberin veriliş biçimiyle konusu arasında düşünsel (fikri) bağ olması gerekir.²⁷⁸

Basın yayın kuruluşlarınca yapılan yayınların haber niteliğini taşıyabilmesi için öncelikle gerçek olması gerekir. Zira basın hürriyeti gerçek olayların duyurulması için tanınmıştır.²⁷⁹ Yalan haberlerin yapılmasında kamu yararı bulunmadığı gibi, ortada gerçek bir haber olmadığı için haber verme hakkının kullanılması da söz konusu olamaz. Haberin gerçekliği değerlendirilirken, doğal olarak haberin verildiği tarihteki mevcut hal ve koşullar dikkate alınmalıdır.²⁸⁰ Gazeteci haberi yaptıktan sonra haberin gerçek dışı olduğu, gazetecinin yanıldığı ortaya çıkabilir. Bu durumda gazetecinin haberi yaparken gerekli araştırmaları yapıp yapmadığı, haberin gerçek olduğu düşüncesinde veya bilerek hukuka aykırı fiil isnat etme amacıyla olup olmadığı önem taşır. Basın yayın kuruluşları, araştırma yapmaksızın, somut verilere dayanmadan, duyuma ve tahmine dayalı gerçek dışı haberler yaparlarsa basının haber verme hakkı kapsamında hukuka uygunluk sebebinden istifade edemezler.²⁸¹ Hiçbir araştırma yapılmaksızın yapılan yayınlarda, yanılma kaçınılmaz olmaktan çıkar ve mesleki görevin ihmal edildiğini gösterir.²⁸² İftira suçu, gerçek dışı olarak masum birine hukuka aykırı fiil isnat edilmesi şeklinde işlenir. Haberde yapılan hukuka aykırı fiil isnatlarının asılsız olması, iftira suçunun oluştuğunu göstermez. Her haber

---

²⁷⁸ PARLAR/HATİPOĞLU, **Türk Ceza**, s. 3855; DÖNMEZER, Sulhi: **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 16. Bası, İstanbul 2001, s. 278; ERMAN, s. 153 vd; PARLAR Ali, HATİPOĞLU Muzaffer: **Hakaret Suçları ve Tazminat Davaları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2008, s. 18; ÇETİN, Erol; **Yeni Türk Ceza Yasasındaki Hakaret Suçları**, Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2008, s. 342.

²⁷⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1147; ÇETİN, s. 342.

²⁸⁰ ERMAN, s. 155; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1147.

²⁸¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1147.

²⁸² ÇETİN, s. 342.

somut verilere göre incelenmeli, haber için gerekli araştırmaların yapılıp yapılmadığı, haberi yapan sorumluların suça özgür manevi unsura sahip olup olmadıkları ayrıca değerlendirilmelidir.

Basının haber verme hakkını kullanırken verdiği haberlerin g¼ncel olması gerekir. G¼ncellik, somut olayın açıklandığı tarihte kamu yararının bulunması esasına dayanır.²⁸³ G¼ncelliđini kaybetmiş, anımsanmasında yarar bulunmayan olayların g¼ndeme getirilmesinde, geçmişte kalan eski bir olay ¼zerinde eleştiri yapılmasında kamu yararı bulunmaz.²⁸⁴ Eski olayların, sırf kişileri rencide etmek maksadıyla g¼ndeme getirilmesi basının haber verme hakkı kapsamında değerlendirilemez.

Basının verdiği haberlerin bilinmesinde kamu ilgi ve yararının bulunması gerekir. Haberin verilmesinde ya da eleştiri hakkının kullanılmasında kamu yararı yoksa veya pek hafifse haber verme hakkında bahsedilemez.²⁸⁵

Son olarak basın yayın kuruluşları haber verme hakkını kullanırken, haberin veriliş veya yazılış şekli kişilik haklarını zedeleyecek ¼slup ve tarzda olmamalı; haberin veriliş biçimiyle konusu arasında d¼ř¼nsel bağ bulunmalıdır. Kullanılan ifadeler, habere konu kişileri k¼çük d¼ř¼r¼c¼ ve aşağılayıcı nitelikte bulunmamalıdır.²⁸⁶

Basın yayın yoluyla iftira suçunun işlenebilmesinin d¼zenlenmesi, basının haber verme hakkını ve ifade özg¼rl¼đ¼n¼ kısıtladığı gerekçesiyle haklı olarak eleştirilmektedir. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserinin, 12 Temmuz 2011

---

²⁸³ ÇETİN, s. 342.

²⁸⁴ ARTUK/G¼KCEN/YENİD¼NYA, s. 1148.

²⁸⁵ ARTUK/G¼KCEN/YENİD¼NYA, s. 1148.

²⁸⁶ ERMAN, s. 161 vd.

tarhli “*Türkiye’de ifade özgürlüğü ve medya özgürlüğü*” raporunda, Türk Ceza Kanunu’nun ifade ve medya özgürlüğüne olumsuz etkisi olduğunu belirttiğı maddeleri arasında iftira suçu da bulunmaktadır.²⁸⁷ Esasında, bu suçun basın yayın yoluyla işlenebilmesi, basın yayın kuruluşlarının haber yaparken suç işleme korkusu yüzünden özgürce hareket etmelerini engeller. Kamu görevlilerinin yolsuzluk yaptığına, ihale sürecindeki usulsüzlüklere, görevi kötüye kullanma veya ihmal neticesinde devletin zarara uğratıldığına dair haberler toplumu ilgilendirmekte ve bilinmesinde kamu yararı bulunmaktadır. Bu tarz haberler yapılırken, doğal olarak kamu görevlilerine hukuka aykırı fiil isnadı da yapılmaktadır. İsnatların asılsız çıkması durumunda iftira suçundan ceza alma korkusu, basının çekingen kalmasına, toplumun ve kamusal denetim mekanizmalarının bu tarz olaylardan habersiz kalmasına sebebiyet verebilir. Bu yüzden yapılması gereken, basın yayın yoluyla iftira suçunun işlenebilmesini tamamen kanundan çıkarmak veya zorlaştırmaktır. Mevcut düzenleme çerçevesinde ise, basın yayın yoluyla iftira suçu işlendiğine dair iddialarda basının haber verme hakkını geniş yorumlamak gerektiğı kanaatindeyiz.

2.3.6.3. Eleştirme Hakkı

Eleştirme hakkı, Anayasanın 25. maddesinde düzenlenen *düşünce ve kanaat hürriyeti* ile 26. maddesinde düzenlenen *düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetine* dayanmaktadır. Eleştirme hakkı, vatandaşların kamu görevlilerini eleştirme hakkını ve haber verme hakkının parçası olarak basının eleştirme hakkını kapsar.²⁸⁸

---

²⁸⁷ TANJU Erhan: AİHM Kararları Işığında İfade ve Basın Özgürlüğü, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s. 47 vd.

²⁸⁸ ÇETİN, s. 345.

Eleştirinin çoklukla iltifatkâr olmayıp, kınama ve ayıplamaları içermesi zorunludur.²⁸⁹ Sonuçta övgü olmadığına göre sert ve haşin olması, taciz ve rahatsız edici söylemleri içermesi doğal olmakla beraber eleştirinin kamu yararı ve ilgisi sınırını aşmaması,²⁹⁰ fiilen gerçekleşmiş olaylara dayanması, bile bile kötü niyetle yapılmaması gerekir.²⁹¹

Eleştiri hakkı, doktrinde genelde hakaret suçu açısından değerlendirilse de temel hak ve hürriyetlerin bir uzantısı olması ve anayasal dayanakları bulunması sebebiyle kanaatimizce iftira suçu açısından da geçerliliğe sahiptir. Eleştiri hakkının amacı, kamu kurumlarının ve görevlilerinin yaptıkları işlemlerin denetiminin ve şeffaflığının sağlanması, işleyişlerindeki aksaklıkların tenkit edilmek suretiyle gündeme getirilmesi ve düzeltilmesidir. Bu doğrultuda eleştirme hakkının, adli ve idari makamların daha sağlıklı ve düzgün işlemesine yardımcı olduğu söylenebilir. Adliye karşı suçlarda düzenlenen iftira suçuyla, adli ve idari mercilerin menfaatlerinin korunmasının amaçlandığından daha evvel bahsetmiştik. Asılsız ithamlar nasıl söz konusu makamların işleyişini aksatıyorsa mevcut haksız işlemlerin değiştirilmemesi, düzeltilmemesi de benzer şekilde aksatıcı bir işleve sahiptir.

Eleştiri hakkının kullanılması, özellikle politikacılara, kamu görevlilerine yönelik tenkit edici eylemler şeklinde gerçekleşmektedir. Politikacılar ve resmi yetkilerini kullanan kamu görevlileri için kabul edilebilir eleştiri sınırları, sıradan vatandaşlara göre daha geniştir.²⁹² Devletin siyasi ve idari mekanizmalarının işleyişine ilişkin gördükleri aksaklıkları vatandaşların eleştirmeleri son derece tabiidir. Vatandaşların,

---

²⁸⁹ DÖNMEZER, s. 275.

²⁹⁰ PARLAR /HATİPOĞLU, **Hakaret**, s. 18.

²⁹¹ DÖNMEZER, s. 277.

²⁹² TANJU, s. 226.

kamu görevlilerini özgürce eleştiremedikleri bir ortamda düşünce ve ifade özgürlüğünden de bahsedilemez. Bu hakkı, sıradan vatandaşların yanı sıra en çok kullananlar basın yayın kuruluşlarıdır. Bir haberin verilmesi, habere konu olayların yorumlanması ve eleştirilmesini de kapsar.²⁹³ Basının eleştirme hakkı, basın özgürlüğünün ve haber verme hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Basında verilen haberlerde, olaylara ilişkin açıklamalar ve eleştirel bakış açısı yansıtan değerlendirmeler yer alabilir.²⁹⁴

Kişiler veya basın yayın kuruluşları, kamu düzeninin işleyişindeki aksaklıkları ortaya çıkarmak, haksızlıkları gündeme getirmek amacıyla kamu görevlilerinin, politikacıların hukuka aykırı fiil işlediklerini ileri sürebilir. Sıradan vatandaşlar, bu iddialarını, somut verilere dayanıyorsa ve iftira kastıyla hareket etmiyorlarsa ihbar ve şikâyet hakkı kapsamında yetkili mercilere bildirebilir. Bunun dışında, basın yayın kuruluşları da ileri sürdükleri hukuka aykırı fiilleri haber yapmak ve eleştirmek suretiyle gündeme getirebilir, bu haberlere ilişkin bireylerin yorumlarına yer verebilir. Basın yayın kuruluşlarının yaygınlaştığı, sosyal medya ve internet kullanımının arttığı günümüzde, uzmanlar, akademisyenler veya sıradan vatandaşlar hukuka aykırı fiil isnadı içeren eleştirilerini bu platformlarda gündeme getirebilir. İftira bağlamında bu isnatların suç teşkil etmeyip eleştiri hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Eleştiri bir hak olduğundan, sınırları aşılmamak kaydıyla

---

²⁹³ ÇETİN, s. 345.

²⁹⁴ Yargıtay 4. CD. 2012/4999E, 2012/9534K: “İnternet sitesinde yayınlanan yazı, bir bütün olarak ele alındığında, hakaret ve iftira suçlarından kamu davası açılmasına dayanak oluşturacak bir delil niteliği taşımamaktadır. Cumhuriyet Savcısı ve itiraz merciinin, yazıda geçen sözlerin, eleştiri hakkı kapsamında kaldığına ilişkin değerlendirmeleri, hukuka uygundur.” (www.uyap.gov.tr).

hakkın kullanılmasına ilişkin fiil, hukuka aykırı olmaz.²⁹⁵ Ancak eleştiri hakkı da mutlak ve sınırsız bir hak değildir.²⁹⁶ Kişilerin veya basın kuruluşlarının, medya aracılığıyla, masum olduğunu bildiği kamu görevlilerinin ve politikacıların hukuka aykırı fiilleri bulunduğunu asılsız olarak sırf karalamak maksadıyla iddia etmesi eleştiri hakkı kapsamında değerlendirilemez. Bu durumda hakkın kullanılması sınırı aşılmıştır.

İsnat edilen hukuka aykırı fiillerin sonradan gerçek olmadığı ortaya çıkabilir. Eleştiri yapılmadan önce gerekli araştırmalar yapılmış, somut bazı olaylara dayanılmış ve hukuka aykırı fiil işlendiğine dair şüphe oluşturacak veriler gösterilmişse isnatlar eleştiri hakkı kapsamında değerlendirilmelidir. Çünkü asılsız çıkan her ithamın iftira veya hakaret suçu kapsamında cezalandırılması, eleştiri hakkına ciddi darbe vurur. Kaldı ki eleştirilen kişiler politikacılar gibi toplumda ön planda olan kişilerse eleştiri hakkının sınırları geniş yorumlanmalıdır.

2.3.7. İddia ve Savunma Dokunulmazlığı

TCK m. 128’de hakaret suçu yönünden hukuka uygunluğu sağlayan bir neden olarak “*iddia ve savunma dokunulmazlığı*” düzenlenmiştir.²⁹⁷ Bu hüküm, anayasada düzenlenen hak arama hürriyeti ile dilekçe hakkının hakaret suçları açısından hukuka uygunluk sebebi olarak somutlaştırılmasından ibarettir.²⁹⁸ İddia ve savunma dokunulmazlığı kapsamında, yargı mercileri veya idari makamlar nezdinde yapılan

---

²⁹⁵ DÖNMEZER, s. 275.

²⁹⁶ PARLAR /HATİPOĞLU, **Hakaret**, s. 18.

²⁹⁷ Hakaret suçu bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. ERMAN, s. 136 vd; EREM, Faruk: **Hakaret ve Sövme**, AÜHFY No:127, Ankara 1958, s. 70 vd; Suç bakımından sınırları için bkz. ÖZEN, Muharrem: **Savunma Dokunulmazlığı**, TBB Dergisi, 1992/3, s. 431.

²⁹⁸ PARLAR /HATİPOĞLU, **Hakaret**, s. 281.

yazılı veya sözlü başvuru, iddia ve savunmalarda, gerçek ve somut vakialara dayanmak ve uyuşmazlıkla bağlantılı olmak kaydıyla, kişilerle ilgili olarak somut isnatlarda ya da olumsuz değerlendirmelerde bulunulması halinde, ceza verilmeyeceği düzenlenmiştir. Hakaret suçuna ilişkin olarak düzenlenen bu hukuka uygunluk nedeninin iftira suçu açısından da geçerli olup olmayacağı doktrinde tartışma konusudur.

Bayraktar'a göre, gerek savunma dokunulmazlığının kabul ediliş sebebi ve gerek iftiranın da kişinin şeref ve haysiyetini sarsıcı niteliği dikkate alınırsa savunma dokunulmazlığının bu suç bakımından da kabulü gerekmektedir. Mahkeme önünde gerçekleşen iftiranın aynı zamanda hakareti de içermesi göz önüne alındığında aynı eylemin hem hukuka uygun hem hukuka aykırı sayılması kabul edilemez.²⁹⁹ *Şahbaz* da, savunma dokunulmazlığının iftira suçu bakımından hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmesi taraftarıdır. Savunma dokunulmazlığının, hakaret ve sövme suçları açısından kabul edilip iftira suçu açısından kabul edilmemesinin savunma dokunulmazlığının düzenlenme amacına ters düşeceği kanaatindedir.³⁰⁰

Erem'e göre, adli bir makam önünde sanık, tanık gibi herhangi bir sıfat ile sorguya çekilirken, suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç isnat etmek, kendini müdafaa saikiyle bile yapılmış olsa iftira suçunu oluşturur. Ancak failin “*iftira kastı*” ile hareket etmesi gerekir ve kendisine yönelik isnadı kaldırmak için başkasına suç yükleyen kişide de bu kast varsayılmalıdır.³⁰¹ *Önder*, hakarete dahi sınırın aşılması durumunda savunma dokunulmazlığını kabul etmeyen bir kanunun, iftira suçunun

---

²⁹⁹ BAYRAKTAR, s. 189; Aynı yönde, KESKİN, s.224; HAKERİ, s. 329.

³⁰⁰ ŞAHBAZ; İftira, s. 492.

³⁰¹ EREM, *Türk Ceza*, s. 1522; EREM, *Hakaret*, s. 79.

işlenmesi halinde bunu cezasız bırakmayacağını savunmaktadır.³⁰² *Artuk/Gökçen/Yenidünya*, savunma dokunulmazlığının, yargılamanın taraflarına tanınmış bir hukuka uygunluk sebebi olmakla beraber, masum olduğu bilinen bir kimseyi ceza ya da idari yaptırıma maruz bırakmak maksadıyla gerçekleşen iftira eyleminin savunma dokunulmazlığının sınırlarını aştığını savunmaktadır. Yazarlar, şüpheli veya sanığın susma hakkı bulunduğunu, kimlikleri dışındaki tüm konularda doğru söylemek zorunda olmadıklarını, ancak CMK 147 ve diğer hükümlerle kendilerine verilen tüm savunma imkânlarına rağmen isnattan kurtulmak için masum birine suç yüklemeleri halinde savunma dokunulmazlığından istifade edemeyeceklerini, artık iftira suçundan sorumlu olacaklarını ifade etmişlerdir.³⁰³

Ünver, TCK m. 128'deki iddia ve savunma dokunulmazlığının hakaret suçlarına özgü olarak düzenlendiğinden bahisle iftira suçu açısından kullanılamayacağını savunmaktadır.³⁰⁴ Yazara göre, iddia ve savunma hakkı, aslında TCK m. 26/1'deki hakkın icrası kapsamında görülmeli, iddia ve savunma dokunulmazlığı mevzu bahis yapılmadan hakkın kullanılması sınırlarının aşıp aşılmadığı değerlendirilmesi yapılmalıdır.³⁰⁵

İddia ve savunma dokunulmazlığının iftira suçu açısından hukuka uygunluk sebebi olarak geçerliliği hususunda TCK m. 128'in gerekçesine bakmakta fayda olduğu kanaatindeyiz. Madde gerekçesinde "*İddia ve savunma hakkının kullanılması bağlamında, kişiler açısından somut isnat ifade eder nitelikte maddî vakıaların ortaya konulması ya da kişilerle ilgili olumsuz değerlendirmelerde bulunulması*

---

³⁰² ÖNDER, s. 298.

³⁰³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1150-1151.

³⁰⁴ Aynı yönde, ÖZEN, *Savunma*, s. 432.

³⁰⁵ ÜNVER, s. 86-87.

mümkündür. Bu somut isnatlar veya olumsuz değerlendirmeler, iddia ve savunma hakkının kullanılmasyla ilişkilendirilememesi durumunda, hakaret ve hatta iftira suçu oluşturur.” ifadesi yer almaktadır. İddia ve savunma kapsamında, kişilerle ilgili olarak bulunan somut isnadların gerçek olması, yapılan olumsuz değerlendirmelerin somut vakalara dayanması ve uyuşmazlıkla ilişkili olması gerekir.³⁰⁶

TCK m. 128, madde gerekçesinde de gönderme yaptığı, Anayasa m. 36’da yer bulan *hak arama hürriyeti* başlığı altında düzenlenen iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkının bir uzantısıdır. Kişilerin yargılama makamları önünde serbestçe ve hiçbir korku altında kalmaksızın haklarını iddia edebilmeleri veya kendilerini savunabilmeleri imkânının sağlanması zorunlu olduğundan³⁰⁷ iddia ve savunma dokunulmazlığının iftira suçları açısından da geçerli olduğunun kabulü gerekir. Söylenmesi gerekenin, cezalandırılma korkusu ile söylenememesi adaletin gerçekleşmesine mani olur.³⁰⁸ Herhangi bir suç isnadı korkusu dahi savunmayı zedeleyebilir.³⁰⁹ Savunma hakkının kullanılması, bir hukuki uyuşmazlığın çözümü açısından büyük bir önem arz eden maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına da hizmet

---

³⁰⁶ Yargıtay 4. CD. 2002/10299E, 2002/12781K: “Sanık eski karısından kızının velayetini alabilmek amacıyla mahkemeye verdiği dilekçede kişisel davacı için ” ...evliliğimiz sırasında eski karımla ilişkiye girmiş, bu ilişki sürmektedir...” demesinin, davanın temel dayanağını açıklama niteliğinde olup, TCY.nın 486/1 düzenlenen iddia ve savunmanın dokunulmazlığı sınırları içinde kaldığı bu nedenle hakaret suçunu oluşturmadığı; ancak bu açıklamaya eklenen “... iffeti düşük bayanlarla yaşar, kadın pazarlar, kadın parasını yemeyi seven bir yapısı var,... yakın arkadaşının kızına cinsel tacizde bulunmuş, ... karaktersizliklerini öğrenince... ” biçimindeki değerlendirme ve iddiaların sözü edilen sınırları aştığı ve sövme suçunu oluşturduğu ” (www.kazanci.com).

³⁰⁷ ÖZEN, **Savunma**, s. 416.

³⁰⁸ EREM, **Hakaret**, s. 70.

³⁰⁹ EREM, **Hakaret**, s. 70.

etmektedir.³¹⁰ Yargıtay, temyiz dilekçesinde, yargılamayı yürütüp karar veren hâkime hukuka aykırı fiil isnat eden sanığın, yasal temyiz hakkını kullandığından bahisle iftira suçunun oluşmayacağına karar vermiştir.³¹¹ Kanaatimizce her ne kadar yasal temyiz hakkı tabiri kullanılmış olsa da temyiz hakkı, hak arama özgürlüğünün, iddia ve savunma hakkı ile adil yargılanma hakkının bir parçasıdır. Ancak hakkın kullanılması başlığında belirttiğimiz gibi iddia ve savunma dokunulmazlığının sınırlarının aşılması halinde bu hukuka uygunluk sebebinden faydalanmak mümkün olmayacaktır.

İddia ve savunma dokunulmazlığı, ister hakkın icrası kapsamında, ister iftira suçları açısından da geçerli bir hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilsin, nihayetinde sınırlarının aşılp masum olduğu bilinen birine hukuka aykırı fiil isnat edilmesi durumunda fail bu hukuka uygunluk sebebinden faydalanamayacaktır. Yargıtay, kararlarında genelde *savunma hakkı* tabirini kullanmaktadır. Yüksek mahkeme, mülga TCK dönemindeki bir kararında, davada defî mahiyetinde söylenen sözlerin savunma sınırlarında kaldığından bahisle iftira suçunu oluşturmadığına karar vermiştir.³¹² İddia ve savunma dokunulmazlığının sınırlarının aşılması halinde

---

³¹⁰ ÖZGENÇ/ŞAHİN, s. 89.

³¹¹ Yargıtay 9. CD. 2013/298E, 2013/3543K: “Somut olayda; sanığın, Asliye Ceza Mahkemesi'nin kararı ile 6136 sayılı Kanuna muhalefet suçundan verilen mahkumiyet kararını temyiz ederken verdiği dilekçesinde “Yerel mahkeme hakiminin yargılama sırasında ifadem alınırken önünü ilikle lan şeklindeki beyanına mukabil, siz bana neden lan diyorsunuz diye cevabıma aşırı tepki gösteren hakim yargılamayı şahsileştirerek kanuni ve yasal olmayan, hukuka dayanmayan aleyhe tutumu aleyhime haksız ceza verilmesine neden olmuştur.” biçimindeki açıklamalarının yasal temyiz hakkını kullanmaktan ibaret olup, iftira suçunun unsurlarının oluşmayacağı gözetilmeden, sanığın beraati yerine mahkumiyetine karar verilmesi kanuna aykırıdır.” (www.kazanci.com)

³¹² Yargıtay 4. CD. 02.04.2002, 2002/2703E, 2002/5740K: “Sanığın yaralama eylemine ilişkin Jandarmada alınan anlatımında yakınının kendisini tabancayla kovalaması nedeniyle dönerek tüfekte ateş ettiğini bildirmesi ve daha sonra bu anlatımından dönmesinin savunma sınırları kapsamında

hakaret suçunun oluştuğunu kabul etmek, aynı sınırların aşılması durumunda iftira suçunun da oluşacağını kabul etmeyi gerektirir. İddia ve savunma dokunulmazlığı veya hakkı, faile savunması esnasında başkalarına suç yüklemesi hususunda sınırsız bir özgürlük alanı yaratmaz.

Failin, sanık veya şüpheli olarak yargılandığı esnada masum olduğunu bildiği bir başkasına, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulamasını sağlamak maksadıyla hukuka aykırı fiil isnat etmesi iftira suçunu oluşturur. Fail, hukuka aykırı fiil isnadını yargılama makamları önünde gerçekleştirdiği için isnadını doğrudan yetkili makamlara bildirmiştir. Kendisine yönelik isnadı kaldırmak için başkasına suç yüklediğinden failde manevi unsur da bulunmaktadır. Ancak fail, kendisine isnat edilen suçu işlememişken, şüphe veya tereddütle, nedenlerini de açıklamak suretiyle suçu işlemiş olabileceğini düşündüğü kişiye suç yüklerse iftira suçu oluşmaz. Ayrıca fail, yargılandığı esnada uyuşmazlık konusuyla bağlantılı kendisine isnat edilenden başka bir suçu da davanın taraflarına veya üçüncü şahıslara isnat edebilir. Bu durumda iftira suçunun oluşup oluşmadığı somut koşullara göre değerlendirilmelidir.³¹³ Yargıtay, mahkemede ileri sürülen hukuka aykırı fiil isnatlarının “savunma hakkının kullanılması” kapsamında

---

kaldığı, sanığın iftira kastının bulunmadığı ve hukuka aykırılık ögesinin oluşmadığı gözetilmeden hükümlülük kararı verilmesi” (www.kazanci.com).

³¹³ Yargıtay 9. CD. 2013/6877E, 2013/11962K: “Uyuşturucu madde ticareti yapmak suçunda soruşturma ve kovuşturma evrelerinde alınan ifadesinde uyuşturucuyu şikayetçiden aldığını ifade eden sanığın bu beyanının savunma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, iddialarını ispat edememesinin iftira suçunun işlendiğinin kanıtı sayılamayacağı, eyleminin suç işlemediğini bildiği kimselere suç atmak biçiminde olmayıp savunma hakkını kullanma niteliğinde bulunduğu, sanığa atılı iftira suçunun yasal unsurlarının oluşmadığı gözetilmelidir.” (www.kazanci.com).

değerlendirilebileceği yönünde kararları mevcuttur.³¹⁴ Başka kararlarında ise, suç yükleme kastıyla yapılmış ihbar ya da şikâyet mahiyetinde bir başvuru olmadığından³¹⁵ ve ihbar ve şikâyetin gönüllü olarak yapılmadığından³¹⁶ bahisle suçun oluşmadığı yönünde hüküm kurmuştur.

Daha evvel ihbar veya şikâyetler sonucu verilen tüm beraat kararları, isnatta bulunanın iftira kastıyla hareket ettiğinin dayanağı veya iftira suçunun işlendiğinin karinesi olamaz demiştik. Ancak fail, sanık veya şüpheli olarak yargılanırken, kendisine yönelik isnattan kurtulmak için suçu bir başkasına yüklemiş, daha sonra kendisinin suçu faili olduğu kesin hükümle karar altına alınmış olabilir. Böylece suçu yüklediği kişinin de masum olduğu tespit edilmiş olur. Bu durumda fail hakkında verilen mahkûmiyet kararının iftira suçunun işlendiğine dair ciddi bir gösterge olarak kabul edilebileceği kanaatindeyiz. Yargıtay da bu doğrultuda, sanık olarak yargılanan failin, kendisine isnat edilen suçu arkadaşının işlediğini ileri

---

³¹⁴ Yargıtay 4. CD. 2011/587E, 2012/30810K: “Sanığın 14.08.2007 tarihli savunmasında MÇ'nin eşi olan NÇ'yi dövdüğünü ileri sürmesi karşısında, MÇ hakkında "yaralama" iddiasından yürütülen soruşturmada "kovuşturmaya yer olmadığına" dair verilen kararın, iftira suçunun işlendiğinin kesin kanıtı olamayacağı ve sanığın savunma hakkını kullandığı” (www.uyap.gov.tr).

³¹⁵ Yargıtay 4. CD. 2006/8033E, 2007/1013K: “Sanığın bir başka suçun soruşturması sırasında "...cezaevinde üzerimde bulunan telefonu İ.K.dan aldım. O da bana bu telefonu İnfaz koruma memuru olan yakınandan temin ettiğini söyledi..." biçimindeki savunmasının "Suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye suç yükleme kastıyla yapılmış ihbar ya da şikâyet mahiyetinde bir başvuru" olmaması karşısındaki amaç hukuka aykırılık ögesinin ne suretle gerçekleştiği açıklanmadan yazılı biçimde hüküm kurulması, yasaya aykırıdır.” (www.kazanci.com).

³¹⁶ Yargıtay 4. CD. 14.11.2006, 2005/11766E, 2006/16266K: “Sanığın, yaralama suçu nedeniyle yapılan ceza yargılaması sırasında, adli raporu karşı diyeceği sorulduğunda raporun sahteliğinden söz etmesi biçimindeki savunmaya yönelik sözlerinde iftira suçunun, kendiliğinden, gönüllü olarak ihbar ve şikâyette bulunma ögesinin ne suretle var olduğu tartışılıp açıklanamadan iftira suçundan hükümlülük kararı verilmesi, yasaya aykırıdır.” (www.kazanci.com).

sürmesini, savunma hakkı/dokunulmazlığı kapsamında değerlendirmeyerek iftira suçunun oluştuğuna karar vermiştir.³¹⁷

---

³¹⁷ Yargıtay 1. CD. 2010/2749E, 2010/7581K: “Sanığın suçsuz olduğunu bildiği halde arkadaşının maktulü bıçaklayarak öldürdüğü yönünde ifade vererek arkadaşı hakkında soruşturma açılmasına neden olması iftira suçunu oluşturur. Sanığın bu beyanı savunma hakkı kapsamında kabul edilmemelidir.” (www.kazanci.com).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. SUÇA ETKİ EDEN SEBEPLER VE SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ

BİÇİMLERİ

3.1. Cezayı Ağırlaştırılan Sebepler

İftira suçuna ilişkin ağırlatıcı sebepler, TCK m. 267'nin 2, 3, 4, 5 ve 6. fıkralarında düzenlenmiştir. Cezayı ağırlaştırılan sebepler, iftiranın niteliğine, iftiraya maruz kalan kişi hakkında koruma tedbiri uygulanıp uygulanmadığına, gözaltına alınmasına, tutuklanmasına, ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına hükmedilmiş olmasına, mağdurun mahkûm olduğu cezanın infazına başlanmasına göre değişiklik göstermektedir.

İftira suçuna ilişkin ağırlatıcı sebeplerden birini düzenleyen TCK m. 267'nin 7. fıkrası Anayasa Mahkemesi'nin 17.11.2011 tarihli ve 2010/115 E, 2011/154 K sayılı kararı³¹⁸ ile iptal edilmiştir. İptal edilen 7. fıkarda, *“İftira sonucunda mağdur hakkında hapis cezası dışında adli veya idari bir yaptırım uygulanmışsa; iftira eden kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”* düzenlemesi yer almaktaydı.

---

³¹⁸ *“İtiraz konusu fıkranın, suçun niteliği, mağdurun uğradığı zararın ağırlığı, mağdur hakkında uygulanan yaptırımın çeşidi ve suçla korunan hukuki fayda bakımından değerlendirilmesi yapıldığında, iftira neticesinde mağdur hakkında hapis cezası uygulanması halinde öngörülen ceza ile mağdur hakkında hapis cezası dışında adli yaptırım veya idari yaptırım uygulanması halinde öngörülen cezalar arasında kabuledilebilir bir orantı bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu yönüyle de itiraz konusu fıkranın hukuk devletinde olması gereken adalet ilkesiyle bağdaştırılması mümkün değildir. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.”* Anayasa Mahkemesi 17/11/2011 tarihli ve 2010/115 E, 2011/154 K (<http://www.anayasa.gov.tr>).

4926 sayılı mülga Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 32. maddesine göre kaçakçılık suçları bakımından iftira suçunun işlenmesi durumunda verilecek cezalar üçte bir oranında arttırılmaktaydı. 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda ise benzer bir ağırlatıcı nedene yer verilmemiştir.

3.1.1. Fiilin Maddi Eser ve Delillerinin Uydurulması

TCK m. 267/2'de iftira suçunun, isnada konu hukuka aykırı fiilin *maddî eser ve delillerini uydurarak işlenilmesi* halinde verilecek cezanın yarı oranında arttırılacağı düzenlenmiştir. Suçun, bu tipe uygun eylemle işlenmesine doktrinde “maddi iftira” denilmektedir.³¹⁹ Bazı yazarlar, maddi iftirayı, şekli-maddi iftira ayrımı çerçevesinde ayrı bir başlık altında incelerken,³²⁰ biz kanuni düzenleme doğrultusunda cezayı ağırlaştırıcı sebepler kısmında incelemeyi daha uygun buluyoruz.

Maddi iftira, 765 sayılı müga TCK'nın 285. maddesinde, iftira suçunun oluşması bakımından seçimlik hareketlerden biri olarak “*maddi eser ve delillerini uydurursa*” şeklinde ifade edilmiş ve maddi iftira ile şekli iftira arasında yaptırım bakımından bir ayrım gözetilmemişti. Yeni kanun tasarısı hazırlandığında ise m. 267/2 “*suçun maddi eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunulması*” şeklinde düzenlenmişti. Bu düzenleme, yöneltile eleştiriler³²¹ sonrası değiştirilerek, *suçun* ibaresi yerine *fiilin* ibaresi konuldu. Böylece, sadece suç değil diğer hukuka aykırı fiil isnatlarında da koşulların varlığı halinde maddi iftira çerçevesinde cezanın ağırlaştırılması mümkündür.

---

³¹⁹ EREM, *Türk Ceza*, s. 1517.

³²⁰ Örnek olarak bkz. ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1131; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8061.

³²¹ KESKİN, s.224.

Mevcut düzenleme uyarınca, maddi iftira olarak isimlendirilen iftira suçunun daha ağır cezayı gerektiren halinin gerçekleşebilmesi için failin, isnat ettiği hukuka aykırı fiilin maddi eser ve delillerini uydurması gerekmektedir. Fail, burada iftira suçunun basit halinde olduğu gibi soyut olarak bir isnatta bulunmamakta, maddi eser ve delil uydurarak isnadını somutlaştırmaktadır.³²² Suçun basit halini işlerken bahsettiğimiz üzere nitelikli halinin de gerçekleşebilmesi için isnat edilen hukuka aykırı fiile ilişkin uydurulan maddi delil ve emarelerin belirli bir kişiye yöneltilmiş olması³²³ ve failin iftiraya ilişkin özel kastla hareket etmesi gerekir.³²⁴ Aksi takdirde suçun nitelikli halinin oluştuğu söylenemez.

Maddi mahiyette olan ve bir suçun muayyen bir kimse tarafından işlendiği kanaatini uyandıran her şey “*maddi eser ve delil*” tabirine dâhildir.³²⁵ Maddi eserden, fiziki delil veya emarelerin yanı sıra belge veya beyan delili dâhil tüm delil ve emareler; delillerden ise bir suçun işlendiği izlenimini veren ve ispat gücü, temsil özelliği taşıyan, aksi ispatlanmadıkça bir hususta ispat aracı özelliği olan şeyler kastedilmektedir.³²⁶ Hâkimin, muhakeme sonucunda maddi olayları çözmesine ve böylece bunu sabit görmesine veya görmemesine hizmet eden araçlara delil denir.³²⁷

---

³²² ÖZBEK ve diğerleri, s. 1035.

³²³ YENİDÜNYA, s. 2840.

³²⁴ Yargıtay 9. CD. 2012/11660E, 2013/2777K: “İftira suçunda; sanığın mağdurun ismini gönderici olarak göstererek kargo ile ruhsatsız bir silahı göndermek istediği sırada, uçakta yapılan kontrol esnasında silahın fark edilmesi sonucu mağdur hakkında 6136 sayılı Kanuna muhalefet suçundan soruşturma ve kovuşturma yapılmış ise de; yetkili makamlara ihbar veya şikayette bulunarak mağdur hakkında adli veya idari soruşturma başlatılması özel kastıyla hareket ettiğine dair delil bulunmadığından sanığın unsurları itibariyle oluşmayan atılı suçtan beraati gerekir.” (www.kazanci.com).

³²⁵ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 22.

³²⁶ ÜNVER, s. 101.

³²⁷ TOROSLU/FEYZİOĞLU, s. 172.

Yargıtay, uydurulan maddi eser ve delillerin, soruşturma ve kovuşturma mercilerinin yanıltılmasını, mağdurun suç işlediği izlenimine kapılmalarını sağlayacak, iftira eyleminin varlığını kuvvetlendirerek haklı gösterecek ispat araçları ve emareler olduğunu çeşitli kararlarında ifade etmiştir.³²⁸ İftiracının mağdurun evine gizlice silah koyması, bir suçun mağdurunun kanının iftira edilecek kişinin elbiselerine sürülmesi, çalınan malın mağdurun eşyaları arasına konulması, mağdurun arabasına, evine uyuşturucu madde yerleştirilmesi örnek olarak gösterilebilir.³²⁹ Failin, isnat ettiği hukuka aykırı fiil için yalancı tanık tedarik etmesi de maddi eser ve delil uydurma kapsamında değerlendirilmelidir. Ancak failin, isnat ettiği fiilin mağdur tarafından işlendiğini kendisinin gördüğünü iddia etmesi, bu yönde ifade verip tanıklık yapması, mağdurun kendisini tehdit ettiğinden bahisle şikâyetçi olması maddi iftira kapsamında değil şekli iftira kapsamında değerlendirilir.³³⁰

Madde metninde “*maddi eser ve delillerini uydurarak*” ifadesi yer almaktadır. Bu durumda metinden, hem maddi eserlerin hem delillerin birlikte uydurulmasını aramak gerektiği sonucu çıkmaktadır. Sadece delil veya sadece maddi eser uydurulduğundan bahisle suçun nitelikli halinin uygulanmayacağını savunmak

---

³²⁸ Yargıtay 4. CD. 2011/18014E, 2013/2815K (www.uyap.gov.tr); Yargıtay 4. CD. 2010/28707E, 2013/5707K (www.uyap.gov.tr).

³²⁹ Örnekler için bkz, ÖNDER, s. 314; MALKOÇ, s. 4613; Yargıtay 8. CD. 09.12.1983, 2500/2803: “...Türkiye’ye hareket eden eşinin yeniden Almanya’ya dönüşünü engellemek için haberi olmadan valizine yerleştiği tabanca ve mermilerin varlığını Almanya’dan telefonla Türk makamlarına ihbar ettiği kabul edildiğine göre, sanığın... kast ve amacının... iftira hükümleri kapsamında düünülmesi gerekir.” Yargıtay 2. CD. 21.10.1992, 9061/9834: “Evvvelce müştekinin fırınında işçi olarak çalışıp, suç tarihinden önce ayrılarak kendi fırınına açıp çalıştıran sanığın müştekiyi zor durumda bırakmak, ona kötülük yapmak amacıyla içine fare ölüsü koyarak kendi fırınında pişirip müştekinin fırınına ait etiketi yapıştırıp yanında çalıştırdığı işçisi tanık Nedim vasıtası ile zabıtaya göndermekten ibaret olan eyleminin TCK. 285’inci maddesinde belirtilen iftira suçunu oluşturduğu” (ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1132).

³³⁰ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8062.

yerinde olmaz. Yalnızca maddi eser ya da delil uydurulsa bile suçun maddi iftira kapsamında değerlendirmek mantık gereğidir.³³¹

Yargıtay'a göre fiilin maddi eser ve delilleri, iftira eylemiyle bağlantılı olarak uydurulmalıdır.³³² En başından beri iftirada bulunmak amacıyla fail tarafından oluşturulmuş olanlar hariç, önceden var olan bir takım hususların, doğal olayların ya da iftira edilerek yüklenen eylemle bağlantısı bulunmayan olguların iftira eylemini desteklemek için ileri sürülmesi, fiilin maddi eser ve delillerinin uydurulduğu anlamına gelmeyecektir. Bu durumu örneklerle açıklamak gerekirse,³³³ failin, önce kendisini yaralayarak bir kimse hakkında kendisini kasten yaraladığına dair isnatta bulunması halinde maddi iftira; kendisini gerçekten yaralayan kişi yerine başka bir kimse hakkında isnatta bulunması halinde ise şekli iftira vardır. Yine fail bir kimsenin evine, arabasına veya cebine önce uyuşturucu madde koyup daha sonra o kişi hakkında ihbar ve şikâyette bulunması durumunda fiilin maddi eser ve delillerini

---

³³¹ DÜNDAR, s. 30; YİĞİTBAŞ, s. 834.

³³² Yargıtay 4. CD. 2010/28707E, 2013/5707K: “Somut olayda; sanığın, Çörekçiler köyü ada mevkiinde düzenlenen şenliğe ailesi ile birlikte katıldığı, şenlik sırasında Hayati İplikçi isimli kişinin silahla havaya ateş etmesi nedeni ile ailece korku ve paniğe kapıldıklarını, Hayati'yi uyararak tartıştıklarını, panik sırasında kız kardeşi Ayten Çelik'in ayağının, minibüse binerken sürgülü kapının altındaki demire çarparak yaralandığı halde jandarmayı arayarak ateşli silah nedeniyle kız kardeşinin ayağından yaralandığına dair jandarmaya ihbarda bulunduğu, diğer tanıklar silahla ateş edildiğine ilişkin görgü ve bilgileri olmadığını söylemiş iseler de soruşturma aşamasında ifadesi alınan Hayati İplikçi, kendisi ateş etmemekle birlikte karanlıkta birkaç el silah sesi duyduğunu ifade ettiği, sanığın soruşturma aşamasında kız kardeşinin, minibüse binerken yaralandığını açıkça söylediği anlaşılmalı; sanığın, kız kardeşinin havaya ateş edilmesinin verdiği korku ve telaşla minibüse binerken ayağının yaralanması olgusunun, en başından beri iftira atma amacıyla bilerek ve isteyerek sanık tarafından oluşturulduğuna ilişkin kanıtların neler olduğu Yargıtay denetimine olanak sağlayacak şekilde hükmün gerekçesinde gösterilmeden yaralanmanın suçun maddi eser ve delillerini uydurma niteliğinde olduğunun kabulü ile temel cezanın 5237 sayılı TCK'nın 267/2 maddesi ile artırılması, bozma sebebidir.” (www.uyap.gov.tr).

³³³ Yargıtay 9. CD. 2013/1762E, 2013/7929K sayılı kararı karşı oy yazısı (www.uyap.gov.tr).

uydurma söz konusu iken; kişinin kendi üzerinde yakalanan uyuşturucuyu gerçekte o kişiden almadığı halde iftiranın mağdurundan temin ettiğini iddia etmesinde ise maddi eser ve delillerin uydurulması söz konusu değildir. İkinci örnek şekli iftira yani suçun basit işleniş biçimi kapsamında değerlendirilmelidir.

Masum bir kimsenin suçsuzluğuna ortaya koyan, aklanmasına hizmet edecek delil ve emarelerin saklanması veya yok edilmesi halinin de maddi iftira kapsamında değerlendirileceğini savunan yazarlar bulunmaktadır.³³⁴ Buna karşılık devam etmekte olan bir cezai kovuşturma esnasında yargılanan kişinin cezasını arttıracak nitelikte delil ve emareler uydurulması, fail ceza tatbikatını başlatıcı bir girişimde bulunmadığı için maddi iftira kapsamında değerlendirilemez.³³⁵

Gerçekten işlenmiş bir suçun faili hakkında, onun bu fiilinden habersiz olarak maddi eser ve delil uydurulması durumunda iftira suçunun oluşup oluşmayacağı tartışmalıdır. Bir görüşe göre, iftira suçu oluşur çünkü bu durumda hakkında delil uydurulan kimse suçlu olsa dahi, ya suça ilişkin yeterli delil yoktur ya da uydurma delillerle suçlunun sorumluluğu azaltılıp çoğaltılmaktadır yani adalet mekanizması yanıltılmaktadır.³³⁶ Aksi yöndeki görüşe göre ise, işlenmiş bir suça ilişkin maddi eser ve delillerinin uydurulması halinde mağdurun suçsuz olması koşulu gerçekleşmemiştir³³⁷ ve kovuşturma da doğrudan doğruya iftiracının inisiyatifinde değildir.³³⁸ Kanaatimizce, iftira edilen şahıs masum olmadığı için iftira suçu

---

³³⁴ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1132; Karşı görüş, “İftira suçu, sadece ihbar veya şikayette bulunarak veya basın ve yayın yoluyla işlenebilir. Bu itibarla, örneğin suçlanan kişinin suçsuz olduğunu kesin bir şekilde ortaya koyan bir delilin yok edilmesi TCK m. 267’de öngörülen iftira suçunu oluşturmaz.” TOROSLU, **Ceza Özel**, s. 315

³³⁵ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1132.

³³⁶ BAYRAKTAR, s. 199.

³³⁷ TOROSLU, **İftira Cürmünün**, s. 120.

³³⁸ ÖNDER, s. 315.

oluşmaz. Ancak eser ve delillerin uydurulması ayrı bir suç oluşturuyorsa fail ondan sorumlu tutulabilir.³³⁹

TCK m. 267/2’de düzenlenen maddi iftiranın hareket öğelerine ilişkin doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir kısım yazarlar,³⁴⁰ maddi iftiranın oluşabilmesi için, belirli bir kimseye yönelik olarak maddi eser ve delilleri uydurulan hukuka aykırı fiilin, ayrıca yetkili makamlara ihbar, şikâyet veya basın-yayın yoluyla ulaştırılmasına gerek olmadığını ileri sürmektedir. Failin, yetkili merciin bilgisine ulaşacak biçimde bir kişinin suç, hukuka aykırı fiil işlediği ile ilgili maddi eser ve delil uydurması yeterlidir. Yazarlara göre, ikinci fıkrada hareket öğesi ayrıca açıklandığından, ilk fıkradaki ihbar, şikâyet ve basın-yayın yoluyla bildirimde bulunulması zorunlu değildir. Bununla birlikte, maddi eser ve delillerin yetkili mercilerin bilgi ve görgüsüne ulaşmasını sağlamak da mümkündür ve suçun nitelikli hali olan maddi iftira kapsamında değerlendirilmesi açısından sonuç değişmeyecektir.³⁴¹

Diğer görüşe göre ise, burada fiilden kasıt, maddenin 1. fıkrasında belirtilen ve iftira suçuna vücut veren fiildir.³⁴² Maddi eser ve delillerin uydurularak iftirada bulunulması halinde de ihbar, şikâyet veya basın-yayın yoluyla yetkili makamlara bildirimde bulunulması gerekmektedir. Maddi eser ve delil uydurulması, suçun farklı bir işleniş biçimi olarak düzenlenmemiş, ilk maddede belirtilen eylemlere ek olarak yapılacak hareketlerdir. Bu şekilde işlenen suçta failin kastı daha yoğun, adaletin yanıltılma ihtimali daha yüksek, maddi gerçeğe ulaşmak ise daha zordur. Fail, maddi

---

³³⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1133.

³⁴⁰ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1133; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8062; ÖZBEK ve diğerleri, s. 1035; MALKOÇ, s. 4613.

³⁴¹ MALKOÇ, s. 4613.

³⁴² ÜNVER, s. 101.

eser ve delilleri uydurduğu halde henüz yetkili makama ihbar veya şikâyette bulunmamış ya da basın yayın yoluyla hukuka aykırı fiil isnadı yapılmamışsa, suçun oluşmadığı kabul edilmeli, ispatlandığı takdirde eylemin teşebbüs aşamasında kaldığı düşünülmelidir.³⁴³

Maddi eser ve delillerin uydurulması fakat ihbar ve şikâyet yapılmaksızın, soruşturmaya yetkili makamların bu delil ve eserlere ulaşip soruşturmaya başlamaları halinde iftira suçunun oluşmadığını kabul etmek suçun düzenleniş amacına uygun düşmez. Hukuka aykırı fiil isnadı yapılmış, masum kişiler hakkında soruşturmaya başlanmış ve işlenmemiş bir suç yüzünden adli makamlar meşgul edilmiştir. Failin, maddi eser ve delilleri uydurduktan sonra amacına ulaşmak için genelde ihbar veya şikâyet yoluyla bildirimde bulunması normaldir. Bu durumda tek suç vardır ve TCK m. 267/2 uygulanır. Bildirimde bulunmadan önce eser ve delillerin soruşturmaya yetkili merciler tarafından bulunması ya da failin eser ve delilleri soruşturmaya yetkili mercilerin eline geçecek nitelikte uydurması da mümkündür. Bu durumlarda iftira suçunun işlendiğini kabul etmek gerekir. Maddi iftira açısından, maddi eser ve delillerin uydurulması fakat ihbar ve şikâyette bulunulmaması, yetkili mercilerin de bu eser ve delillere ulaşmaması halinde eser ve delillerin iftira etmek amacıyla uydurulduğu ispatlanırsa suça teşebbüs söz konusudur.

3.1.2. Mağdur Hakkında Tutuklama ve Gözaltı Dışında Başka Bir Koruma Tedbirine Başvurulması

TCK m. 267/3'de düzenlenen nitelikli hal, iftira suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış biçimidir. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış suçlarda failin, suç işlerken

---

³⁴³ MERAN, s. 193.

kastettiği neticeden daha ağır veya başka bir netice gerçekleşmektedir.³⁴⁴ Üçüncü fıkraya göre, yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş mağdurun aleyhine olarak bu fiil nedeniyle gözaltına alma ve tutuklama dışında başka bir koruma tedbiri uygulanmışsa, birinci ve ikinci fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ceza Muhakemesi Kanununda, koruma tedbiri olarak öngörülen ve gözaltı ile tutuklama dışında kalan tüm tedbirler bu fıkra kapsamına girmektedir.³⁴⁵ Gözaltına alma ve tutuklama dışındaki koruma tedbirleri olarak yakalama, adli kontrol, arama, el koyma, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasını sıralayabiliriz. Söz konusu koruma tedbirleri hakkında karar alınması yeterli değildir, madde metninden de anlaşıldığı üzere uygulanmış olması gerekmektedir.

Suçun üçüncü fıkrada düzenlenen nitelikli halinin uygulanabilmesi için söz konusu koruma tedbirlerinin uygulanmış olmasının yanı sıra mağdur hakkında yüklenen fiili işlemediğinden dolayı beraat veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması gerekmektedir. Suç isnat edilen kişi hakkında mahkûmiyet kararı verilmesi halinde bu nitelikli halin uygulanabilmesi mümkün değildir.³⁴⁶ Maddede beraat veya kovuşturma kararının kesinleşmesinden söz edilmemesine rağmen ağırlatıcı sebebin uygulanabilmesi için söz konusu kararların kesinleşmiş olması gerekmektedir.³⁴⁷

---

³⁴⁴ ÖZGENÇ, **Ceza Genel**, s. 278.

³⁴⁵ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8069.

³⁴⁶ PARLAR/HATİPOĞLU, **Türk Ceza**, s. 3856.

³⁴⁷ ÜNVER, s. 103.

3.1.3. Mağdurun Tutuklanması veya Gözaltına Alınması

İsnat edilen hukuka aykırı fiil sebebiyle hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılan mağdurun, bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması ve yüklenen fiili işlemediğinden dolayı beraat kararı veya kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş olması durumunda iftira eden, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulur. 4. fıkra maddi ıçtima hükmü niteliğindedir; bu eylem nedeniyle failin cezası arttırılmamakta, fail kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan da cezalandırılmaktadır.³⁴⁸ Bu durumda fail iftira suçundan doğrudan fail olarak; m. 109'da düzenlenen *kişiyi hürriyetinden yoksun kılma* suçundan ise dolaylı fail olarak sorumlu tutulmaktadır. Suç ve cezalarda kanunilik ilkesi gereği, gözaltı ile sonuçlanmayan yakalama tedbiri nedeniyle bu fıkranın değil 3. fıkranın uygulanması gerekmektedir.³⁴⁹

Söz konusu ağırlatıcı sebebin düzenlenmesi, mağdurun tutuklanmasına sebebiyet verse de iftiranın konusunu oluşturan isnadın tek olması ve bir fiile iki defa ceza verilemeyeceği gerekçeleriyle eleştirilmektedir.³⁵⁰ Bir başka eleştiri de fıkroda yer bulan dolaylı faillik ifadesi yüzünden yapılmaktadır. TCK m. 37/2'ye göre suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Dolaylı faillik, akıl hastasının veya bir küçüğün suçta araç olarak kullanılması durumlarında söz konusu olabilir.³⁵¹ İftira eylemi sonucunda bir kimsenin gözaltına

---

³⁴⁸ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8069.

³⁴⁹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8069.

³⁵⁰ SOYASLAN, s. 721.

³⁵¹ YILDIRIM, s. 89.

alınması veya tutuklanmasına yol açılması eyleminde bir başka kimsenin hürriyeti sınırlama suçunda araç olarak kullanılması söz konusu değildir.³⁵²

3.1.4. Mağdur Hakkında Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis Veya Müebbet Hapis Cezasına Hükmedilmiş Olması

TCK m. 267/5'e göre, iftira eylemi sebebiyle, mağdur ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûm edilmişse, fail hakkında yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fıkranın uygulanabilmesi için mağdur hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi gerekmektedir³⁵³ ancak cezanın infazına başlanması şart değildir.

267 maddenin 5. fıkrasında, yukarıdaki düzenlemenin yanı sıra “mağdurun süreli hapis cezasına mahkûmiyeti halinde, failin mahkûm olunan cezanın üçte ikisi kadar hapis cezasına mahkûm edileceği” yönünde bir hüküm bulunmaktaydı. Bu düzenleme temel ceza ile orantısız ve hatalı olması bakımından doktrinde eleştirilmekteydi.³⁵⁴ Anayasa Mahkemesi, eleştirilen düzenlemeyi ceza adaletine uygun olmayan sonuçlar doğuracağı gerekçesiyle iptal etmiştir.³⁵⁵ Ancak mağdur

---

³⁵² MERAN, s. 194.

³⁵³ ÜNVER, s. 104.

³⁵⁴ “Mağdur üç yıl süreli hapse mahkûm olmuşsa, beşinci fıkraya göre verilecek ceza iki yıldır. Halbuki zaten hâkimin birinci fıkra uyarınca dört yıla kadar cezayı tayin etme imkanı mevcuttur.” ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1142; Aynı yönde, YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8070.

³⁵⁵ “İşlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişinin 5237 sayılı Kanun'un 267. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüşken, anılan Kanun'un 267. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereğince iftira neticesinde mağdurun yargılanıp hapis cezasıyla cezalandırılmasına neden olan sanık hakkında ise mahkûm olunan hapis cezasının üçte ikisi kadar hapis cezası öngörülmesi, sanıklar açısından ceza adaletine uygun olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin, sanığın hukuka aykırı bir fiili mağdura isnat etmesinden ibaret eylemini gerçekleştirmesi durumunda mağdur hakkında bu iftira nedeniyle

sürelî hapis cezasına mahkûm edilmişse, adliyenin ve kişilerin menfaatlerinin ihlal derecesi suçun basit haline göre daha şiddetli olduğundan bu durumun temel ceza da göz önüne alınarak orantılı bir şekilde yeniden ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmesi isabetli olacaktır. Anayasa Mahkemesi de düzenlemeyi zaten öngörülen yaptırımın hatalı olması sebebiyle iptal etmiştir.

3.1.5. Mağdurun Mahkûm Olduğu Hapis Cezasının İnfazına Başlanması

Altıncı fıkrada, mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanmış ise, beşinci fıkraya göre verilecek cezanın yarısı kadar arttırılacağı düzenlenmiştir. Bu hüküm mağdur, ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş ve cezanın da infazına başlanılmışsa uygulama imkânı bulabilecektir. Ancak mağdur sürelî hapis cezasına mahkûm edilmişse altıncı fıkranın uygulanabilirliği tartışmaya açıktır.

Altıncı fıkra metninde mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanması esas alınmış, ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasının infazına başlanması şeklinde bir sınırlama getirilmemiştir. Ancak cezanın arttırılmasında, beşinci fıkraya göre verilecek ceza esas alınmıştır. Beşinci fıkra da, Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı sonrası sürelî hapis cezaları bakımından uygulanabilir değildir. Bu durumda, beşinci fıkrada, sürelî hapis cezalarına mahkûmiyet açısından bir düzenleme bulunmadığı için sürelî hapis cezalarının infazına başlanması halinde cezanın arttırımı hususunda bir boşluk söz konusudur.

---

soruşturma ve kovuşturma yapılmış olmasına bakılmaksızın sanık asgari bir yıl hapis cezası ile cezalandırılacakken; iftira neticesinde mağdurun işlemediği bir suçtan yargılanıp üstelik hapis cezasıyla cezalandırılmasına neden olan sanık ise, itiraz konusu kural uyarınca (mahkûm olunan cezanın üçte ikisi) asgari yirmi günden başlayan hapis cezası ile cezalandırılacaktır.” Anayasa Mahkemesi 10.04.2013 tarihli 2013/14 E, 2013/56 K sayılı kararı (www.anayasa.gov.tr).

Cezanın infazına başlanmış olmasını ağırlaştırıcı sebep olarak görmek yerinde ve gerekli olduğundan kanun koyucunun yeni bir düzenleme ile bu belirsizliği gidermesi gerekmektedir.

Hapis cezasının infazına başlanmasından kasıt, hakkında kesinleşmiş müebbet hapis veya ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası bulunan hükümlünün 5275 sayılı kanunun 21. maddesi uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı emriyle ceza infaz kurumuna gönderilmesi ve kuruma alınmasıdır.³⁵⁶ Kanun koyucu, mağdur hakkında hapis cezasının infazına başlanmış olmasını düzenlemekle yetindiği için hapis cezasının bir gün veya daha az süreli infazı dahi, bu fıkranın uygulanması için yeterli olacaktır.³⁵⁷

3.2. Etkin Pişmanlık

Etkin pişmanlık hükümleri, iftira suçu açısından da uygulanabilmektedir. İftira suçuyla ilgili olarak etkin pişmanlık hükümleri TCK m. 269'da "*iftiradan dönmek*" şeklinde ifade edilerek yer bulmuştur. Etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, masum kişi hakkındaki asılsız ihbarından rücu eden, "*gerçeğe dönen*" iftiracının bu beyanı açık olmalı ve rücu (pişmanlık) her türlü tereddütten uzak şekilde gerçekleşmelidir.³⁵⁸ Failin iftiradan dönmüş sayılabilmesi için isnadından geri döndüğünü ifade etmesi yeterli olup, mutlaka iftira ettiğini söylemiş olması gerekmez.³⁵⁹ Ancak rücu, suçu ikrarı gerektirdiğinden, suçu inkâr eyleminin varlığı

---

³⁵⁶ PARLAR/HATİPOĞLU, *Türk Ceza*, s. 3856.

³⁵⁷ ÜNVER, s. 104; MAJNO, s. 253.

³⁵⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1154; ÖNDER, s. 313.

³⁵⁹ Yargıtay CGK. 1982/4-332E, 1982/387K: "*Sanık; kendisine ait aracı müştekiye satarak teslim ettiğini duruşmada kabul ve ifade ettiğine göre; bu husus ilk isnadından rücu ettiğini açıkça gösterir*

halinde etkin pişmanlık hükümleri uygulanmaz.³⁶⁰ Sadece şikâyetin geri alınması, iftiradan dönme olarak değerlendirilemez.³⁶¹ Şikâyet üzerine başlayan soruşturmada, failin isnadından vazgeçip gerçeği söylemesi iftiradan dönme anlamına gelir.³⁶² Failin, telkin veya tehdit sonucu veya başka bir saikle gerçeğe dönüp, sonra bu beyanının doğru olmadığını ileri sürerek tekrar önceki iddialarına dönmesi durumunda, etkin pişmanlık hükümleri uygulanmaz.³⁶³

TCK m. 269'da etkin pişmanlığa ilişkin, isnat edilen hukuka aykırı fiilin suç veya idari yaptırım gerektiren eylem olmasına göre hükümler yer almaktadır. Isnat edilen hukuka aykırı fiilin suç olması halinde etkin pişmanlık, soruşturma başlamadan önce, soruşturma başlayıp kovuşturma başlamadan önce, kovuşturma başlayıp hüküm verilmeden önce, hükmün verilip kesinleşmesinden önce ve cezanın infazından önce iftiradan dönülmesi şeklinde her bir farklı duruma göre ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Ayrıca idari yaptırıma karar verilmeden önce ve idari yaptırım uygulandıktan sonra iftiradan dönülmesi halleri ve basın yayın yoluyla işlenen iftira suçları için etkin pişmanlık hükümleri de maddede yer almaktadır.

3.2.1. Adli veya İdari Soruşturma Başlamadan Önce İftiradan Dönülmesi

Failin, mağdur hakkında adli veya idari soruşturma başlamadan önce, iftirasından dönmesi halinde, fail hakkında iftira suçundan dolayı verilecek cezanın beşte dördü indirilir (TCK m. 269/1). CMK m. 2'de soruşturma süreci, yetkili mercilerce suç

---

niteliktedir. Sanıktan ayrıca "iftira etmişim" tarzında bir sözü kullanmasını beklemek yasaya uygun bir yorum sayılamaz. (www.kazanci.com).

³⁶⁰ Yargıtay İBGK. 21.01.1959, 1957/12E, 1959/3K. (www.kazanci.com).

³⁶¹ EREM, **Türk Ceza**, s. 1529.

³⁶² Yargıtay 4. CD. 2009/18758E, 2011/19796K (www.kazanci.com).

³⁶³ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8138.

şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evre olarak tanımlanmaktadır. Bazı yazarlarca, bu tanım doğrultusunda uygulama yapıldığı takdirde, adli soruşturma başlamadan önce iftiradan dönülmesi neredeyse imkânsız hale geleceğinden bu etkin pişmanlık düzenlemesinin uygulama imkânı bulamayacağı şeklinde eleştiriler yapılmaktadır.³⁶⁴ Bu konuda Yargıtay, mağdur hakkındaki isnadın kollukta kayda geçirilmesi işleminin soruşturmanın başlangıcı sayılmayacağını, bu kayıttan sonra, öğrenilen suça ilişkin bir soruşturma işlemi başlatıldığı ana kadar gerçekleşen etkin pişmanlıkta ilk fıkranın uygulanacağını kabul etmiştir.³⁶⁵ İftira ile yüklenen suçun ilgili makam tarafından öğrenilmesinden sonra ancak soruşturma ile ilgili herhangi bir işlem yapılmadan önce iftiradan dönülmesi halinde fail, bu fıkra doğrultusunda etkin pişmanlıktan faydalanır.³⁶⁶

---

³⁶⁴ “Bu tanımdan hareket edildiği takdirde soruşturmaya yetkili merciin suç şüphesini öğrendiği tarih olarak; kolluk görevlileri veya Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan ihbar veya şikayet üzerine, bu konuya ilişkin dilekçenin ya da ifadenin tutanağa yazıldığı an, suç şüphesinin öğrenildiğinin kabul edilmesi gerekecektir.” ÖZBEK ve diğerleri, s. 1037.

³⁶⁵ Yargıtay 4. C.D. 09.11.2009 tarihli, 2009/3332E, 2009/18115 K: “Kolluk tarafından önleme araması yapıldığı sırada, üzerinde ruhsatsız tabanca ele geçirilen sanığın, narkotik büro tarafından arandığı için yanında kimlik taşımadığı ve polis tarafından yakalanınca yeğenine ait kimlik bilgilerini verdiği, ancak karakola gidince pişman olarak ve gerçeğin nasıl olsa ortaya çıkacağını düşünerek 2-3 saat içinde gerçek kimliğini açıkladığı yönündeki savunması ile tüm tutanakların sanığın gerçek kimliğine göre düzenlenmiş olması ve sanığın kimliğinin parmak izi incelemesine göre saptandığına ilişkin bir kanıt bulunmaması karşısında, kimlik bilgileri kullanılan mağdur hakkında soruşturmaya geçilmediği de göz önüne alınarak, sanık yararına TCK.nın 269.maddesi uyarınca etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiği gözetilmelidir.” (www.kazanci.com).

³⁶⁶ Yargıtay 4. CD. 2007/9315E, 2009/5487K: “İftiraya konu ifadenin alındığı tarihin ertesi günü sanığın suçlamasından dönmesi ve mağdur polislerin daha sonra sorgularının yapılmış olması karşısında, adli soruşturma başlamadan önce iftiradan dönüldüğü” (www.uyap.gov.tr).

İdari soruşturmalar açısından ise soruşturma ve kovuşturma ayrımı olmadığı için, disiplin amirinin soruşturmaya başlama emri vermesi anını esas almak gerekir.³⁶⁷

3.2.2. Kovuşturma Başlamadan Önce İftiradan Dönülmesi

Maddenin 2. fıkrasındaki düzenleme doğrultusunda fail, mağdur hakkında kovuşturma başlamadan önce iftiradan dönerse, iftira suçundan dolayı verilecek cezanın dörtte üçü indirilir. Soruşturma başladıktan sonra ancak kovuşturma başlamadan önce iftiradan dönülmesi halinde bu fıkra uygulama imkânı bulur.³⁶⁸ CMK m. 2'ye göre kovuşturma, iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade etmektedir.

CMK m. 174/1 uyarınca mahkeme tarafından, iddianamenin ve soruşturma evrakının verildiği tarihten itibaren on beş gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler incelendikten sonra, eksik veya hatalı noktalar belirtilmek suretiyle Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilebilir. On beş günlük süre sonunda iade edilmeyen iddianame kabul edilmiş sayılır. İddianame kabul edilmeden kovuşturma evresinin başladığı söylenemeyeceğinden iddianamenin iadesinden sonra iftiradan dönülmesi halinde de 269. maddenin 2. fıkrası uyarınca ceza indirimine gidilmesi gerekir.³⁶⁹

---

³⁶⁷ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 981; ÖZBEK ve diğerleri, s. 1036.

³⁶⁸ Yargıtay 1. CD. 2010/3109E, 2010/4646K: “Sanıkların, B.P. nin sorumlu olduğunu ileri sürerek karakola şikâyette bulunduğu, B.P. hakkında soruşturma başlatıldığı, soruşturma devam ettiği sırada henüz kovuşturmaya geçilmeden pişmanlık gösterip iftiradan döndüğü ve B'nin suçsuz olduğunu söylediği anlaşılacakla, soruşturma aşamasında iftiradan dönen sanıklar hakkında etkin pişmanlık nedeniyle 5237 sayılı TCK.nun 269. maddesinin 2. fıkrası ile temel cezadan 2/3 oranında indirim yapılması” (www.uyap.gov.tr).

³⁶⁹ MERAN, s. 224.

3.2.3. Mağdur Hakkında Hüküm Verilmeden Önce veya Mağdurun Mahkûmiyetinden Sonra veya Cezanın İnfazına Başlandıktan Sonra İftiradan Dönülmesi

TCK m. 269/3'de etkin pişmanlığın, kovuşturma başladıktan sonra yapıldığı evreye göre üçlü bir ayırım yapılmaktadır. Etkin pişmanlığın, a) mağdur hakkında hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi; b) mağdurun mahkûmiyetinden sonra gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın yarısı; c) hükmolunan cezanın infazına başlanması halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilebilir. İlk iki fıkrada belirtilen evrelerde iftiradan dönülmesi halinde cezanın belirtilen oranlarda indirileceği öngörülmüşken, 3. fıkrada ise cezanın indirilebileceği belirtilmiştir. Yani ilk iki fıkranın uygulanması halinde indirim yapılması zorunlu olup, 3. fıkra kapsamındaki indirimler hâkimin takdir yetkisine bırakılmıştır.

İftiradan dönülmesi, ilk derece mahkemesindeki yargılama esnasında hüküm verilmeden evvel gerçekleşirse a) bendi uygulanacaktır. Mahkemece verilen hükmün beraat, davanın reddi ve düşmesi kararı ya da mahkûmiyet olmasının önemi yoktur, mühim olan etkin pişmanlığın hükümden önce gerçekleşmesidir.³⁷⁰

Etkin pişmanlık, ilk derece mahkemesince mağdur hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün kesinleşmesinden sonra gerçekleşirse b) bendi uygulanabilecektir.³⁷¹

Mağdur hakkında infaza başlandıktan yani mağdur cezaevine alındıktan sonra iftiradan dönülürse c) bendi uygulama imkânı bulabilecektir. Mağdurun cezaevinde bir gün bile geçirmesi infaza başlanmış olduğu anlamına gelecektir.

---

³⁷⁰ MERAN, s. 224.

³⁷¹ Kararın kesinleşmesine gerek olmadığına dair görüş için bkz, MERAN, s. 224.

Hükmedilen hapis cezasının ertelenmesi durumunda da, TCK m. 51'in son fıkrası uyarınca “*ceza infaz edilmiş sayılacağı*” için c) bendinin uygulanması yoluna gidilmelidir.³⁷² Buna karşılık “hükümün açıklanmasının geri bırakılması” söz konusuysa, ortada henüz verilmiş veya açıklanmış bir hüküm bulunmadığından a) bendi uyarınca indirimle gidilmelidir.³⁷³

3.2.4. İsnat Edilen Fiilin İdari Yaptırım Gerektiren Bir Fiil Olması

TCK m. 269/4'e göre, iftiranın konusunu oluşturan münhasıran idari yaptırım uygulanmasını gerektiren fiil dolayısıyla; idari yaptırıma karar verilmeden önce etkin pişmanlıkta bulunulması halinde, verilecek cezanın yarısı, idari yaptırım uygulandıktan sonra etkin pişmanlıkta bulunulması halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilebilir. Yüklenen hukuka aykırı fiilin sadece idari yaptırım gerektirir nitelikte olması gerekmektedir. Bu fıkra kapsamındaki indirimler de hâkimin takdirine bağlıdır.

3.2.5. Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen İftira Suçunda Etkin Pişmanlık

TCK m. 269/5'de, basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçunda etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanılabilmesi için, bunun aynı yöntemle yayınlanması gerektiği düzenlenmiştir. Fıkra metninde belirtilen “*bunun*” kelimesi ile kastedilen iftiradan dönmeye ilişkin etkin pişmanlık davranışıdır.³⁷⁴ Aynı yöntemle yayınlanıp yayınlanmadığına ilişkin takdir yetkisi hâkime aittir.³⁷⁵

---

³⁷² “Gerçekten TCK bakımından deneme süresi sorunsuz tamamlanırsa, ceza infaz edilmiş sayılır. Demek ki TCK sisteminde, erteleme kararı verilmiş olsa da, deneme süresinin başlamasıyla infaz da başlamış sayılmalıdır.” TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 982.

³⁷³ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 982.

³⁷⁴ ÜNVER, s. 113.

³⁷⁵ MERAN, s. 225.

Fıkranın ilk düzenlemesinde basın ve yayın yoluyla işlenen iftira suçları açısından etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanamayacağı ifadesi yer almaktaydı. Bu husus, doktrin ve basın çevrelerince eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle çok eleştirilmiştir.³⁷⁶ Bunun üzerine 29.06.2005 tarihli 5377 sayılı kanunun 31. maddesi ile değişikliğe gidilerek düzenleme güncel halini almıştır.

5187 sayılı Basın Kanunu m. 14'de, yayından zarar gören kişinin istemi üzerine *düzeltilme ve cevap* yayınlanacağı düzenlenmiştir.³⁷⁷ Ancak TCK m. 269'da düzenlenen etkin pişmanlık hallerinden faydalanabilmek için mağdurun istemi olmaksızın, failin iftiradan dönme niteliğindeki beyanlarını kendiliğinden yayınlamış olması gerekir.³⁷⁸

3.3. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

3.3.1. Teşebbüs

Türk Ceza Kanunu'nda, suça teşebbüse ilişkin hükümler 35. maddede düzenlenmiştir. Teşebbüse ilişkin hükümler, failin özel kısımda düzenlenen bir suçu işlemeye yönelik harekete geçmesi ancak tamamlayamaması durumlarında uygulanabilecektir.³⁷⁹ Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle

---

³⁷⁶ ÜNVER, s. 113.

³⁷⁷ “Sürelî yayınlarda kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin yayım tarihinden itibaren iki ay içinde göndereceği suç unsuru içermeyen, üçüncü kişilerin hukuken korunan menfaatlerine aykırı olmayan düzeltme ve cevap yazısını; sorumlu müdür hiçbir düzeltme ve ekleme yapmaksızın, günlük sürelî yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer sürelî yayınlarda yazıyı aldığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayınlamak zorundadır.” Basın Kanunu m. 14/1.

³⁷⁸ MERAN, s. 225-226.

³⁷⁹ İPEKÇİOĞLU, Pervin: **Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009, s. 35.

doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulacaktır. Bu doğrultuda teşebbüsün oluşabilmesi için, suç işleme kastının bulunması, suçu işlemeye yönelik eylemlerin sonucu meydana getirmeye elverişli olması, suçun icrasına başlanması ve suçun failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaması gerekmektedir. Doğrudan suçun işlenmesine yönelik elverişli hareketlerin yapılmaması durumunda, fiilin maddi unsuru bulunmadığından teşebbüs mevzu bahis değildir.³⁸⁰ Araçların veya yapılan hareketlerin elverişsiz olması, icrasına başlanan suçun maddi konusunun bulunmaması halinde faile ceza vermek mümkün değildir.³⁸¹

Mülga 765 sayılı TCK'daki düzenleme açısından, bu suç tam teşebbüse elverişli olmamakla birlikte, eksik teşebbüse elverişli bir suçtu.³⁸² 5237 sayılı TCK'da eksik teşebbüs-tam teşebbüs ayrımı kaldırılmıştır. İftira, tehlike suçudur ve tehlike suçlarında, korunan hukuki menfaat açısından sadece tehlikenin doğması yeterli olmaktadır.³⁸³ İftira suçu, zarar meydana gelmesine gerek olmaksızın ihbar ve şikâyetin yetkili makamın bilgisine ulaşmasıyla, basın yayın yoluyla işlenmesi durumunda da yayının yapılmasıyla tamamlanmaktadır. Tartışmalı olmakla beraber iftira suçuna teşebbüs hükümleri uygulanabilir. İhbar ve şikâyete ya da basın yayın araçlarıyla yayın eylemine ilişkin icra hareketlerinin bölünebildiği ve failin iradesi dışında herhangi bir nedenle henüz tamamlanamadığı hallerde teşebbüs mümkündür.³⁸⁴ Savcılığa yazılmış ve suçsuz olduğu bilinen bir kimseye suç isnadını

---

³⁸⁰ İPEKÇİOĞLU, s. 46.

³⁸¹ İPEKÇİOĞLU, s. 83.

³⁸² ŞAHBAZ, s. 500.

³⁸³ İPEKÇİOĞLU, s. 183.

³⁸⁴ ÜNVER, s. 115; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8071; Basın yayın yoluyla teşebbüste farklı görüş için bkz. "Buna karşılık basın yoluyla işlenmesi durumunda Basın Kanunu m. 11/1 uyarınca

içeren mektubun yolda kaybolması veya yetkili makama ulaşmaması halinde ya da suçun eser ve delillerinin uydurulurken icra hareketlerine başlanıp da bitirilemediği takdirde teşebbüsten bahsedilebilir.³⁸⁵ Bu suçun ne zaman teşebbüs aşamasında kalacağını, suçun işlenmesinde tercih edilen tipik davranış modeline göre tespit etmek gerekir.³⁸⁶

Ayrıca iftira suçunda TCK m. 36'da düzenlenen *gönüllü vazgeçme* hali de mümkündür. Fail, asılsız suç isnadını içeren mektubunu Cumhuriyet Başsavcılığı'na götürmesi için arkadaşına verip de mektup henüz ulaştırılmadan arkadaşından geri alırsa gönüllü vazgeçmiş sayılır.³⁸⁷ Ancak mektup ulaştırıldıktan sonra, failin, yetkili makamlara isnadın gerçek dışı olduğunu bildirmesi, gönüllü vazgeçme çerçevesinde değil etkin pişmanlık hükümlerine göre değerlendirilir.³⁸⁸ Fail, maddi iftirada bulunmak maksadıyla eser ve delil uydurmak için resmi belgeyi sahte olarak düzenlemiş ancak iftira suçundan vazgeçmişse, sadece resmi belgede sahtecilik suçundan sorumlu tutulur.

3.3.2. İştirak

İftira suçu, iştirak bakımından bir özellik arz etmez ve iştirak ile ilgili genel hükümler uygulanır. TCK m. 37 uyarınca, iftira suçunu oluşturmaya yönelik eylemin birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesi durumunda, müşterek faillik söz konusudur. TCK m. 38 ve 39 doğrultusunda da, başkasını iftira suçunu işlemek için

---

suç yayının gerçekleştiği anda işlenmiş sayılacağından suça teşebbüsün mümkün olmaması gerekir.” TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 976; Tehlike ve sırf hareket suçlarında teşebbüse ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz, İPEKÇİOĞLU, s. 183 vd.

³⁸⁵ BAYRAKTAR, s. 200.

³⁸⁶ ÜNVER, s. 117.

³⁸⁷ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8071.

³⁸⁸ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 975.

ikna eden, suç kararını aldırان kişi azmettiren; iftira suçuna ilişkin eylemin icrasına yardım eden, suç kararını teşvik eden kişi ise yardım eden sıfatıyla suça iştirak etmiş sayılır.³⁸⁹

3.3.3. İçtima

İçtimaya ilişkin hükümler TCK m. 42, 43 ve 44'te düzenlenmiştir. İftira suçuna içtima hükümlerinin uygulanması çeşitli hallerde ortaya çıkabilir.

3.3.3.1. Aynı Mağdura Karşı İşlenen Eylemler Bakımından

Fail, tek ihbar veya şikâyet dilekçesiyle aynı mağdura birden fazla hukuka aykırı fiil isnat edebilir. Mülga TCK döneminde, Yargıtay'ın bu durumda tek suç oluşacağına dair verdiği kararlar bulunmaktadır.³⁹⁰ Doktrinde ileri sürülen ve bizim de katıldığımız görüşe göre ise isnat sayısı kadar iftira suçu oluşur.³⁹¹ Çünkü ihbar veya şikâyet dilekçesi tek olsa da birden fazla hukuka aykırı fiil isnadı yapılmış olması mağdur hakkında birden fazla soruşturma başlatılmasına neden olur. Her bir asılsız isnadın yol açtığı soruşturmalar bireyin ve adliyenin menfaatlerini ayrı ayrı ihlal eder. Bu soruşturmalar görevli olan farklı mercilerce yürütülebileceği gibi aynı merci tarafından da yürütülebilir. Ancak bu durum, soruşturma sayısının fazla olduğu ve yargılama sonucunda her bir isnat için ayrı ceza verileceği gerçeğini değiştirmez.

---

³⁸⁹ Yargıtay 4. CD. 2007/8386E, 2009/4386K: “Sanık İbrahim Ü.'nün olayın başlangıcından beri fikir ve eylem birliği içinde eşi Nuray Ü. ile iftira suçuna konu dilekçeyi hazırlayarak birlikte adliyeye gittiğinin anlaşılması karşısında; suç işleme kararını kuvvetlendirme niteliğinde bulunan eylemi nedeniyle” (www.kazanci.com).

³⁹⁰ Yargıtay 4. C.D. 27.12.1978, 6542/6609: “Bir dilekçe ile suçsuz bildiği katılana iki suç yükleyen sanığın eylemi tek suç oluşturur.” (ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1152).

³⁹¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1152; Karşı görüş, TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 976.

Failde, *bir suç işleme kararı* varsa TCK m. 43/1 uyarınca zincirleme suç hükümleri de uygulanabilecektir.³⁹²

Fail, belli bir mağdur hakkında aynı isnadını farklı yetkili makamlara ihbar ve şikâyet yoluyla bildirebilir. Bu durumda, isnat edilen suç aynı olduğundan tek iftira suçunun oluştuğunu kabul etmekteyiz.³⁹³ Söz konusu isnatlar farklı yerlerdeki yetkili makamlara bildirilmiş olsa dahi nihayetinde suçu yetkili olan makam soruşturmaya başlayıp takip edecektir. Aynı suç isnadının birden fazla makam tarafından soruşturulup birden fazla ceza verilmesi hukuken mümkün değildir, dosyalar yetkili mercie gönderilir ve birleştirilir. Buna karşın doktrinde, farklı yerlerde yapılan bildirimlerin ayrı bir soruşturma başlatılmasına neden olması durumunda TCK m. 43/1 uyarınca zincirleme suçla ilişkin esasların uygulanacağı da savunulmaktadır.³⁹⁴

Mağdur hakkında, aynı hukuka aykırı fiil isnadına ilişkin ihbarlardan birinin adli makamlara diğerinin idari makamlara yapılması da mümkündür. Bu durumda tek suç oluştuğu kanaatindeyiz. Çünkü farklı makamların sorumluluk alanlarına girse de esasında aynı fiil isnadı mevcuttur. Kaldı ki idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla yapılan hukuka aykırı fiil isnatları neticesinde idari makamlar soruşturmaya başlamış ve bilahare aynı isnat sebebiyle cezai takibat da gerektiğinden aynı hususta adli mercilerce de soruşturmaya başlanmış olabilir. Bu durumda tek isnat bulunduğu ve soruşturma konusu aynı hukuka aykırı fiil olduğu için tek suç oluştuğunu kabul etmek yerinde olur.

---

³⁹² YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8073; GERÇEKER, s. 2839.

³⁹³ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8072; GERÇEKER, s. 2839; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 977.

³⁹⁴ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1152.

Ayrıca mağdurun, aynı fiili farklı zamanlarda işlediğinin birden fazla ihbar veya şikâyette bulunularak isnat edilmesi veya aynı mağdur hakkında birden çok fiilin ayrı zamanlarda isnat edilmesi halinde ayrı suçlar oluşacaktır.³⁹⁵ Koşulları varsa zincirleme suça ilişkin hükümler uygulanma imkânı bulur. Buna karşılık isnat konusu olay aynı olmasına rağmen failin yaptığı hukuki nitelendirmede farklılık varsa yine tek fiilin bulunduğu düşünülmelidir.³⁹⁶ İsnat konusu olay sahibinin rızası dışında malını almaktan ibaretken, ilk ihbarda hırsızlık ikinci ihbarda aynı olaydan bahsedilip dolandırıcılık nitelemesi yapıldığında fiil bir tane olduğu için tek suç oluşur.

Bir başka ihtimalde fail, masum kimse hakkındaki asılsız isnatlarını aynı makam nezdinde tekrarlırsa, aynı suç işleme kararı söz konusu olduğu için zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır.³⁹⁷

3.3.3.2. Birden Fazla Mağdura Karşı İşlenen Eylemler Bakımından

Failin, tek fiille birden fazla kişiye hukuka aykırı fiil isnat etmesi durumunda TCK m. 43/2 uyarınca aynı maddenin 1. fıkrasındaki zincirleme suça ilişkin hüküm uygulanır. Yargıtay'ın kararları da bu yöndedir.³⁹⁸ Tek fiilden kastedilen, isnadın aynı ihbar veya aynı şikâyet veya yayınlı yapılmasıdır. Birden fazla kişiye isnad edilen hukuka aykırı fiillerin aynı veya farklı fiiller olması önemli değildir.

Tek bir suçlama ile birden çok şahsın suçlanması halinde, birden çok masum şahıs hakkında yine birden çok ceza kovuşturması imkânı yaratılmış ve dolayısıyla

---

³⁹⁵ GERÇEKER, s. 2839.

³⁹⁶ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8073.

³⁹⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1153.

³⁹⁸ Yargıtay 4. CD. 2007/9315E, 2009/5487K; Yargıtay 9. CD. 2013/1762E, 2013/7929K. (www.uyap.gov.tr); Yargıtay 4. CD. 2013/26612E, 2014/1652K. (www.kazanci.com).

devletin masum bireyler aleyhine ceza kovuşturması yapmadaki menfaati suçlanan şahıs sayısınca ihlal edilmiş olur.³⁹⁹ TCK m. 43’de bu durumda bir cezaya hükmedileceği ancak cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılacağı düzenlenmiştir. 765 sayılı TCK döneminde Yargıtay bu tür olaylarda mağdur sayısınca suçun oluştuğunu ve zincirleme suça ilişkin hükümlerin uygulanmayacağını kabul etmekteydi.⁴⁰⁰

İki mağdura yönelik iki ayrı ihbar dilekçesinin yetkili makama verilmesi durumunda ise failin, birden çok eylemde bulunduğu ve mağdur sayısınca suç oluştuğu kabul edilmelidir.⁴⁰¹

3.3.3.3. Diğer Suçlarla Birleşmesi

Fail, suçun maddi eser ve delillerini uydurarak iftirada bulunmuşsa ve uydurulan maddi eser ve deliller ayrı bir suç teşkil ediyorsa fikri içtima kuralları uygulanmayıp her suç için ayrı ceza verilecektir.⁴⁰² İftira için uyduşurucu madde temin edip mağdurun eşyaları arasına yerleştirilmesi, uyduşurucu madde bulundurmak TCK m. 191 uyarınca suç olduğu için bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Benzer şekilde fail, iftira eylemini özel veya resmi belgede sahtecilik yapmak suretiyle işlemişse TCK m. 212 gereği hem sahtecilik hem iftira suçundan dolayı cezalandırılacaktır.⁴⁰³

---

³⁹⁹ TOROSLU, *İftira Cürmünün*, s. 118.

⁴⁰⁰ Yargıtay 4. CD. 08.02.2000, 58/743. Yargıtay 4. CD. 25.02.2008, 2007/10621E, 2008/1788K. (YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8074).

⁴⁰¹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8073.

⁴⁰² MALKOÇ, s. 4619.

⁴⁰³ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8075; Yargıtay 11. CD. 2013/1436E, 2013/4435K. (www.uyap.gov.tr)

TCK m. 267/4'te, yüklenen fiili işlemediğinden dolayı hakkında beraat kararı veya kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmiş olan mağdurun bu fiil nedeniyle gözaltına alınması veya tutuklanması halinde; iftira edenin, ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçuna ilişkin hükümlere göre dolaylı fail olarak sorumlu tutulacağı düzenlenmiştir. Bu durumda fail hem iftira hem hürriyeti yoksun kılma suçuna göre cezalandırılır. Gözaltına alma veya tutuklama uygulanmadığı sürece yakalama, zorla getirme ve adli kontrol gibi diğer koruma tedbirleri bakımından bu hüküm uygulanmaz. Ayrıca mağdur, süreli veya süresiz hapis cezasına mahkûm edilip cezanın infazına başlanmışsa bu durum için benzer bir düzenleme bulunmadığından, fail hürriyeti yoksun kılma suçundan sorumlu olmaz. Artık m. 267/6 uyarınca suçun nitelikli haline göre ceza verilecektir.

Fail, işlenmemiş bir suç, belli bir kimseyi hedef almadan suç uydurma kapsamında yetkili makamlara ihbar ettikten sonra soruşturma veya kovuşturma devam ederken, bir başkasını fail olarak gösterebilir. Suç uydurma, yetkili makama yapılan ihbarla tamamlandığı için, sonraki aşamada bir başkasına suçun yüklenmesi durumunda failin hem suç uydurma hem iftira suçlarından cezalandırılması gerekir.⁴⁰⁴ Ancak suç uydurma fiili ile belli bir kişiye isnat çok yakın bir zaman diliminde gerçekleşiyorsa burada suç uydurma iftira suçuna dönüşmüş olacaktır.⁴⁰⁵

---

⁴⁰⁴ TOROSLU, Haluk: **Suç Uydurma Suçu**, Ankara Barosu Dergisi, 2013/1, s. 336.

⁴⁰⁵ DÜNDAR, s. 293; ÖZBEK ve diğerleri, s. 1046; Aksi görüş için bkz, *“Failin niyetinde esasen muayyen bir şahsa cürüm atfetmek kastı yoktur. İkinci safhada hırsızlık iddiasını teyit etmesi de karşısındaki maznunu zarara uğratmak için değil, yaptığı cürmün meydana çıkmaması içindir. Binaenaleyh burada ne iftira, ne yalan şahadet mevzuu olamaz. Yalnız böyle bir halde failin yalnız tasnie nispetle vahametine binaen ceza miktarını çoğaltmak icap eder.”* MAJNO, s. 244.

İftira edici davranışlar aynı zamanda mağdurun şeref, onur ve haysiyetini rencide edici nitelik taşırlar. Bu durumda hakaret suçunu da oluştururlar⁴⁰⁶ ancak TCK m. 44'te düzenlenen fikri içtima gereği en ağır cezayı içeren iftira suçuna ilişkin soruşturma yapılır.⁴⁰⁷ Failin, basın yoluyla bir kamu görevlisi hakkında masum olduğunu bilmesine rağmen yolsuzluk isnadında bulunması halinde hakaret ve iftira suçları bakımından fikri içtima hükümleri uygulanacaktır.⁴⁰⁸

Fail, hukuka aykırı fiil isnat ettiği kişi hakkında başlatılan soruşturmada bir başka şahsı tanık olarak göstermiş ve tanıklık eden kişi de gerçeğe aykırı olarak mağdurun suçu işlediğini beyan etmiş olabilir. Bu durumda iftira suçunun failinin, yalancı tanık tedarik etmesi, suçun maddi eser ve delillerini uydurduğu için maddi iftira olarak; tanığın gerçeğe aykırı beyanda bulunması ise yalan tanıklık suçu olarak değerlendirilmelidir.⁴⁰⁹

Asılsız hukuka aykırı fiil isnadını yetkili makamlar önünde yapan fail, sonradan başlatılan soruşturmada tanıklık yaparak asılsız isnadında ısrarcı olmuş olabilir. Doktrinde aksi görüşü savunanlar olsa da kanaatimizce bu durumda fikri içtima kuralı uygulanmalıdır.⁴¹⁰

Başlatılmış bir soruşturma veya davada tanıklık yapan kişi, tanıklık yaptığı konuyla alakalı olarak bir başkasına gerçeğe aykırı suç isnadında bulunursa ve bu

---

⁴⁰⁶ ERMAN, s. 234; ÖNER, s. 1140.

⁴⁰⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1153.

⁴⁰⁸ ÖZBEK ve diğerleri, s. 1041.

⁴⁰⁹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8075; Karşılaştığımız ÖNER, s. 1148.

⁴¹⁰ Aynı yönde, EREM, **Türk Ceza**, s. 1524; SOYASLAN, s. 719-720; Karşı görüş için bkz, YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8075; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 976.

durum sabit olursa yalan tanıklık suçundan sorumlu olur.⁴¹¹ Çünkü burada tanıklık maksadıyla hareket etmekte, ihbar ve şikâyet kastı bulunmamaktadır.⁴¹² Tanık, dava konusu dışına çıkıp adeta tanıklığı fırsat bilerek başkalarına suç isnadında bulunursa,⁴¹³ isnat edilen fiili mağdurun işlemediğini bilerek ihbar veya şikâyet kastı ile hareket ederse⁴¹⁴ her iki suç oluşur fakat fikri içtima gereği daha ağır cezayı gerektiren iftira suçundan sorumlu olur.

3.4. Yaptırım, Kovuşturma Ve Görevli Mahkeme

TCK 267/1'de düzenlenen suçun basit işleniş biçiminin yaptırımını bir yıldan dört yıla kadar hapis cezasıdır. Maddi iftira halinde ikinci fıkra uyarınca, birinci fıkraya göre belirlenen ceza yarı oranında arttırılacaktır. Beşinci fıkradaki neticesi sebebiyle ağırlaşmış nitelikli halde, mağdurun ağırlaştırılmış müebbet hapis veya müebbet hapis cezasına mahkûmiyeti halinde faile yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis cezası verileceği düzenlenmiştir. Maddenin üç ve altıncı fıkralarında, iftira sonucu meydana gelen neticelere göre faile verilecek cezanın nasıl arttırılacağı yer almaktadır. Dördüncü fıkroda ise mağdurun gözaltına alınması veya tutuklanması halinde failin ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan dolaylı fail olarak sorumlu tutulacağı ifade edilmiştir.

---

⁴¹¹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8074.

⁴¹² Yargıtay 4. CD. 2006/1001E, 2006/12551K: “Davanın hazırlık soruşturması sırasında tanık olarak verdiği yalan anlatımdan rücu ettiğinin anlaşılması karşısında, eylemin yalan tanıklık suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan ve tanık olarak dinlendiği sırada söylenen ve resmi makamlara yakınma niteliğinde bulunmayan sözlerin iftira suçunu oluşturmayacağı gözetilmeden yetersiz gerekçeyle hüküm kurulması” (www.kazanci.com).

⁴¹³ ÜNVER, s. 122; MALKOÇ, s. 4619; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8074.

⁴¹⁴ GERÇEKER, s. 2840.

Fail, iftira suçundan dolayı yapılan yargılama sonucunda 2 yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkûm edilmişse, kanunda aranan diğer koşulların da varlığı halinde CMK 231/5 uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Yargıtay kararlarına göre, mağdurun asılsız isnat sebebiyle uğradığı manevi zararın giderilmemesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması müessesesinin iftira suçu bakımından uygulanmasına engel teşkil etmez.⁴¹⁵

İftira suçunun soruşturması ve kovuşturması Cumhuriyet Savcılığınca genel hükümlere göre re'sen yapılır. Şikâyete bağlı suç değildir. 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 11. maddesi uyarınca asliye ceza mahkemeleri görevlidir. Aynı kanunun 12. maddesi doğrultusunda TCK m. 267/5 kapsamındaki neticesi sebebiyle ağırlanmış iftira suçları açısından ise görevli mahkemeler ağır ceza mahkemeleridir. Basın yayın yoluyla işlenen iftira suçlarında, bir yerde birden fazla ağır ceza veya asliye ceza mahkemesi varsa, bunlardan iki numaralı olan mahkeme görevlidir (5187 sayılı Basın Kanunu m. 27/2).

CMK m. 143/3 uyarınca, iftira konusunu oluşturan suç nedeniyle gözaltına alınma ve tutuklama halinde devlet, suçsuz kişiye ödediği tazminata ilişkin olarak iftira edene rücu eder.

---

⁴¹⁵ Yargıtay 4. CD. 2011/1197E, 2012/693K: "İftira suçunda giderilmesi gereken ölçülebilir, belirlenebilir (somut) maddi bir zarar oluşmaması, manevi zararın ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının uygulanmasına engel teşkil etmemesi karşısında "şikâyetçinin zararının karşılanmamış olması" biçimindeki gerekçeyle anılan madde hükmünün uygulanmaması" (www.uyap.gov.tr); Aynı yönde, Yargıtay 4. CD. 2011/14475E, 2012/28769K; Yargıtay 4. CD. 2010/16623E, 2012/13847K (www.uyap.gov.tr).

3.5. İftira Suçunda Zamanaşımı

765 sayılı mülga TCK döneminde, iftira suçunda zamanaşımı, ani suç olması sebebiyle m. 103 uyarınca suçun tamamlandığı anda başlamaktaydı.⁴¹⁶ Bu durum mağdur cezaevindeyken zamanaşımının fail lehine işlemesi sebebiyle eleştirilmekte hatta sırf bu mahsuru bertaraf etmek için iftira suçunun mütemadi suç sayılması gerektiği savunulmaktaydı.⁴¹⁷

5237 sayılı TCK m. 66/6, dava zamanaşımını düzenleyen genel hüküm olup tamamlanmış suçlarda zamanaşımının suçun işlendiği günden itibaren başlayacağını ifade etmektedir. Mülga kanun dönemindeki eleştiriler göz önüne alınarak iftira suçuna ilişkin zamanaşımının ne zaman başlayacağı TCK m. 267/8'de yer alan özel bir hükümlerle belirlenmiştir. Buna göre iftira suçundan dolayı dava zamanaşımı, mağdurun fiili işlemediğinin sabit olduğu tarihten başlar. İsnat edilen suç dolayısıyla yapılan kovuşturma sonucu hükmün kesinleşmesiyle, iftiranın sabit olabileceği ve dolayısıyla takibata girişileceği aşikâr olduğundan kanun koyucu böyle bir düzenleme yapma gereği duymuştur. Zamanaşımının suçun işlendiği tarihte başladığı kabul edilseydi, mağdur hakkında açılan dava devam ederken, iftira suçunun faili, zamanaşımından yararlanarak ceza yaptırımından kurtulabilirdi. Mağdur hakkındaki soruşturma, kovuşturmaya yer olmadığı kararı ile sonuçlanmışsa bu kararın kesinleştiği tarihten; açılan dava beraat kararıyla sonuçlanmışsa beraat kararının kesinleştiği tarihten itibaren zamanaşımı başlayacaktır.⁴¹⁸ Zamanaşımının süresi ise iftira suçunun işleniş biçimi doğrultusunda verilecek ceza esas alınarak TCK 66. maddenin 1. ve 3. fıkraları doğrultusunda belirlenecektir.

⁴¹⁶ Yargıtay CGK. 1998/4-81E, 1998/144K (www.kazanci.com).

⁴¹⁷ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 21.

⁴¹⁸ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8077.

3.6. Benzer Suçlardan Farkı

Suç uydurma suçu, TCK m. 271’de düzenlenmiş olup fail, işlenmediğini bildiği bir suçu, yetkili makamlara işlenmiş gibi ihbar etmekte ya da işlenmeyen bir suçun delil veya emarelerini soruşturma yapılmasını sağlayacak biçimde uydurmaktadır. Suç uydurma suçunun hukuki konusu, devletin adli faaliyetinin normal ve düzgün çalışmasındaki menfaati olarak kabul edilmektedir.⁴¹⁹ İftira suçu ile “suç uydurma” suçu arasındaki belirleyici fark, iftira belli bir kimseye, kim olduğu bilinen birine isnatta bulunma olduğu halde suç uydurmada fail işlenmediğini bildiği bir suçu ihbar veya şikâyetle yetinmekte, belli bir şahsa isnatta bulunmamaktadır.⁴²⁰ Ayrıca yeni kanun düzenlemesine göre bir diğer fark da; iftira suçu için hukuka aykırı bir fiil isnadı yeterliyken, suç uydurmada uydurulan fiilin mutlaka suç teşkil etmesi gereklidir.

Suç uydurmada belli bir fail veya faillerden söz edilmediği gibi, ortaya konan deliller de kolayca bir faile götürecek durumda değildir, yani belirli bir kimse hedef alınmış, gösterilmiş değildir.⁴²¹ Uydurulan suçun belli olmayan, belirlenemeyen kişilere yüklenmeye çalışılması durumunda, iftira suçu değil suç uydurma suçu oluşacaktır. Suç uydurmada, bildirim konusu eylemin herhangi bir şekilde gerçekleşmemiş olması gerekirken; iftirada suçun gerçekleşip gerçekleşmemesi önemli değildir,⁴²² var olan bir suç için de failin masum olduğunu bildiği bir kişiye

---

⁴¹⁹ TOROSLU, Haluk; s. 322.

⁴²⁰ “Bu cürüm ile iftira arasındaki fark cürüm tasniinde itham, muayyen kimselere karşı vaki ve masum bir kimseyi mahkum etmek kastı da mevcut olmadığı halde iftirada her iki cihetin mevcut olmasından ibarettir.” MAJNO, s. 244.

⁴²¹ GÖZÜBÜYÜK, s. 486; MALKOÇ, s. 4602.

⁴²² GÖZÜBÜYÜK, s. 486.

suç isnat etmesi iftira kapsamına girer.⁴²³ Suç uydurmada, yalnızca adliyeye ilişkin varlık veya menfaatler ihlal edilirken, iftira suçunda haksız yere suçlanan kimsenin menfaatleri de ihlal edilmektedir.⁴²⁴

TCK m. 270’de düzenlenen suç üstlenmede, fail, işlemediği bir suçu işlediğini (ister azmettiren-fail; isterse yardım eden olarak katıldığını) bildirmektedir. Görüldüğü üzere yaptırıma tabi tutulan fiil, “*kendi kendine iftira*”dan başka bir şey değildir.⁴²⁵ İftirada hukuka aykırı fiil isnadı bir başkasına yapılıyorken, suç üstlenmede fail, işlemediği suçu kendisi yüklenmektedir. Suç üstlenmede, failin kendisine isnat ettiği eylem suç teşkil etmeli iken, iftiranın kapsamına sadece suç değil hukuka aykırı fiiller de girmektedir. Kanun koyucu, failin üstsoy, altsoy, eşini veya kardeşini cezadan kurtarmak amacıyla suç üstlenme suçunu işlemesini, 270. madde doğrultusunda daha az cezayı gerektiren veya cezayı ortadan kaldıran şahsi cezasızlık sebebi olarak düzenlemiştir.

İftira suçu çeşitli yönleri bakımından *hakaret suçundan* da farklılıklar arz etmektedir. TCK m. 125’de düzenlenen hakaret suçunda, bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat edilmesi veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırılması cezalandırılmaktadır. Hakaret suçlarının koruduğu hukuki yarar *şeref ve sosyal saygınlık* iken,⁴²⁶ iftira suçunda bireyin menfaatlerinin yanı sıra adliyenin menfaatleri de korunmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz üzere, iftira eylemi de hukuka aykırı fiil isnat edilmesi suretiyle mağdurun onur ve şerefine ilişkin haklarını ihlal etmektedir.

---

⁴²³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1118.

⁴²⁴ TOROSLU, Haluk; s. 325; MAJNO, s. 246.

⁴²⁵ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, s. 1117.

⁴²⁶ DÖNMEZER, s. 271.

Fakat suçla korunan diğer hukuki yararlar ön plana çıkarıldığı için eylem hakaret değil, iftira biçiminde ayrıca düzenlenmiştir.⁴²⁷

Hakaret suçunun oluşması için bir kişiye sövülmesi veya somut bir fiil veya olgu isnat edilmesi gerekmekte olup, iftirada hukuka aykırı bir fiil isnat edilmektedir. Şeref ve haysiyet kırıcı fiillerin isnadı, bunlar suç (hukuka aykırı fiil) mahiyetinde değilse hakaret teşkil ederler.⁴²⁸ Hakarete isnat edilen fiilin gerçek olup olmaması önemli değilken, iftirada gerçek dışı bir isnat söz konusudur.⁴²⁹ İftira suçunda bulunan yetkili makamlara ihbar veya şikâyet şartı, hakaret suçunda bulunmamaktadır. Ayrıca hakaret suçu genel kastla işlenebildiği halde⁴³⁰ iftira suçu, doğrudan kastla ve mağdur hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatmak ya da yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla işlenebilir.⁴³¹ TCK m. 131 düzenlemesi gereği, kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen hariç hakaret suçunun soruşturulması ve kovuşturulması, mağdurun şikâyetine bağlıyken iftira suçu şikâyete bağlı bir suç değildir. Hakaret suçunda, isnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmesi durumunda faile ceza verilmez. İsnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunması veya şikâyetçinin ispata rıza göstermesi durumlarında isnadın ispatı olanağı mümkündür. İftira suçunda ise, işlenmeyen bir hukuka aykırı fiil isnat edildiğinden ispata olanak yoktur.

---

⁴²⁷ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8075.

⁴²⁸ EREM, **Adliye Aleyhinde**, s. 18.

⁴²⁹ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 969.

⁴³⁰ DÖNMEZER, s. 306; EREM, **Hakaret**, s. 14 vd.

⁴³¹ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 8075.

SONUÇ

Türk Ceza Kanunu'nun Adliye Karşı Suçlar bölümünde, 267. maddede “İftira Suçu” düzenlenmiştir. İftira suçuyla, adliye ve bireylere ait hukuksal değer ve menfaatlerin himayesi amaçlanmaktadır. Kanun koyucu, iftira suçunu bu bölümde düzenlemekle, suçla korunmak istenen menfaatler arasında adliye ilişkin menfaatlerin diğerlerine nazaran daha öncelikli ve üstün olduğunu göstermektedir. Adliyenin menfaatlerinin ön planda tutulmasının sebebi, iftira edici davranış yüzünden adli makamların aldatılarak gereksiz yere masraf ve mesai yapması, gerçeğe aykırı kararlar vererek masum kimseleri mağdur etmesi ve adli makamların toplum nazarında *itibarını, güvenilirliğini* kaybetmesidir. Yani iftira suçu, adliyenin diğer menfaatlerinin yanı sıra bir anlamda “*şerefine ve onuruna*” karşı da işlenen bir suçtur.

5237 sayılı TCK'nın iftira suçunu düzenleyen maddelerinde, zamanaşımının başlayacağı anın değiştirilmesi, maddi iftiranın cezayı ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlenmesi, etkin pişmanlığın ayrıntılı olarak ele alınması gibi 765 sayılı mülga TCK'ya nazaran daha isabetli hükümler yer almakla beraber, yine de düzeltilmeye muhtaç bir takım hükümlerin bulunduğu söylenebilir.

İftira suçunun, suç isnatlarıyla sınırlandırılmayarak hukuka aykırı fiil isnatlarının iftira kapsamına alınması yerinde bir düzenleme olmuştur. İdari yaptırım gerektiren fiillerin isnadı, adliyenin menfaatlerini ihlal etmediğinden bahisle eleştirilere sebep olmaktadır. İdari yaptırım gerektiren gerçek dışı fiil isnatlarının, suç isnatlarıyla eş değer yaptırıma tabi tutulması ceza adaletine aykırıdır. Bir diğer eleştirimiz, basın yayın yoluyla işlenen iftira suçunda *hükümün ilannının* ceza kanunumuzun genel nitelikli yaptırım sistemine uymamasıdır.

TCK m. 267’de, suçun oluşma şekillerinden biri olarak basın yayın yoluyla hukuka aykırı fiil isnat edilmesi gösterilmiştir. Bu düzenleme, basın özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtlama potansiyeline sahiptir. İftira suçunun, basın yayın yoluyla işlenebilmesi, basın kuruluşlarının haber yaparken suç işleme korkusu yüzünden özgürce hareket etmelerini engeller. Bu yüzden yapılması gereken, basın yayın yoluyla iftira suçunun işlenebilmesini tamamen kanundan çıkarmak veya basın yoluyla işlenen iftira suçlarında en azından isnat edilen fiille ilgili soruşturmaya başlanmış olması şartını kanuna eklemektir. Mevcut düzenleme çerçevesinde ise, basın yayın yoluyla iftira suçu işlendiğine dair iddialarda basının haber verme hakkını geniş yorumlamak gerektiği kanaatindeyiz.

İddia ve savunma dokunulmazlığının iftira suçu açısından hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmesi tartışmalıdır. İddia ve savunma dokunulmazlığı veya savunma hakkı, nitelime açısından farklı olsalar da işlev ve amaç bakımından birbirine benzer kavramlar olup iftira suçu açısından hukuka uygunluk sebebidir. Ancak hukuka uygunluk sebebinin sınırları aşıldığı takdirde tabii olarak iftira suçu meydana gelir. İddia ve savunma dokunulmazlığının sınırlarının aşılması halinde hakaret suçunun oluştuğunu kabul etmek, aynı sınırların aşılması durumunda iftira suçunun da oluşacağını kabul etmeyi gerektirir.

İftira suçu açısından bir başka tartışmalı husus TCK 267/2’de düzenlenen nitelikli halin yani maddi iftiranın hareket öğelerine ilişkindir. Kanaatimizce, maddi eser ve delillerin uydurulması fakat ihbar ve şikâyet yapılmaksızın, soruşturmaya yetkili makamların bu delil ve eserlere ulaşip soruşturmaya başlamaları halinde iftira suçunun oluşmadığını kabul etmek suçun düzenleniş amacına uygun düşmez. Bu

yüzden ihbar veya şikâyeti, maddi iftira açısından zorunlu bir unsur olarak kabul etmemek gerekir.

Kanun koyucunun, 5237 sayılı TCK'yı düzenlerken yaptığı hatalar iftira suçuna ilişkin düzenlemelerde de kendini göstermektedir. Anayasa Mahkemesi hatalı düzenlemelerden ikisini iptal etmek suretiyle hukuk düzenimizden kaldırmıştır. Adalet anlayışına aykırı olarak düzenlenen TCK 267/7, Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir. Benzer şekilde kanun koyucu tarafından ceza adaleti ve suç ile ceza arasındaki orantı göz ardı edilerek düzenlenen TCK 267/5'teki, iftira suçunun failinin, mağdurun mahkûm olduğu süreli hapis cezasının üçte ikisi kadar hapis cezasına mahkûm edileceğine ilişkin düzenleme de Anayasa Mahkemesi kararı ile iptal edilmiştir. Ancak aynı maddenin altıncı fıkrasında, mağdurun mahkûm olduğu hapis cezasının infazına başlanması halinde beşinci fıkraya göre verilecek cezanın yarısı kadar arttırılacağı düzenlenmiştir. Bu durumda, altıncı fıkradaki arttırımın süreli hapis cezaları bakımından uygulanabilirliği bulunmamaktadır. Kanaatimizce, cezanın infazına başlanmış olmasını ağırlaştırıcı sebep olarak görmek yerinde ve gerekli olduğundan kanun koyucunun yeni ve ceza adaletine uygun bir düzenleme yaparak bu eksikliği gidermesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ARSLAN, Çetin – AZİZAĞAOĞLU, Bahattin; **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Kasım 2004.

ARTUK, M. Emin – GÖKCEN, Ahmet – YENİDÜNYA, A. Caner; **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara 2013, Adalet Yayınevi.

AYDIN, Murat; **Basın Suçlarında Sorumluluk**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.

BAYRAKTAR, Köksal; **İftira**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1974, C:XL sy. 1-4.

CENTEL, Nur – ZAFER, Hamide; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yayınevi, 9. Bası, İstanbul 2012.

ÇETİN, Erol; **Yeni Türk Ceza Yasasındaki Hakaret Suçları**, Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2008.

DÖNMEZER, Sulhi; **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, 16. Bası, İstanbul 2001.

DÜNDAR, Hamit; **İftira Suçu İle Benzeri Suçlar Üzerine Bir İnceleme**, Adalet Dergisi, Y:75, 1984, S:2.

EREM, Faruk; **İftira**, Adalet Dergisi, Y:45, S:9, Eylül 1954.

EREM, Faruk; **Adliye Aleyhinde Cürümler**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları:86, Ankara, 1955.

EREM, Faruk; **Hakaret ve Sövme**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları:127, Ankara 1958.

EREM, Faruk; **Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler**, C:2, Ankara 1993.

ERMAN, Sahir; **Hakaret ve Sövmeye Cürümleri**, İstanbul 1989.

EROL, Haydar; **Gerekçeli Açıklamalı ve İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu**, Yayın Matbaacılık, Ankara 2005.

GERÇEKER, Hasan; **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C. II, Ankara 2011, Cantekin Matbaacılık.

GÖREN, Sami; **En Son Değişikliklerle Açıklamalı İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Ankara 2012.

GÖZÜBÜYÜK, A. Pulat; **Adliyeye Karşı Cürümler**, Adalet Dergisi, Y:60, S:8, Ağustos 1969.

GÜNDAY, Metin; **İdare Hukuku**, İmaj Yayınevi, 10. Baskı, Ankara 2013.

GÜNGÖR, Devrim; **Ceza Hukukunda Fiil Üzerinde Hata**, Yetkin Yayınları, Ankara 2007.

GÜNGÖR, Devrim; **5237 ve 5271 Sayılı Kanunlar Işığında Şikâyet Kurumu**, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.

HAFIZOĞULLARI, Zeki - GÜNGÖR Devrim; **Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi**, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S:69, 2007.

HAKERİ, Hakan; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 17. Baskı, Ankara 2014.

İPEKÇİOĞLU, Pervin; **Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2009.

KESKİN, Serap; Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu Paneli, Birinci Kitap, **Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu**, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Ankara 2004.

MAJNO, Luigi; **Ceza Kanunu Şerhi, Türk ve İtalyan Ceza Kanunları**, Yargıtay Yayınları, No:4, C:2, Ankara 1978.

MALKOÇ, İsmail; **Açıklamalı Türk Ceza Kanunu**, C. 4, Ankara 2013.

MERAN, Necati; **Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret-İftira Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, Seçkin Kitabevi, Ankara 2009.

ÖNDER, Ayhan; **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 4. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 1994.

ÖNER, Hamdi; **İftira Cürümü Üzerinde Bir İnceleme**, Adalet Dergisi, Y:37, S:11, Kasım 1946.

ÖZBEK, V. Özer – KANBUR, M. Nihat – DOĞAN, Koray – BACAKSIZ, Pınar – TEPE, İlker; **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 5. Baskı, Seçkin Kitabevi.

ÖZEK, Çetin; **Adliyeye Karşı Suçların Hukuksal Konusu**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1997, C:LV sy 3.

ÖZEN, Muharrem; **Savunma Dokunulmazlığı**, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1992/3.

ÖZEN, Muharrem; **Türk Ceza Kanunu Tasarısının Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerine Bir Bakış**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 52, S:1.

ÖZGENÇ, İzzet; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, 9. Bası, Ankara 2013.

ÖZGENÇ, İzzet – ŞAHİN, Cumhur; **İddia ve Savunma Hakkı**, Gazi Üniversites Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2001, C:5, S:1-2

ÖZTÜRK, Bahri – ERDEM, M. Ruhan; **Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 12. Baskı, Ankara 2008.

PARLAR, Ali – HATİPOĞLU, Muzaffer; **Hakaret Suçları ve Tazminat Davaları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2008.

PARLAR, Ali – HATİPOĞLU, Muzaffer; **Türk Ceza Kanunu Yorumu**, C. 4, Seçkin Yayınevi, Ankara 2008.

SOYASLAN, Doğan; **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınevi, Ankara 2012.

ŞAHBAZ, İbrahim; **İftira Suçu**, Yargıtay Dergisi, 1985, S. 11.

TANJU, Erhan; **AİHM Kararları Işığında İfade ve Basın Özgürlüğü**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.

TEZCAN, Durmuş – ERDEM, M. Ruhan – ÖNOK, R. Murat; **Teorik ve Pratikte Ceza Hukuku**, Seçkin Kitabevi, Ankara, 9. Bası.

TOROSLU, Haluk; **Suç Uydurma Suçu**, Ankara Barosu Dergisi, 2013/1.

TOROSLU, Nevzat; **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Sevinç Matbaası, Ankara 1970.

TOROSLU, Nevzat; **İftira Cürmünün Hukuki Konusu**, AÜHFD, C.: XXXVII, Ankara 1982.

TOROSLU, Nevzat; **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara 2013.

TOROSLU, Nevzat; **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Savaş Yayınevi, Ankara 2013.

TOROSLU, Nevzat - FEYZİOĞLU Metin; **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Savaş Yayınevi, Ankara 2013.

ÜNVER, Yener; **Adliyeye Karşı Suçlar**, Seçkin Yayınevi, 3. Baskı, Kasım 2012.

YALÇIN SANCAR, Türkan; **Müteselsil Suç**, Ankara, 1995.

YAŞAR, Osman – GÖKCAN, Hasan Tahsin – ARDUÇ, Mustafa; **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 6. Cilt, Adalet Yayınevi 2. Baskı, Ankara 2014.

YENİDÜNYA, Caner; **Yeni Türk Ceza Kanunu'nda İftira Suçu**, Legal Hukuk Dergisi, S:32, 2005.

YILDIRIM, Akif; **İftira ve Suç Uydurma Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.

YİĞİTBAŞ, M. Oktay; **İftira Cürmü Üzerine Bir İnceleme**, Adalet Dergisi, Y:58, S:11, Kasım 1967.

ÖZET

Çalışmamızın konusu “Türk Ceza Hukuku’nda İftira Suçu”dur. Bu suçla ilgili 5237 sayılı TCK döneminde yapılan çalışma sayısı sınırlı olduğundan, çalışmamızla iftira suçuna ilişkin teorik tartışmaları ve Yüksek Mahkeme uygulamalarını derleyip kendi görüşlerimizi ekleyerek ceza hukuku bilim dalına katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bir başka amacımız da tartışmalı olan hükümleri ve bazı düzenlemelere ilişkin eleştirileri sunup çözüm yolları önermektir. Çalışmamızda, iftira suçunun oluştuğunu kabul edebilmek için gerekli kıstasları ve suçun sınırlarını çizerek hukuka uygun ve hukuka aykırı alanı belirlemeye çalıştık. Çalışma üç bölümden oluşmakta olup, ilk bölümde konu ile ilgili temel açıklamalar, ikinci bölümde iftira suçunun unsurları, üçüncü bölümde ise suça etki eden sebepler ile suçun özel görünüş biçimleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İftira, Adliye, Hukuki Menfaat, İhbar, Şikâyet, Maddi İftira.

ABSTRACT

The subject of our study is "Slander Crime" in Turkish Criminal Law. As there are limited studies about the 5237 numbered TCL term, we aim to contribute to the criminal law science field by gathering theoretical discussions about slander crime, compiling the implementations of the High Court and adding our own point of view. Another purpose of our own is to present questionable rulings and critiques about some of the regulations and proposing solution methods. In our work we have studied the necessary criteria for accepting the slander crime has occurred and tried to determine the spaces that are compatible with the law and against it by drawing the lines of the crime itself. The study is consisted of three chapters, in the first chapter there are basic explanations about the subject, elements of slander crime are located in the second chapter and in our third chapter the reasons that affect the crime and private aspect forms have been examined.

Key Words: Slander, Court of Law, Lawful Benefit, Informing, Complaint, Concrete Defamation.